

SZAKSZÓJEGYZÉK ÉS SZÓMUTATÓ*

A szakszójegyzék és szómutató a szövegben használt moldvai csángó szakszókat röviden értelmezi és előfordulási helyük lapszámára utal. A köznyelvvel megegyező alakú és jelentésű szakszókat németül értelmeztük. A román eredetű kölcsönszók értelmezéséhez Márton Gyula: *A moldvai csángó nyelvjárás román kölcsönszavai* (B 1972) című szótárát és Nagy Jenő: *A csángó öltözet szókincsének román jövevényszavai* (NyIrK I/1957. 87—96) című tanulmányát használtuk fel. Kelemen Bélának néhány román eredetű kölcsönszónak az átadó nyelvvel való azonosításában nyújtott segítségét ezúton köszönjük meg. A : utáni dőlten szedett szó vagy szók a fogalom alaki változatai vagy más elnevezései. Ezeket az olvasó a betűrend szerinti helyükön találja meg.

A szójegyzékben használt rövidítések feloldása:

l. = lásd
m. = magyar
moldv. = moldvai
n. = német

nyj. = nyelvjárási
r. = román
tbsz. = többesszám
ua. = ugyanaz

A

ablak Fenster 61
ablakvirág muskátli 28: *kereklevelű*
ablakvirág-bokréta muskátli-bokréta 401
abrosz asztalterítő 231
abroszvég abroszszél 217
ábur gőz, pára r. *abur* ua. 161
ács Zimmermann 55
ág kereszt alakú hím 334: *ágas*
ágas 1. villás sasfa 34 2. kereszt alakú hím 334: *ág*
ágascsillag bundahím 353: *keptárhím*
ágasos ház villás sasfával épített ház 62
ágasrend az ing mell- és hátrésének összevarrása mentén varrt hímes sor 334: *csupág-*, *csupaágrend*
ágas-szélrend a vállbevarrás mellé varrt hím a női ingen (Ff) 333
ágaz a vászonszélek összevarrása mentén szélesebb hímet varr 333: *virágoz*
ágazás a női ingváll keresztiszemes szélhíme 325
ágosfa több ágú edénytartó fa 171
águdalevél eperfalevél r. *agudă* fái eper 194
ágy 1. cöveklábú alacsony deszka-fekvőhely 80 2. Bett 109
ágyat vet a halott ravatalát elkészíti 257
ágyilepedő durva kendervászon lepedő 184
ágyravaló gyapjú- vagy vászonszöttes ágytakaró 269: *ágyvető*
ágyszín szöttes ágytakaró 230
ágytakaró Bettdecke 231
ágyterítő Bettdecke 231

ágyvető szöttes ágytakaró 177: *ágyravaló*
ágyvetőlepedő ágytakaró 272
ajtó Tür 80
ajtósorok ajtósarok 61: *sorok*
akol a kettősudvar csűr körül elkerített része 9: *csűr előtt, okol, zszukol*
alárendű függőleges karhímű 268
alárendű csángós-ing függőleges karhímű női ing 268: *alárendű szöttes-ing, rendes-ing*
alárendű kicsid-, kisike-ing függőleges karhímű, kevésbé hímezett női ing 301
alárendű szöttes-ing 268: *alárendű csángós-ing, rendes-ing*
alattvalószék alacsony kicsiszék 119
alergeter csőtartó, csévekeret r. *alergătoare* ua. 204: *leánka*
alja a párna díszítetlen középső része 247: *szára, színe*
állás a házhoz vagy az istállóhoz a fedélszék megnyújtásával hozzacsatolt ereszféle 27
allu olló 192: *ollu*
alma szöttes ós varrottas mintaelem 296
almás 1. újabb szöttesminta 180 2. Párnafejre varrt hímezésminta 294
alsókosztoroba alsó koszorúgerenda r. *costoroabă* ua. 58
alsópadlás padló 80
aprógyűtés a huroköltés-sor leöltésére használt öltés (Kk) 317
apró-háromnyistes szöttes párnavég-hím 219
apróhím szedettes szötteshím 259
apróhímes-keresztes-katrinca négy nyüsttel eme-

* A szómutató a szakszóknak csak első előfordulási helyét jelzi a szövegben és a rajzok szövegében, mellőzi a jegyzetekben meg a fényképmelléletek szövegében találhatóakat; a lapszám nélküli szakszók a *Szöttesek, varrások* c. fejezet megfelelő összefoglaló-táblázataiban fordulnak elő.

léses technikával szőtt keresztminta katrinca 285
apróhímes-szedettes-katrinca emeléses technikával szőtt, szélén keskeny csíkú katrinca 291
aprókandargó szedett tekerményes hím 336
aprókarikás szöttesminta 216: *ötnyüstös*
aprókockás-nagyabrosz kockásan szőtt ünnepi abrosz 252
apró-ötnyüstös ötnyüstös szövési mód: nagy- és kisnyüstbe fogják be a szálakat 220
arasz hosszmérték (kb. 28 cm) 183
aratás kendernyűvés 183: *kiszedés*
árdzsint-csercsele ezüst fülbevaló r. *argint* ezüst és *cercel* fülbevaló 412
árendált (földet) (ki)bérelt r. *arenda* ua. 22
árk íj (a zsinolyfáragó-széken) r. *arc* ua. 41
árnics színes gyapotfonal r. *arniciu* ua. 220
árpa Gerste 174
árpamag-törő famozsár 139
ártizánátos veres földű kendező virágmintás, piros szövetű gyári fejkendő r. *artizanat* kézműipar 180
ásó Spaten 153
asz szárít 184: *aszal, megaszal*
aszaj 1. oldalbetoldás a férfingen 402: *aszalka* 2. előbetoldás a posztókabáton 386: *nagyfaldur* 3. oldalbetoldás a bundán 351
aszal kendert és vásznat napon erősen megszárit 235: *asz, megaszal*
aszalka 402: *aszaj* (1)
aszalni tesz megszárit 184
aszalos-ing oldalbetoldással varrt hosszú gyereking 233
asztal Tisch 80
asztal befenekelve kamarás-asztal 131
asztalláb öv-szöttesminta 226
asztalláb-rózsás kézelőhím a női ingen (Györgyfalva) 336
asztalra tesz a munkaasztalra teszi a bőrt 381
asztalszék asztal 119
asztalterítő abrosz 231: *abrosz, nagyabrosz*
asztám 374: *esztán*
aszú, asszu száraz 185
átalfa a szövőszék talpait összekötő fa 209: *keresztülvalófa*
átterítő ágyterítő 231
áztat vízzel vízben áztat (agyagot) 153
azsural lerakott *fusztás-ing* azsürozottan leráncolt szoknyás-ing 357

B

bab, bob paszulyszem 174
baba csecsemő 232
bába öregasszony r. *babã* ua. 378
bábagfog az inghasíték szélére varrt hím 315
babagyűjtés 1. az ingváll bevarrásához használt öltés 267: *visszafogatott gyűjtés* 2. a vászonszélék összevarrásához használt öltés-sor 312: *felkötés, kicsike-gyűjtés, ötéses-gyűjtés*

bábás-ing egyszínű vagy sötét színű hímekkel kivarrt ing 378 r.: *bába, öreges ing*
babocska szötteshím 225
babok 1. a kandargós és szekercés szötteshím mintaeleme 220: *bobokák* (2), szem 2. keresztaszemes hím a női ingen, fejkendő és jegykendő 263 3. bundahím 354 r. *boboc* bimbó
babos öv-szövés minta 226: fogas (2)
baboskendő babok-hímekkel kivarrt végű fejkendő 266
babosrend habos mintájú szöttes-sor 216
babosrend pityecskével jegykendőre varrt hím 350
bacsó 81: *bács*
bájer a tarisznya kötőmadzaga r. *baierã* ua. 287
balamár sarokvas r. *balama* ua. 61
balhácska, balhácskák a tűzőöltés mintaeleme (Ka) 307
balkon erkély, tornác 52
bánicocska hordócska, kis bődön r. *baniã* véka 130
baracmag(ok) váll- és mellhím a női ingen 347
barackmagház mellrevaló-hím 384
barackmagos 1. ikresfogú bordában (l. ott) szőtt hím 216 2. barackmaghímes szöttes 257
barackmagos-abrosz barackmaghímes asztalterítő 218
barackmagos-ágyvető barackmaghímes ágyterítő 230
barackmagosan négy nyüstös szövési mód: abroszokat, kendőket, öveket szőnek így 218
barackmagos-ing barackmaghímekkel díszített ing 347
barackmagos-kandargós-keptár barackmaghímekkel hullámvonalasan díszített mellrevaló 309 r.: *keptár*
barackmagos-kendő barackmag-hímes kendő 231
barackmagos-szemes-ing barackmaghímű női ing 321
bárán bárány 381
brassói láda brassói festett láda 103
barbát derék, serény r. *bárbat* férfi 251
bárd széles pengéjű ácsfejse 39
báriz vékony gyapjúkendő r. *bariz* hárászkendő 370
bárka nagyobb csónak 174
barna gerenda r. *birnã* ua. 46: *borona, boronya, gombolyagja*
barnaház borona (gerenda) ház 46
barnéc, bernéc, bernyéc, bernyéc a lepelszoknyák felerősítésére használt keskeny, gyapjúszöttes öv r. *birneț* ua. 256
batája, betáje 1. a bőrmelles egyik díszítőeleme 384: *bodzabél* 2. pántszerű levarrás az ingen vagy a gatya felső felén r. *bătaie* felhajtás, szegély (esetleg *băteală* keresztzál a szövőszéken) 404
bátáskatrinca alul magából szőtt vörös szegélyű katrinca r. *batã* szegély, szegő 283

- bátik* virágos fejkendő r. *batic* ua. 370
bátiszta 1. fehér gyokskendő 370 2. zsebken-
 dő r. *batistă* ua. 394
baussz bajusz 400
bázsirka kezelőköte r.? 416
béburkoz beburkol (menyasszonyt fátyollal)
 397
bécsű 1. bölcső 129: *búcsű, ringó* 2. a mezei
 bölcső léckerete 129
bécsűfa a mezei bölcső felső tartófája 129
bedena meszelő r. *bidinea* ua. 39
béfenekelt asztal fiókos asztal 120
befür (hin)einbohren 157
begyúr, bégyúr sarat a lécrácsos falba be-
 nyomkod 65
behány a vászon szálét leölti 283
behányás vászonszél-leöltés az ing nyakán 314:
bezere (2), *hányás, szeges, gyítés*
békakeröm hímzés-mintaelem 293
békaláb 1. fazekas díszítőelem 293 2. hímzés-
 mintaelem 293
békaszem varrottas-hím 293
bekepárazás felkontyolás r. *círpä* rongy, mold.
 nyj. fejkendő 262: *felkerpázás*
belánveres világos vörös r. *bálan* szöke (ember),
 fehérszörű (állat) 301
béle fehér gyapjú 192 r.: *belán*
belésű belesző 287
belévaló bélfonal (a vetélőben) 277
belezna szövéshiba 217: *egyés, lapas*
beleznás(an) kétnyüstös szövési mód: egy vas-
 tagabb vagy két-két vékonyabb szálát fog-
 nak a hordába. Színes szötteket szőnek így
 216: *laposas, egyes*
beleznásan füz 217: *beleznásan*
beleznás-csokros-ágyvető kenderfonalból szőtt
 csíkos vászonszötte 273
beleznás-párnafej beleznásan szőtt párnavég
 268
bélfá a vetélőben levő pálcika, melyre a bod-
 zafacsövet teszik a fonallal 226: *bélfácska*
bélfácska 214: *bélfá*
bélfával szed a vetelő bélfájával emeli fel
 szövéskor a szálát 226
beltág 412: *böltág*
benca szélkötés a szvetteren r. *bentiță* az ing
 nyakszegélye 389
benticca keskeny vászonszegély, mellyel az ing
 nyakán a ráncokat levarrják 416 r.: *benca*
 és *pencike*
bépelekáz pelenkába csavar 281
bérek edényt katlanba rak 161
bérekás az edény katlanba tétele a kiégetéskor
 161
berbetyászka-ing női ingfajta r. *bärbätesc* fér-
 fias, férfi- 373: *emberes-ing*
berke durvább gyapjúfonal 285
berkekatrinca durvább gyapjúfonalból szőtt kat-
 rinca 285
bernéc 256: *barnéc*
bernyéc öv-szövési mód 177 r.: *barnéc*
bernyécke kisebb szötte öv 281 r.: *barnéc*
- bernyécszövő-fa* bernéc-szövéskor használt fa-
 kés 226
bernyóc 289: *barnéc*
berő bevág, befarag 60
berszán-zsinór egy szinből varrt szücszím a
 bundán r. *birsan* barcasági juh, hosszú-gyap-
 jas juh 353: *magyar-zsinór*
berzenye, berzsenye vékony kenderszál 184
bészeg vászonszél visszahajtva levarr 308:
*szeg*²
bészegés az ing nyakrészének és mellhasítéká-
 nak színes fonallal való költése 378
beszke harcsa- vagy nagyfűrész r. *beschie* ua.
 52
betáje 384: *batáje*
betájhím 1. előhím a keptáron 353 2. bunda-
 aszalyhím 353
bétakaródzó pokróc 192: *gyapjúlepedő*
bétakaródzó ágyvető takaróként használt ágy-
 terítő 217
bétakaródzó gyapjúlepedő takarónak használt
 gyapjúpokróc 217
beverőfonal 206: *vereje, verő, ontok*
beveszi kétfelől két oldalról határol 311
bevet belesző 279
bezer(e), bezerő 1. az ing nyakába húzott kötő
 r. *bezerău* az ing nyakának ráncolása 403:
boajér, cérna, ingmellkötő 2. vászonszél-le-
 öltés az ing nyakán 314: *béhányás, szeges*
bezeresen ingnyakkötővel készített 314 r.: *be-
 zere*
bezeres-, bezeröss-, bezerus-ing nyakba húzott
 kötővel készített ing 314 r.: *bezere* és *mad-
 zagnyakú-, mokányos-ing*
bibiron összevarrás az ingváll és az ingujj kö-
 zött r. *bibil* tsz. *bibiluri* fodor, csipke (az
 ing gallérján, kezelőjén, alján) 376: *enkre-
 cilás, szedés, vállazó*
bíbor vékony fejkendő (Sárköz) 267
biéfog (szálát) befog 215
bikdecka bükkfadeszka 46
bikkerdő bükkerdő 46
bikfa bükkfa 46
bikfaláda ruhatartó bükkfaláda 117
blánás mender báránnyal bélelt hosszú posz-
 tókabát r. *blană* prém, bundabélés és *mun-
 dir, mondir* köpeny 408
blank fényes n. *blank* ua. 411
blenilt szoknya szörmével bélelt télikabát r.
blănit bélelt 408
blidar táltartó téka r. *blidar* kredenc 134:
*kendőpóc, kendőszeg, tálas, táltartó, tá-
 nyérpóc*
boajér színes gyapjúkötő r. *baieră* ua. 403: *be-
 zerő cérna, ingmellkötő*
bob bab-, paszulyszem alakú varráshím r.
bob bab 323: *bab, boboka*
bobina fejtőfonal r. *bobină* egy karika cérna
 284
bobok(ák) 263: *babok* (1), *szem* (2)
bobokaska kendővég szöttehím 263
bóc rög, csomó r. *boț* ua. 153: *kicsibóc*
bócocska rögöcske 153 r. 1. előbb

bócocskákba szaggat kis darabokra tép (agyagot) 154: *bócol*
bócol csomókba oszt 154 l. Előbb
bocskor Bundschuh 395
bocskorszj a bocskor felerősítésére használt vékony szj 411
bodzabél pontszerű hímzésdísz a börmeliesen 312: *batája* (1), *keptárh''m*
bodzabeles-gyűtés ingszélék összevarrására használt szálánvarrott öltéssor (Np) 311
bogsó-törő tömbsó-törő 139
boilt festett r. *boi* (fonalat) fest, színez 203
bojál fest 203 r. 1. előbb
bojála szín, festék r. *boială* színezés, festés 203
bojáltat festet 273 r.: *boilt*
bojárós szóba városi módra rakott kályha r. *sobă* kályha 109
boka bevágás, áll a szarufák alsó végén 60
bokáncs bakancs r. *bocanci* ua. 396
bokorhánvás átcsavart laposöltés; nagyünnepi ingekre varrják 315: *enkelve van, nagygyűlés*
bold, buld 1. színes fejű gombostű 369 2. agyag házcúcs-dísz 146 3. házszögletnyárs 60: *szarvazó* (2) r. *bold* színes fejű gombostű, hegyes vég
bomba a függőleges megállapítására használt, madzagra kötött kő- vagy vasdarab 52: *kőbomba, vashomba*
bong gomb 389
bongház gombház 388
bongosguzsal rövidebb (1,20—1,30 m) guzsalyfajta 197
bonuc gyöngyszem közé kötött fémpénz r. *bánul* pénzecske 412
boralmás kád almabor készítésére használt nagy cseber 88
boránszik, borándzsik, boronzsik, borondzsik 1. hernyóselyem (szál) r. *borangic* ua. 194. 2. selyem fejkendő 177
borán(d)zsik-bogár selyemhernyó 194 r. 1. előbb
boránszikos-menyecskekendő hernyóselyem menyecske-fejkendő 369
boránszikruha hernyóselyem-kendő 194
borcs 382: *bors*
borda Weberkamm 212
bordahéj, bordahj, bordahijja a bordákat összetartó faráma a szövőszéken 209
bordé kaliba, kunyhó r. *bordei* putri, viskó 46
borító a kapcára csavart posztódarab 411
borítva szembervarrt láncöltés 315
borona, boronya gerenda 46: *barna, gombolyagja*
boronafal gerendafal 56
boronaház gerendafalú ház 46
borondzsik hernyóselyemfonal 194
borondzsikos-ing hernyóselyemszálból készített ing 373 r.: *boránszik*
borondzsik-ruha hernyóselyemszálból szőtt fejkendő 194 r.: *boránszik*
borozda keskeny domború színes szőttecsík 203: *izecske*

borozdás(an) kétnyüstös szövési mód: egy bordafogba két szálát fűznek, a következő fogat üresen hagyják. Gyapjútakarókat szőnek így 216
borozdás-kockás-ágyvető vékony kockamintás ágytakaró 275
borozdás-lécsér vékony gyapjuszóttas r. mold. *lăicer* ua. 279
borozdás viselő-párnahéj keskeny csikú hétköznap párnatok 247
bors 1. kukoricacibre, savanyú leves 165: *sebesítő* 2. kukoricaliszból készített pádlé 203 r. *borş* korpasavany, savanyú leves
borsba csán korpacibrét készít a gyapjűfestéshez 203 r. l. előbb
borstörő famozsár 139
bors vígja híg páclé 382 r.: *bors* (2)
boszorkányfolt bőr-kiegészítéseket borító irhafolt 351
boszorkányötés az irhafoltok felvarrásához használt öltésforma 351
bosztánymag-törő tökmagtörő-famozsár r. *bostan* tők 139
bot az agyag összeverésére használt fakalapács 153: *födverőbot*
botfarok-csizma keményszárú, a rogyójában ráncos csizma r. *botfor* ua. 411
botocska a nyüstöket tartó két rúdon átvett, billenő pálca 209: *nyisttartó-bot/páca, nyistfa*
botoska az újabban épült házak előtti kis-kertbe ültetett virág 28
bőcsű 129: *bécsű*
böltág fokos r. nyj. *bátag* ua. 412: *beltág*
bőr, büör Fell 381: *büör, bür*
bőröző a korongoláshoz használt simító bőr 154
brádasan fenyőágas keresztzemes hím r. *brad* fenyőfa 325
brádos keresztcske fenyőág-hímmel varrt vállhím a női ingen 340
brailai metász Brailán gyártott fonalfajta 232
brecár kezelő r. *brăjară* ua. 305
bubagyűtés 311: *babagyűtés, felkötés, kicsikegyűtés, ötéses-gyűtés, visszafogatott gyűtés*
bubatekenyő tekenőforma csecsemő-bölcső 128: *tekenyőbölcsű*
bubatekerő a csecsemő pólyájának körbekötésére használt szőttas öv 288
búcsú Wallfahrt 165
búcsújáró-tarisnya búcsúbamenéskor használt gyapjuszóttas tarisnya 232
búcsús-fazak kétfülű 10 l-es fazék 165: *kétfülű-fazak, nagyfazak*
búcsús-tarisnya 217: *búcsújáró-tarisnya*
buduroj vajköpülő r. *buduroi* deberke, bödön 139
bufánt bricseszadrág r. *bufant* buggyos ruhadarab vagy annak része 410: *priccses*
bugyigó Höschen 377
bukeláj az orra körül fekete, egyébként szürke vagy fehér szőrű báránny r. *bucălaie* ua. 192

buketéria nyárikonyha r. *bucătărie* konyha 27:
nyári ház, nyári tüzelő, tüzelő
bukk a gerebenben maradt rövidszálú gyapjú;
 beverőszálnak fonják r. *buc* gyengébb mi-
 nőségű kender vagy gyapjú 193
bulázó vékony fehér fejkendő (Tardoskedd)
 267
buld 52: *bold* (3) és *szarva, szarvazó*
bunda ujjas női bőrkabát 229: *kozások*
bundér moldon anyagból készített kabát 389:
motton flanyéla
burgijafuru csigafűró r. *burghiu* fűró 52
burján gyöm 184
burkoztatás a menyasszony letakarása a fátyol-
 lal 397
busa, buse csepűből font vastag szál r. *buci*
 szősz 200: *csep-, csepi, dorga*
búsanyja a menyasszony anyja 228
búsapja a menyasszony apja 228
buszék bűdös 287
busziók, buszijuk, buszujok bazsalikom r. *bu-*
suioc ua. 28
buton kapocs r. *buton* ua. 404
butuk(ok) hímzés-mintaelem r. *butuc* fatuskó,
 lámpaalj 293
butuk igenesen ingvállra varrt keresztszemes
 hím a női ingen 323
butukos-ing butukhímmel díszített női ing 304
butukos-kereszt szem mesterkehím 297
butukos-öltés újabb öltésforma 294
butukos-rend butukhímmel varrt sorhím a női
 ing ujján 321
butukos vállú elvegyes-nagying butukos váll-
 résszel varrt vegyes színű (bordó-fekete) fo-
 nallal kivarrt ünnepi ing (Bf) 348
búza Weizen 174
búzaféjek a tűzőöltés mintaeleme (KI) 307
búzakorpa páclé készítésére használt gabonaőr-
 lemény 381
búzashímes koor búzahímmel szőtt szőnyegfajta
 r. *covor* szőnyeg 232
búzaszemek a tűzőöltés mintaeleme (KI) 307
buzunár zseb r. *buzunar* ua. 388
buzsor bazsarózsa alakú szőttés- és varrottas-
 hím r. *bujor* bazsarózsa 279
buzsoros-ing újabb, bazsarózsás karhímű női
 ing 301: *nagybuzsoros-ing*
bűcsű 271: *bécsű, ringó*
bűör, bűr 355: *bőr*
bűör kozók bőrkozások 355
bűr kazuk bőrkozások 355
bűrökső bűrökső a vetélőben 214

C

cepszecke csepesz 366: *csepesz*
cepus 1. hegyes fog 60 2. *cövek* r. *tepuşă*
 karó 60
cérna 1. Zwirn 198 2. hajba kötött madzag
 367 3. az ing nyakába és ujjába húzott
 kötő 374: *bezerő, ingmellkötő*

cérnáz 1. cernát összeserít 198 2. fekete cér-
 nával irharátétet varr a bőrhöz 352
cérnázás 1. öltéssor 2, kezelő- és az irharátét
 rávarrásához használt hím 292/312
ceszőfele az ing elejét alkotó vászonszél 374:
elej, elsőcsupág, elsőlapacka, kebele
cibrispucsina cibrés, cefrés bődön r. *putină*
 na. 88: *pucsina cibrének*
cigája, cigáje 1. finom, puha gyapjas juh 191
 2. finom gyapjúfonal r. *țigaie* ua. 413 3.
 kidomborodó szőtteshím 223
cigájás finom gyapjúfonallal kihímzett 413
cigány csányta cigánykovács csinálta 51
cigányfuru fűrófajta 52
cigányka a fonaltekerő háromlábú állványa
 194: *sög*
cigány olló juhnyíró olló 192: *nyíróolló*
cinta díszként használt rézszeg r. *țintă* ua. 396
cirkalom körző 39
copfstik fonott keresztszem n. *Zopfstick* fonott
 öltés 308
culok csokorba kötött haj r. *țuluc* hajfürt 367
curkája durva gyapjúfonal r. *țurcană* rackajuh
 237
curkán johó rackajuh 191 r: *curkája*
cüciesen (fonva) két fonatba (fonva) 367

Cs

csángómód csángósan 180
csángós-ő csángó módra szőtt öv 180
csángórózsás-festékes színes gyapjúszőttés 279
csángósan rakott hagyományos módon szőtt 226
csángós-ing csángó női ing 293: *ingvállas-ing*
csángós-rendvel való-ing függőleges karhímű
 csángóing: *csángós-ing* 293
csángós-tarisnya csángós színezéssel szőtt ta-
 risnya 287
csány, csán csinál 185
csap a vetőkaró része, amelyen a szálakat fo-
 nalfelvetéskor kereszteszik 206: *sög*
csapanyosan ferdén (varrt) 319
csapárfuru csapfűró 52
csavarék fonal-mértékegység; 12 csavarék kb.
 2,40 kg egyszálú gyapjofonal 235
csecshím, csicshím a női ing mellére varrt hím
 378
csép a szövőszéken a hátsó hasa óra felcsa-
 vart fonalköteg közé dugott botocska 212:
csipke¹, síp
csepesz női fejrevaló, főkötő 371: *cepszecke*
cséphadaró Dreschflegetl 184: *hadaró, hadaró-*
csép, másfélfa
csepű, csepi gyenge minőségű kenderszál 188:
busa, buse, dorga
csepű-ágyravaló csepűfonalból szőtt ágytakaró
 230: *csepűágyvető*
csepű-ágyravaló csepűfonalból szőtt ágytakaró
 180: *csepűágyravaló*
csepűje a szőttés alapja, földje 222: *színe* (1)
csepükatrinca gyenge kenderfonalból szőtt kat-
 rinca 218: *lepedőkatrinca*

csepülécser gyenge kenderfonalból szőtt fal-
vagy padtakaró 177 r: *lécser*
csepülepedő csepűfonalból szőtt ágylepedő vagy
-takaró 180
csepüst csepübe tiszta csepűfonalból szőtt vá-
szon 228: *csepűvászon*
csepűvászon csepűfonalból szőtt vászon 234:
csepüst csepübe
csepü viselő-ágyvető csepűfonalból szőtt hét-
köznapi ágytakaró 230
csercselés gyöngyözés a női ingujjon r. *cercel*
fülbevaló 338
csercsilics az újabban épült házak kiskertjébe
ültetett virág 28
cserdák 1. tornác 60 2. deszkamellvéd r. *cer-
dac* tornác 68
cserdákos-ház tornácos ház 69
cserereedő cserfaerdő 46
cserefaágas cserfából faragott ágasfa 63
cserefagrádics csarfalépcső 72
cserépfedés cserépfedél 49
cseresnye, cseresznye 1. harántvonalban varrt
hímzés-mintaelem a női ingen 321 2. szűcs-
hím a keptáron 407
cseresnye tőlése a cseresznyehím kitöltése var-
rással 321
cseresnye vetése szűcs-hím 314: *urzila*
cserge hosszú szálú gyapjúpokróc 231: *serge*
csergepokróc gyapjúpokróc 229
cserkurele ráncolás a női ing mellrészén r.
cercurel tbsz. *cercurele* köröcske 376: *fordi-
tás, serkurele*
cserpenyő serpenyő (fazekaskészítmény) 88
csibeláb 1. fazekas díszítőelem 293 2. hímzés-
motívum 293
csicshím 294: *csecshím*
csicsürgő hurok alakú zsinórdísz 388
csigisoare festett üvegyöngy r. *sticlișoară* tbsz.
sticlișoare üvegecske 369
csíkos-falra való csíkkal szőtt fali lepedő 280
csíkos-padravaló csíkkal szőtt padtakaró 280
csillag(ok) 1. a szekercés ingujjhímzés minta-
eleme 323 2. szűcs-hím 309
csillagos 1. újabb szőttshím 225 2. Varrott
párnahím 294 3. inghím 335
csinájja a szádát az edény száját formálja 157
csinkóta a harisnyaszár felerősítésére használt
kötő r. *cingatoare* nadrágszj 409
csíp csép 190: *síp*
csíphadaró cséphadaró 190: *hadarócsép*
csipkásfal lécrácsból és szalmás sárból készült
fal r. *șipcă* léc 48: *sipkásfal*
*csipke*¹ 212: *csép*
*csipke*² ritkás kézlőlőhím 312
csipkekert vadrózsa-kerítés 29
csipkerúza vadrózsa 413
csipkés-lepedő csipkével szegett ágytakaró 231
csipkés csipkeszerű hímet varrt a tömött díszí-
tősorok szélére 312
csipor 1 l-es főzőfazék 131: *tyupor*
csiporka, csiprocška kicsi csupor (1/4 l-es) 146
csiptet szövési eljárás, amellyel más szálal sző
a felnyújtott szálhoz 222

csipvessző a szövőszékre felhúzott vetőszálak
közé tett kis pálca 212
csütő a széles szöttes sáv mellé szőtt keskeny
csík 278: *fia, fióka*
csütőkőszem gyimesi hímzés-mintaelem 293
csobánhorgos a férfiing galléjára varrt hím r.
cioban (horog) pásztor (bot) 405
csobánlegény juhászlegény 191
csokor szöttes és varrottas csíkok együttese 177:
sokrocška
csokrok csikozás 343
csokrok kandargóval női ingujj-hím 343
csokros tarisznya-szöttesminta 287
csokros-ágyvető színesen csikozott gyapjú-ágy-
takaró 272: *csokros-ágyvetőlepedő*
csokros-ágyvetőlepedő 272: *csokros-ágyvető*
csokros-beleznás vékony-vastag szöttes csíkú
275
csokros-csepülepedő színesen csikozott gyapjúta-
karó 270
csokros-gyapjúlepedő színesen csikozott gyapjú-
takaró 270
csokros-kockás-ágyvetőlepedő csíkos-kockás min-
tázatú gyapjútakaró 270
csokros-lécser csíkosan szőtt padtakaró 282
csongolyít belecsavar 281
csopleág vitézkötés a posztókabátom r. *cioplac*
csapás, ösvény 408
csoráp rövid pamutharisnya r. *ciorap* ua. 396
csóré szörtelem bőr 353
cső fonal-tekeréskor használt bürök- vagy nád-
cső 207: *csű, ső, sü*
csőbe (rak) az edényeket oldalukra fordítva és
egymásba téve katlanba rakja 161
csöll csévé 214: *sőről, söll*
csöllő csévé 205: *csöllőlétka, hajtóka, létka,
söllő*
csöllőlétka csévé 205: *csörlő* r. *letcă* ua. 207:
csöllőszék, söllő, hajtóka, létka
csöllőszék 207: *csöllőlétka, söllő, létka, hajtóka*
csörlőskút láncos-csigás kút 22
csőről 214: *csöll*
csuga kukoricakór 56
csukor 177: *csokor*
csupág a női ing felső felének eleje vagy háta
r. *ciupag* ua. 268
csupágrend, csupaágrend 334: *ágasrend*
csupágszél a női ing elejére tett vászonszél
334
csupágszem az ing elejének ráncolására használt
öltésmód és hím 318: *nagysetrán, szapara-
hím*
csupágvarrás az ing mellrészére varrt hím 378
csur ezüstszál r. *fir* szál, fonal 268: *sir* (1)
tyír
csutak henger, fatönk 65: *tevelug*
csutkolt föld szalmás sár 65: *tevelugolt föld,
tevelugból való sár, valatog, valatug*
csű 207: *cső*
csücsürke az apróhímes katrinca aljára varrt
gyári (farkasfogszerű) szegőszalag 285

D

darázs a női ing szélhímei közé és az ing elejére a hasíték alá varrt hím 326
darázshím keresztzemes hím a lézpedi női ingek mellrészén 325
darázsolás ránc-levarrási mód a kalotaszegi kötényeken és szoknyákon 290
deber, deberke ruhamosó kád 414: *lugzó*
degett petróleumsalak, -zsír 157
dereg a folyógerendák végeit alátámasztó oszlop, tornácoszlop 10: *lókötő*
deszág átalvető r. *desag* ua. 237
deszkaláda házi készítésű festetlen faláda 118
deszkára emelés szöttes szövési mód: a szálak deszkára szedése szövéskor 216: *emelés deszkára*
deszkára emelget szedettes szövéseikor deszkára szedi föl a szálaikat 200: *lapáttal emelget, lapockára emelget*
deszkára szedés szövési eljárás 228: *lapátra szedés*
deszkás deszkára felszedett szálakkal szőtt 261
deszkás-katrinca szedettes-katrinca 291
deszkás-kendő deszkára szedéssel szőtt kendő 254
deszkavágó fűrészfajta 39
deszkával szedett 217: *deszkára emelés*
diák kántor 142
disznópajta disznóól 27: *purkeréc*
disznótor disznóvágás utáni lakoma 52
divóhéj dióhéj 239
divóvirág; kenderpolyvával keverve tavasszal juheledel 185
dolgozóasztal munkaasztal 85
dolognapi csepülécser hétköznap használt padtakaró vagy falra való 276: *mívesnapi lé-cser*
dorga vastag gyapjú- vagy kenderszál r. *drugă* orsó 200: *busa, buse, csepü, csepi*
dósza a katrinca hátulra kerülő része r. *dos* hát 284
doszka deszka 46
dróttal leszel az agyagot a korongkarikáról dróttal leválasztja 158
dubála cserié r. *dubeală* ua. 351
dubilt cserzett r. *dubit* ua. 395
dugacsolt mezősegi gyapjúsztötes 357
duiszka, duiszko orsóra font fonalmennyiség 199
duláp 1. üvegajtós szekrény 80: *éveges* 2. faliszekrény 135: *póc* (2) r. *dulap* szekrény
dunga gyöngyös hajpánt r. *dungă* csík, szél 367
dűtés 308: *gyűtés*
dzsapatvászán gyapotvászán 235
dzsepü gyapjú 193

E

ecselt kender ecsettel fésült kender 191
éfijobb menyecske korú 194
egeny mindkét lábra találó (csizma) 396
éger égerfa 58
égerfahéj égerfa kéreg (fonalfestésre haszná-lják) 271
egészbékaszem varrottashím a női ingen 342
egészen színültig 174
egész-fülpösi mellrevaló Fülpösön (Maros me-gye) viselt hosszú mellrevaló 308
egészkeresztsem keresztzemes öltésmód 92
égetés az edények kiegészítése 160
egyboboka kendővég szötteshím 263 r.: *bobok*
egyenesen elhúz fakéssel egyenes vonalú dísz-t (sávot) húz az edényre 163
egyenes-, igényes-in vagy *innya* vörös-fekete fonallal hímzett egyenes vonalú ín a jegy-kendő szélén 292
egyenes-ötögetés egyenesen varrt paráma-rend 318
egyes 216: *beleznás, lapas*
egy ház egy család 165
egyigés 1. keskeny színes (sárga vagy zöld) csík a szöttesen 273 2. imvarrásos hím (Kk) 315
egyigés-futóka nyitott láncöltés-fajta; ujjhím az alárendű ingeken (L) 315
egykeresztes szedettes díszítősor 244
egymódu(lag) egyfajta mintával 244
egyrendes-fog varrottashím a kalotaszegi váll-fős-ingen 315
egyszerűbb kandargó szűcs-hím; a karöltő alá varrják két vagy három rendben 318
egyszerű békaszem varrottashím a nagyünnepi női ingen (Bf, Ff) 321
egyszerű kandargó a szegőirhára varrt szűcs-hím 318
egyszerű ökörhúgy öltésforma a gyimesi csángó bundákon 318
egyszinten (mintáz) magából (mintáz) 263
egy terü egy szekényi 183
együvé tép egy helyre tép 193
egyvetölös egy vetélővel szőtt 221
elagat összevarr 387
elbetájez betája hímekkel (l. ott) lát el 354
eldug a szöttes öv végét az öv alá dugja 379
elegyes-vászán vászonfajta: kender- és gyapot-szál a hosszanti, gyapot a keresztzála 235: *elvegyes-, felemás-, felemásos-vászán*
elej, eleje 1. az ing elejét alkotó vászonszél 374: *ceszőfele, elsőcsupág, -lapocka, kebele* 2. a ruhadarab elülső fele 374 3. a katrinca elülső kerülő része 285
élet telek, a ház és közvetlen környéke 18
elfeketedik elég az edény az erős tűzön 161
elfolyik szétterül a csecsemő polyája, ha nem kötik át 281: *elszertül*
elhorgad elgörbül, elformátlanodik 161: *elkaj-szul*
elkajszul: *elhorgad* 161

előruha kötény 395
elóurak vászonszélék összevarrására használt öltésfajta 315: *gecaelőhányás, kicsiurak, urak, urkasan varrt*
elrétel kiterít 414
elsőcsupág az ing elejét alkotó vászonszél 374: *cesző-fele, elsőlapocka, kebele*
elsőház tisztaszoba 83: *nagyház, tisztaház*
első lapocka, első lapaszka 374: *első csupág, elej, ceszőfele, kebele*
elszertül 281: *elfolyik*
elterít kiterít 414
elteszi magnak selyemhernyógubót félretesz, hogy a következő évben keljen ki a hernyó 194
elvágia a földet dróttal leszeli az agyagot 157
elváslík elkopik, elhasználdik 272
elvegyesen vegyesen, keverve 235
elvegyes-ing fekete-bordó színű fonallal hímzett ing 335
elvegyes-vászon 235: *elegyes-vászon, felemás-, felemásos-vászon*
elveresztál csikosan szó r. nyj. *vřistā* csík, sáv 281
élye koporsó 113
emberes-ing női ingfajta 373: *berbetyászka-ing*
embering hosszú férfing 402
emberelő nagyobb zsák neve Klézsén 237
embrekált varrotashím r. *imbrācat* valamivel borított 383
emel (falat) falat rak, épít 52
emelék(es) szedettes technikával szőtt vászon 230
emelés szövési mód 284: *emelés deszkára, emelgetés, lapátra szedés/emelés, szedés* (3)
emelés deszkára szedettes szövési mód 223: *deszkára emelés*
emelgetés 340: *emelés*
emelgetett gyapjú(ágy)takaró szedettes technikával szőtt gyapjú-ágytakaró 270
emelgető a szedettesek mintaszövő-szála 265: *nyistelő*
emelgetve szedettesen 277
emelt rend szedettes technikával szőtt sorok a vászonban 244
endelvágó zsindefaragó 41
endely zsindef 49: *zendely*
endelyes zsindeflyel fődött 49: *zsindefyes*
endelyvágószék zsindefyfaragáshoz használt készség 52
enkelve van felváltva átcavart laposöltés 315: *bokorhányás*
enkielés levarrás az ingalj két oldalán r. *incheiere* befejezés, lezárás 361: *inkelés*
enkrecilás, inkrecilás az ingváll és az ingujj közé varrt hím r. *increfi* rancol, rancba szed 327: *bibiron, szedés* (1), *vállazó*
ennivaló-asztal étkezésre használt alacsony asztal 93: *kerekasztal, kerek evőasztal, kicsi-, kicsid-, kisasztal*
eperlapis szöttek övhím 291
eperlevél laposöltéssel varrt inghím 405
ép kenderes öt rúd kenderföld (5,35 ár) 183

erescső a szövőszék hátulsó keresztfájának végében levő bot; ezzel eresztik a fonalat 209: *eresztő(fa), eresztőbot*
eresz fedéleresz 71
ereszték 70: *eresztő* (1)
eresztés meghosszabbítás 100
eresztő 1. elülső keskeny oldalán nyitott ereszalja 70: *beeresztés* 2. oldalbetoldás az ingen 3.: *erescső* 209
eresztőbot 209: *eresztő, eresztő(fa), erescső*
eresztő(fa) 209: *erescső, eresztőbot*
eresztőfej a szövőszék hátsó hasajójának vége, amelybe az eresztőbotot dugják 187
esel 187: *pácol*
eset disznósörtéből készített kenderfinomító eszköz, ecset 187: *gyakorléhel, pácoló*
esső hasajó a szövőszék első keresztfája, amelyre a vásznat tekerik 209
essze-l. *össze*- alatt is
esszeállnak többen megegyeznek, hogy közösen elvégeznek valamiféle munkát 195
esszefon összefon 198
esszeforgatva váltakozó hímekkel varrva (ingujj)
esszegyűtőget a vászonszéléket egymáshoz öltögeti 283: *összegyűjt*
esszegyűtt összegyűjt, összegyűr 154
esszeköti a vászonszéléket kétszeresen levarrja 309: *megóti*
esszeserített összesodort 288
esszeverés a vászonszélék összeöltéséhez használt öltéssor 308: *fargatatt gyűtés, gyűtés, visszaforgatott gyűtés*
esszeveri bóbca az agyagot csomóba összegyűrja 157: *összeveri a földet*
esszeverve több sorban hímelve 344
eszgárda pénzecskekből álló nyaklánc r. *zgardā* ua. 413
eszi (a fonalat a borda) szakítja (a fonalat a borda, ha nincs a fonal megkenve) 214
eszkorea a szekérlajtórja belső felére helyezett deszka r. *scarā* létra 153
esztán, esztány, asztám az ing felső felét alkotó vászonszél r. *stan* a női ing derékon felüli része 374
esztánhím a női ing mellrészébe varrt szélek mentén varrt hím 333: *széj-, szélrend*
esztena juhakol t. *stīnā* ua. 192
eszterha, eszterháj(a) házeresz 42
esztováta szövőszék 82: *Osztováta, osztoacsék, szüvő*
észtre kelengye r. *zestre* ua. 168: *gúnya* (2) *jesztre, ronygya* (2), *zesztre*
esztretartó kelengyés láda 228 r. 1. előbb és *zesztreláda, zesztretartó*
éveg üveg 135
éveges üvegajtós szekrény 80: *duláp* (1)
evőtál 1 l-es agyagtál 166

F

facirkalom fakörző 52: *cirkalom*
fadőtés fadöntés 52
fakócs fakulcs 61

faldur 1. oldalbetoldás a férfiingen és a posztókabáton 386 2. a szoknya (posztókabát) ráncja 402 r. *faldur* ránc, hajítás
faldurka kis-oldalbetoldás a rövid férfiingen 389
falduroz ráncol 462 r.: *faldur*
falfa a sasközöket kitöltő kettéhasított oldalgerenda 63
falgerenda a ház hosszában lefektetett két felső gerenda 58: *sárfruntár*
falhúzó falra való szöttes 278: *falravaló*, *falvédő*
falipóc falra erősíthető több soros polc 132
falravaló vászon vagy gyapjú faliszöttes 136: *falhúzó*, *falvédő*
falszóba fálhoz rakott kemence, mellyel a másik helyiséget is lehet fűteni r. *sobã* kályha 178
falura fog ki faluzni indul 173: *kifog falura*
falvédő 231: *falravaló*, *falhúzó*
fanta, *flonta* csokorba kötött szalag r. *fundã* ~ *funtã* ua. 416: *font*, *flonta*, *funda*
faragószék a fa megmunkálásához használt eszköz 40: *kézvonószék*, *kézvonó*
fargatatt gyittés 311: *esszeverés*, *visszaforgatott gyittés*
farkacska, *farkaska*, az idős nők ingének ujjára varrt S alakú hím 336: *horgaska*
farkasfog 1. vászonszélék összeöltéséhez használt hím 299 2. az ing nyakbevágásának szélét lefogó öltés 315: *urkos szegés* 3. szöttes díszítőelem 278: *mindenember szövés*
farkasfogas-festékes farkasfog-mintás szőnyeg 282
farkaskereszt kettős keresztaszemes hím a női ingen 325
farkinca hímzés-mintaelem 299
faszeg Holznagel 124: *szeg*
faszujka hím laposöltéssel varrt inghím 405
fata, *fota* gyári anyagból készített lepelszoknya r. *fatã* ua. 9
fatú zsúpkötésre használt tü 52: *zsufkötőtű*, *zsufkötő fatú*
fátyor menyasszonyi fátyol 369: *vol*
fazak fazék 150
fazakalás korongolás 157
fazakaló-(hely) fazekasműhely 152
fazakaló-föld a fazekas-készítményhez alkalmas föld 153
fazakaló-kilér fazekasfészer r. *chilier* a házeresz meghosszabbítása alatti kis helyiség 78
fazakaló-pad a fazekas munkapadja 155: *pad* (2)
fazakaló-szék háromlábú korongolószék 155: *kecske* (2)
fazak galuskának galuskás fazék 131
fazak plitára 2—3 l-es kétfülű szélesebb fenekű tűzálló agyagedény r. *plitã* a főzőkemence öntöttvas teteje 165
fazekaskatlan edényégető-katlan 146
fazekasszekér cserépedény szállítására használt szekér 169
fëci fejsze 51: *fisze*, *fëszzi*

fecskefarok szedettes technikával szőtt hím 258
fedeles mezei vizesedény 140
fedeles kopu fedett kapu 30
fedeles-tarisnya fedőrészrel készített tarisnya 288
fedő 1. fazékra való bádog-, fa-, cserépfedő 141 2. lapítóféle 138: *lapicka*
fehédény cserépedény-fajta 151
fehéring viselő ing 267
fehér lenkendő fehér lenvászon fejkendő 264
fehér mellesbunda oldalt gombolódó ujjatlan bőr mellrevaló 351
fehérnép nő 281
fehér ronygya fehér kendervászon hosszúing 260
fehér színű fehér közepű 230
fehír fehér 229
fej föbe csavart kender 182
fejbe köt/teker három marék kendert összeköt 184: *fűbe köt*, *fejbe szed*
fejbe szed 184: *fejbe/fűbe köt*
fejbe tekert föbe csavart 187
fejé párnacsúp, párnavég 229: *párnafej*
fejémközépe kontyoló (fa) 268
fejéragyag pala tartalmú agyag 161
fejér csepüledő szőszfonálból szőtt fehér takaró 270
fejére csepüből font fehér fonál a lepedőhöz 239
fejér-feteke gyapjúlepedő fehér-fekete csíkos gyapjúpokróc 271
fejér-feteke viselőpokróc fehér-fekete csíkos használati gyapjúpokróc 271
fejérföd 1. falfehéritesre használt földfajta 49 2. fehér edényfestő agyag 49
fejér harisnyaposztó harisnyanadrág készítésére használt fehérposztó 236
fejér hosszúpárna fehér alapú nagypárna 248
fejérit mésszel fehérre teszi a ház falát 65
fejérendő fehér fejkendő 261: *fejérruha*
fejér kerparuva szöttes fehér fejkendő 262
fejérkőpor a bőr fehéritesére használt kőpor 381
fejérkötés az emberes-ing (1. ott) széleit összefogó öltéssor 379
fejérnépsaru női csizma 396
fejér papusecska fehér gyapotszál r. *papiotã* gyári cérna 405
fejérruha fehér fejkendő 261: *fejérendő*
fejérszoknya fehér posztóból készített köpeny 236: *zeke*
fejőpásztor a juhokat fejő juhász 192
fejősjoho fejősjuh 192
fejőből türe szedett öv-szövési mód: 4—6 szálból adódik a minta 290
feketéje 1. gyapjúból font fekete fonál (a lepedőhöz) 239 2. a katrinca elejének feketével csikozott része 284
fekete kancsó fazekas-készítmény 170
fekete kandargó szötteshím a lányok kendőjén 265
fekete kerpinyára fekete cérnával varrt hülámvonalas géphím 410: *kerpinyára*

feketés-ing fekete keresztzemes hímű ing 413
fekete tejtartófazak tej tartására használt agyagedény 170
fékető 368: *főkötő, fűkötő*
feketye fekete 278
felágot vet eltéveszti a fonal vetését a motollán 199: *kabalát vet*
felakaszt a katrinca végét az övbe dugja 393: *tűr*
félbalhák, félbalhás az ing mellrészének összevarrása mellé varrt hímzés-sor 318
félbékaszem varrottashím a női ingen 321
félbe osztováta rövid szövőszék 208
felbezerez az ing nyakába kötöt híz 374 r.: *bezerő és felfűz*
feldug bedug 235
felemás(os) (keresztes)-vászon vászonnfajta: felvető szála gyapotszál, keresztzála kenderfonal 373: *keresztes-vászon, lesászka, vegyített vászon*
felemásos-vászon vászonnfajta: hosszanti szála kender- és gyapotszál, keresztzála gyapot 235: *elegyes-/elvegyes-vászon, felemás-vászon*
felemás-vászon 235: *elegyes-, elvegyes-vászon, felemásos-vászon*
félficfalevél bunda szélhím 353: *pillangó*
felfog a vetőszálat a nyüstbe fogja 220
felfogóasszony a fonalnak 3—5 nyüstbe való befogásához értő asszony 212
felfonódik a nagyleány haját gecába (1. ott) teszi 367
felfonódott szerma drótra csavart haj r. *sírmá* drót 367
felfont haj visszakötött hajfonat 266
fél-fülpösi mellrevaló Fülpösön (Maros megye) viselt rövid börmelles 308
felfűz az ing nyakába fonalat híz 374: *felbezerez*
felgerebel meggerebel 188: *gerebel*
felgombolyít gömbölyűen szeg 350
felhegyesedik virágba szökken (kender) 184
felhíz az agyagot a korongon kúp alakúra formálja 157
felhúzás a fonal fölvetése a szövőszékre 207: *felnyújtás*
felhíz csőbe az agyagot cső alakúra formálja 157: *húzza fel csőbe*
felhíz lapockával az agyagot a korongon lapockával (1. ott) felfelé formálja 146: *húzza fel a lapockával*
felhúzza a tál-korongolás második mozzanata, amikor az agyagot két kézzel felfelé húzza 146
felhúzza újból a tál-korongolás negyedik mozzanata 146
felhúzza a hasát a korongon az edénynek hasat formál 157
félíg halb 218
féligen a felénél feljebb 174
féligványolt (posztó) házilag ványolt (posztó) 218
féligványolt fehérposztó házilag ványolt fehér posztó 218

féligványolt szürkeposztó házilag ványolt szürke posztó 218
feljön a veresse második étetésikor vörössé lesz a máz 161
felkankarodik felkigyózik 90
felkendőzi magát fejét kendővel beköti 370
félkeresztsem keresztzemes hím 292
felkerpázás 262: *bekerpázás*
felkertetel függőleges fonással vesszőfonatú falat készít 90
felkötés 311: *bubagyútés, kicsike-gyüttés, ötéses-gyüttés*
félmatolla rövid matollafajta 199: *kicsimatolla*
felmatulál felmatollál 199
felnyújtás 207: *felhúzás*
félkörhúgy nyitott láncöltés-fajta: ujjhím az alárendű ingeken (KI) 315
felöltöztet feldíszít 177
felpakol szekérre rak (egy katlan edényt) 171
felpattan kibomlik (a varrás) 374
felrak (kalapot) felbokrétáz 256
felsirít felcsavar, felteker 187
felsőkarika a korongoló felső korongja 155: *tánygyér* (2)
felsőkosztoroba koszarúgerenda r. *costoroabá* ua. 58: *hosszúgerenda, külsőfruntár*
felsőpadlás padlás 71
felsőpadló mannyezetdeszka 46
felszed deszkára emelgetve szó 287
feltesz vhová felrak (gerendát) 52
feltornyoz magasra rak 229
felüti a bócot korongra teszi az agyagsomót 157
felütve a tál-korongolás első mozzanata, amikor a röögöt a korongra teszik 146
felvet fonalat a vetőre felhajt 207: *megvet*
félyes ruha fényes kendő 265
feneke a gatyá fenékrésze 409: *gatyafenek*
femjáró böcsű felfüggesztett, függő bölcso 129
fentő küllő 40
fentőhúzó kankó küllőhúzó vas 39
fényes csizma bokszcsizma 411
fényőág szúcshím a bunda hátán 351
fényőágas 1. négynyüstös szövési mód 216: *rozsféj, rozsféjes* 2. szvetter kötés minta 389
fényőágas-kockás-lécsér tarkamintás szöttes padraláló 278
ferde-inas ferdén varrt in-rendű 343
férfiszoknya férfi posztó kabát 407
festékes festett gyapjúfonalból szött szőnyeg 178: *gomolyás*
festékes-lepedő színes vastag vászonszöttes 217
festő fonál-festő lé 203
festőfü fonalfestésre használt növény 357: *festő gaz*
festőgaz 357: *festő fü*
fésűs választék a menyacskekendő végére szött hím 263
fészi 39: *féci, físe*
feszicsü, feszítő 1. az első (vászon)hengert feszítő fa a szövőszéken 209 2. vászonfeszítő 214

- feteke* fekete 201
feteke földű fekete alapszínű 289
fetekeszeg sötétpiros, bordó 278
fetekeszegveres sötétpiros 290
fész, fész sapkaszerű piros női fejrevaló r. *fés* ua. 372
fia, fiak szélesebb hím mellé szőtt vagy hímzett keskeny sáv, öltéssor 278: *pujkuca, csitkó, fióka*
fiacska keskeny szöttes csík a szélesebb mellett: 248: *fiúcka, kicsi-/szélhím*
fias(an) keskeny-csíkos(an) a széles csík mellett 254
fiasan téve keskeny kísérocákkal szöve 277
ficfalevél bundahím 309
fil a tarisznya akasztója 288
files gyűjtés az ingszélék összevarrására használt öltés 298
finom szösz a szösz szála 188: *gereblett szála, gereblett szösz, szépszösz*
fióka 278: *fia, fiak*
fiókos asztal fiókrésszel ellátott pilléres szerkezetű ácsolt asztal 120: *kamarás/székényes asztal*
fiont 416: *fanta, flonta*
firész, firisz fűrész 52
firizs vászonkabát 234: *friskó*
fistel porzik (a kender virágja) 184: *megy a pora*
fistőlő aszaló 85
físze 39: *féci, fészi*
fiúcka 248: *fiacska, szélhím*
fláner szvetter 193: *flanyéla, kötött flanyéla*
flanyéla kötött kabát, szvetter r. *flanelä* flanelből készített kabát 193: *fláner, kötött flanyéla*
flintorka fodor az ingujj alján r. *fluture* pillangó, pillangó alakú dísz 416
flonta 416: *fanta, fiont, funda*
fluturka pillangó alakú fém laposcska-dísz r. *fluture* ua. 290: *futorka*
fog¹ 1. szedettes szötteshím 259 2. függőlegesen varrt hím 315
fog² befog/csavar 281
fogas 1. fonal-felhúzáskor a felvetőszálak sűrűségét és szélességét tartó borda a szövőszéken 212: *tekerőborda* 2. öv-szötteshím 226: *babos* 3. fejtővel szőtt párnahéj-hím . 246 4. keresztzemes hím a magyaros-ing ujján 299: *fogaska* 5. takaró szötteshím 270
fogaska 325: *fogas* (4)
fogakereszem keresztzemes könyökhím 325
fogasos szál-felfő:gással szőtt 231
fogasöltés a vászonszél megerősítésére használt öltés 292
fogazás a vászonszéléket megerősítő és díszítő sorhím 315
fogdas szálakat bordába befogdos 212
fagdosás a fonal befogása a nyüstökbe vagy bordába 212
foglaló 1. a koszorúgerenda felső felébe vágott fészek, ide támaszkodik a gyámfa állá 52 2. az ázni tett kenderfejekre keresztben tett kenderköteg 183 3. szöttes falvédő 231
fon spinnen 200
fonáján ötötgett szedés egyszerű laposöltés-fajta a vállazón 306: *enkrecilás, inkrecilás*
fonájánvaló gyimesi hím; a vászon-szélék öszeöltésekor a vászon fonáján varrják 327
fonaltekerő fonalgambolyításhoz használt eszköz 204: *tekerőlevél*
fonottkeresztzsem keresztzemes öltésmód (szálánvarrott) 292
fonottöltés szálánvarrott öltés 293: *sinórvarrás*
fontsinór az invarrás keresztzemes öltésmódja (szálánvarrás) 297
fontsinór brecárnak kézelőre varrt hím 311 r.: *brecár*
fontsinór gyéren invarrás-fajta 312
fordítás 1. az ingmell fölötti táncolás 376: *cserkurele, serkurele* 2. laposránc az ing alján 404
fordított gyűtés a vászonszélék összevarrásához használt öltés 247
forogat drehen 381
forogató váltogatás 318
formát vesz mintát vesz 184
forrósodik forró lesz 203
fóta 394: *fata*
födesház agyag földű ház 66
födgyűrő-deszka agyaggyűrásra használt deszka 153
födgingás földcsuszamlás, földrengés 66
födka, az agyag fölszeleteléséhez használt rossz sarló 153
födlik kövel kirakott, fedetlen gödör 153
föd tartó agyagtartó láda 153
föd(ü) alapanyag(ü), szín(ü) 277
födverő-bot 154: *bot*
födverő-deszka az agyag összeverésekor használt deszka 153
főkötő 368: *fekető, fűkötő*
földrevaló pozdorjaszöszből font szállal szőtt rongyszőnyeg 185
föhlánt ruha végénél fogva a fejire fölvetett kendő 397
föttojás gekoechtes Ei 172
föttétel meleg étel 172
föz kochen 160
fözni-való-fazak nagyobb (4–5 l-es) főzőedény 165: *fözőfazak*
fözőfazak 144: *fözni-való-fazak*
friskó 234: *firizs*
friza frizura r. *frezä ~ frizä* ua. 400.
fulán, fulár nyaksál r. *fular* ua. 405
funda 367: *fanta, fiont, flonta*
fűr az agyagba két hüvelykével lyukat csinál 157: *lelikaszt*
furkulicás-katrinca szedettesen szőtt katrinca r. *furculiřa* villa 259
furu fűrő 39
fusta, fuszta 1. ünnepnap viselt vékony glott lepelszoknya 394 2. vékony alsószoknya r. *fustä* szoknya 232
fusztás-ing szoknyaszerű alsórésszel készült ing 290 r. 1. előbb

futorka csillámpozó, flitter r. *fluture* ua. 290:
fluturka
fűbe köt 184: *fejbe köt*
fűkötő 369: *fékötő, főkötő*
fülesfazak 3—5 l-es agyagfazék 164: *fülesfazak*
mezőre
fülesfazak mezőre ételhordásra használt fazék
 166: *fülesfazak*
fület búz agyagból edényfület formál 158
fülbúzás az edény fülének kiformálása a ko-
 rongon 158
fűrisz Säge 52
füstlik(a) füstlyuk **72**
fűtő, fűtő takaréktűzhely 87: *plit, plita*
fűzlevél megimbrekálva előhím a keptáron 383/
 /384: *embrekált*

G

gadzsa gatyá 402: *gagya, gatyá*
gacskócska zacskó 233: *gatykócska, zacs-
 kócska*
gagya 405: *gadzsa, gatyá*
gájka derékpánt a kabáton r. *gaicã* ua. 388
gallér Kragen 387
gallér-cifra gallérhím 308
galuska töltöttkáposzta r. nyj. *galuščã* ua. 165
galyáta veder r. *gáleatã* ua. 140
ganafoska bojt r. *canaf* ua. 416
gáng csűr-köze 42: *sáprun, sopron, szín* (3)
gané trágya 49
ganyéz ganéjóz, trágyáz 183
garádics lépcső 60
gatyá 234: *gadzsa, gagya*
gatyafenek a gatyá ülepi része 405: *feneke*
gatykócska 237: *gacskócska, zacskócska*
gávános fületlen zsirtartó cserépedény r. *ga-
 vanos* befőttes üveg, köcsög 151
gaz szalmahulladék 29
gecca, gecácska felcsavart hajfonat r. *gĩã* ua.
 367: *gicca*
gecába *szed* a vetőkaróról fonatba szedi a fo-
 nalat 206 r. 1. előbb és *burokbalkalácsba*
(X) *szed, láncba szed, lekezel*
geca *eléhányás* huroköltés-fajta 315: *előurak*
gecagyűtés keresztzemszerű összevarrás 315:
előurak
gecás fonott szőtteshím a katrinca alján 285
gejtán fonott gypjúzsinór r. *gãitan* ua. 400
gémeskút Galgenbrunnen 22
gerdán gyöngyös fejék vagy kalapdísz r. *gher-
 dan* ua. 400
gerdica gyöngyös fejék 413 r. 1. előbb
gerebel a gerebenben fésűli a szösz 188: *fel-
 gerebel*
gereben nyeles, szegsoros kenderfésűlő eszköz
 187: *szöszgereben*
gerebenbe-ver(és) a szösz szálainak a gerebenbe
 verése 188
gereb(e)lés gerebenezés 188

gereblett csepű a gerebenben kitépelt gyenge
 minőségű szösz 191
gereblett szál(a), gereblett szösz gerebelt szösz;
 a vastag kenderváson felvetőszála 188: *fi-
 nom-, szépszösz szála*
gerenda a szövőszék része 209
gerezd gerenda-összeillesztési mód a ház sar-
 kain 56
gerezdbe (rakva, összeeresztve) végeik egy-
 másba rótt gerendák 56
gicca 367: *gecca*
girinda fal-, keresztgerenda 58: *kurtagerenda*
givizés selyem meggypiros selyem 337 r.?: *gyű-
 rűzű, gyüvüzű*
gób 90: *góg*
góbláb 90: *góg-, góc-, sódláb, láb*
gócláb a szikrafogót tartó faoszlop 90: *góg-,
 gób-, sódláb, láb*
góg vesszőből font füst- és szikrafogó 92:
hornya, kürtő, sód, tüszekürtő, tűzfogó
gogányáca kürtő l. ezt (1) 90
gógláb 90: *góc-, gób- sódláb, láb*
gombolyagfa 46: *barna, borona, horonya*
gombolyag-szegés vörös fonallal varrt szegés-
 fajta a jegykendőn 299
gomolya gombolyag 200
gomolyacska kis minta 279
gomolyás székely szőnyegfajta 217: *festékes*
gomolyásan simán szöve 279: *síkon sző*
gorc karc 377
gömbölyes-guzsaly guzsalyfajta 198
gömbölyű szegés jegykendőn, ujjbegyen alkal-
 mazott szegésfajta 350: *felgombolyít*
grázd istálló r. *grajd* ua. **57**: *pajta*
gretár rostély r. *grătar* ua. 141
grinda, girinda keresztgerenda r. *grindã* ua.
 58
guma gumiszalag r. *gumã* radír 389
gumabocskor autógumiból készített bocskor 411
 r. l. előbb
gumaszandál gumifélcipő 395 r.: *guma*
gúnya 1. ruhanemű 130 2. szöttes hozomány
 228: *esztre, jesztre, zesztre, ronygya*
gúnyásláda ruhaneműs láda 398: *gúnyatartó lá-
 da*
gúnyatartó szárító és ruhatartó rúd: *rúd* (1)
gúnyatartó láda ruhaneműs láda 135; *gúnyás-
 láda*
gusája lesz felhólyagzik az edény fala r. *gusã*
 begy, golyva 161
guzal rövidguzsaly 142
guzalos, guzalyas, guzsalyas fonóház 119: *gyi-
 lés*

Gy

gyákkeptár diák (kántor) melkewaló r. *pieptar*
 melrevaló 408
gyakor sűrű 183
gyakoriéhei sűrű szegrózsás kenderrostfésű;

újabban disznósörte-ecset helyett használják
 187: *pácoló*
gyalogasztalra-VALÓ takargató kisebb méretű
 szőtt asztalterítő 224
gyapjúflanyéla gyapjú szvetter 389 r.: *fla-nyéla*
gyapjúfűsű gyapjú fésülő 193: *keptesun*
gyapjúlécser gyapjú falra való 177 r.: *lécser*
gyapjulepedő gyapjúpokróc 192: *bétakaródzó*
gyapjúpántálon gyapjúnadrág r. *pantalon* nad-
 rág 172
gyapjús-kenderlepedő gyapjú- és kenderfonalból
 szőtt takaró 272
gyapjútárisnya gyapjúból szőtt tárisznya 286
gyapotvászon tiszta gyapotszálból szőtt vá-
 szon 212: *dzsapatvászon*, *gyócs*
gyászruhacska a hallott-virrasztóknak készített
 fekete-bordó hímű kiskendő 257
gyenge gyócsruha puha gyolcskelme/vászon 233
gyeplő Zügel 171
gyepű gyapjú 192
gyülés guzsalyas, fonóház 195: *guzalas*, *guza-lyas*, *guzsalyas*, *gyülés*
gyimile 15 l-es ürmérték, véka r. nyj. *dimerlie*
 ua. 139
gyiófa diófa 119
gyírléhel ritka szegrózsás kenderrostfésű 187
 gyócs (vászon) vászonfajta 235: *gyapotvászon*
gyolu gyalu 39
gyopár (virág) a völgegyénpálca feldíszítésére
 használt kiskerti virág 28
gyortya gyertya 198
gyúrás az agyag kézzel valló puhítása 153
gyűjt 1. kendert nyú 181: *szed*, *tép* 2. vá-
 szonszéleket összeölt 253: *varr* 3. ráncol 298
gyűjtés 178: *gyűtés*
gyülés asszonyok, leányok találkozóhelye fo-
 náskor 195: *gyülés*, *guzsalyas*, *guzalas*, *guza-lyas*
gyűrűzű 337: *givizés selyem*, *gyűrűzű*
gyűtés, *gyűttés*, *gyűttés* a vászonszéleket ösz-
 szefogó széles hímzés 308: *dűtés*, *esszeverés*,
hányás, *üselő*-, *viselő-gyűjtés*
gyűtés-kandargóval a harántcsíkos ing mellré-
 szére varrt sorhím 298
gyűtevéshely szűrűskert 28
gyűrűzű 337: *givizés selyem*, *gyűrűzű*
gyűrűzű ing piros szállal hímzett ing 337

H

habar kever 119
habaró (puliszka) keverő 141
hadaró cséphadaró 184: *cséphadaró*, *hadaró-
 csép*, *másfélfa*
hadarócsép 184: *hadaró*, *cséphadaró*, *másfélfa*
hagyma Zwiebel 172
hagyult fakult, színehagyott 272
hajadonfünt hajadonfőtt 370
hajtóka 205: *csöllő*
halandor, *hálándor*, *hálendán* a kukorica közé

vetett magkender r. *haldur*, *handur*, *haldan*
 ua. 183
hal Fisch 172
halas 1. székel festékes-szötteshím 353 2.
 bundahím 353
halattaságra való halotti ágytakaró 275
halfarok háromszög alakú festékes- és bunda
 hím 353
halfarkfas háromszög alakú bundahím 353
hálóágy Beüt 246
hálóház hálószoba 276: *kicsiház*, *lakóház*
halottaság Totenbett 178
halottaság elé térgyeplő-festékes a halottaság
 elé terített gyapjúsztötes 276: *térgyeplő-festé-
 kes*
hámbár 1. gabonatarató láda 27 2. magtár r.
hombár ua. 27: *hombár*
hámbár gabonának gabonás 33
hammas durva kandervászon: 1. a kenderma-
 got rajta csépelik ki 184 2. fonal- és fehér-
 nemű szapuláskor erre öntik a hamut 195 3.
 ágyi lepedő 232
hammaska durva vászonidarab 297
hammaszsákba tesz lúgzáskor a hamut zsákba
 téve teszik a fonalra 195
hamu Asche 414: *homu*
hányás 1. a vászonszélek összevarrására, meg-
 erősítésére használt öltés 306: *gyűtés*, *sze-
 gés* 2. szél-levarrás a bőrön 354
harang bőr-nyújtó horog 382: *horog* (2), *kan-
 kó* (2)
harapó harapófogó 172
harcosan keskeny csíkosan, ferdén (sző és hí-
 mez) 180: *horcosan*, *rendesen*
harisnya 1. fehér gyapjúposztó 192: *harisnya-
 posztó* 2. posztónadrág (helyenként — Nagy-
 patakon — fenékrész nélküli) 408
harisnyaposztó fehér nadrágposztó 192: *haris-
 nya* (1)
három bobóka kendővég szötteshím 269
háromigés 1. szélesebb (fekete, veres, zöld)
 csikkal szőtt 273 2. a női ingen a zsinór- és
 huroköltéses rendek közé varrt hím 319 3.
 a női ingek ujjára és vállára varrt hím 336:
kétigés, *köröm*, *nagykörmök*, *nagyneszedilás*
nagyrend, *nagyszembevaló*
három kandargó összeütve szőtt mintaelem a
 leányok kendőjén 265
három keresszem a női ing hasítéka alá varrt
 hímes-sor 325
három keröm keresztszemes hím a jegykendőn
 332
háromkilós-fazak kb. 3 l-es fazék 158
háromláb az összekötött kenderfejek felállítási
 módja szárításkor 184
háromlikú katlany három tüzelőnyílású égető-
 kemence 159
hárommódú háromfajta 274
háromnyületes, *háromnyüstös* szövési mód: párna-
 fejeket, kendővégeket szőnek így. Fajai: *kis-
 és nagy-háromnyüstös* (l. ott) 216
háromnyüstre-VALÓ szötteshím a leányok ken-
 dőjén 265

háromokás-fazak 5—6 l-es fazék 158
háromóttés a női ing mell- és hátrészére varrt hím 318: *kétóttés, óttés kandargatottan, setrán háromrendűs* háromsoros alárendű ujjhím 416
hársfa-kosztoroba hárs koszorúgerenda 63 r.: *kosztoroba*
hasajó a szövőszék első keresztfája (erre csavarják fel a megszőtt anyagot) 209
hasat csinál a lapockával (1. ott) az agyagot hasassá formálja 158: *húzza a hasát*
hásodik házasodik 264
háta 1. a kemence félhenger alakú vége 95 2. a ruhadarab hátsó fele 374
hátsó lapacka vagy *hátsó lapacka* az ing hátát alkotó vászonszél 374: *hátsó csupág*
hátsziju a hám elő- és hátsó részét összetartó szíj 171
hátsó csupág 374: *hátsó lapacka*
hátussó hasajó a szövőszék hátsó keresztfája (erre csavarják fel a fonalat felvetéskor) 209
ház 1. Haus 27 2. szoba 10
házacska 1. kisház 76 2. keresztzemes hím a kislányok magyaros rendű ingének ujján 305
hazahord hazaszállít 52
házföd, házföggye a szoba földje, padlózata 49
házi bécsű otthon használt bölcso 128
házigerenda mennyezetgerenda 58: *köz-/világ-gerenda*
házkoszorú kifűrészelt díszű eszterhéj-deszka, ez leplezi a fedélszéken szabadon maradt koszorúgerendát 66
Hed a csíki és gyergyói részek (értsd: hegy) 46
hegybősső ház eredetileg a hátsó, hegynek eső szoba 96
hegyviszosh a kender felső feléből kikerülő szösz 188
hel hely, földdarab 184
hertyika, hertyike szöttesekhez és hímzésekhez használt papírminta r. *hirtie* papír 225
hertyikés papírmintáról lemásolt minta 378 r.: *hertyika*
hétdeszkás szedetttes párnahím 250
hét rendű szedett beryéc hét csikú szedetttes öv 289
heves forró 203
heveskű megforrosított kő 203
heveslé forró lé 203
híd Brücke 173
hidas komp 173
hiju padlás 61: *hiu*
hím, híme szöttes és varrottas díszítőelem 219: *himecske*
himecske 290: *hím*
hímes szött-mintás 213
hímesen varr kihímez 246
hímes fej mintásan szött párnavég 247
hímes-festékes mintás gyapjúszőnyeg
hímes-ing kihímezett ing 290
hímes-kozsók kihímezett női bunda 229
hímes-négynyüstös újabb szövési mód. Fajai: *almás* (1), *kapcsos, nácionálos, újfogás, optos* (1. ott) 216
hímes-nyüstös három nyüsttel szött mintás-vászón 216: *nyüstös-hímes*
hímes-ruhacska jegyiként kapott hímzett zseb-kendő 256: *jegy*
hímez kivarr, mintával díszít 291
hím után szöttes hím szerint (fogják be a nyüstbe a szálát) 213
hinta Schaukel 24: *krincsó*
hiu 184: *hiju*
hiuz méhviasz 198: *iusz, ivus*
hivogató-pálca a vőfélyeik virággal díszített pálcája 198: *nyirelpálca, virágos-pálca* (2)
hivogató-kendő vőfélykendő 258: *vurniselservet*
homályos felhős 184
hombár kis, gabona tartására használt épület, magtár 152: *hambár*
homu hamu 202
hon otthon 192
horbocika, horbota bolti csipke r. *horbotá* ua 369
horcosan 284: *harcosan, rendesen*
hordozódik öltözködik 180
horgacska, horgaska női ingujj-hím 339: *far-kaska*
horgasan kiír görbevonalú dísszel ékesíti az edényt az íróval 163
horgas-in, horgas-innya invarásfajta: vörös-fekete fonallal hímzett hullámvonal a jegykendő szélén 292: *kandargós-in*
horgasszedés szedetttes szöttes-hím 278
horgos-borgos választék a menyecskekendő végére szött mintaelem 225: *ökörhúgy*
hornya vesszőből font füstfogó 94: *kürtő, sód, tüszekürtő, tűzfogó* r. *horn* kémény 160
horog 1. a katlan fölé nyúló kampós drót 97 2. bőrnýújtó kampós vas 381: *harang, kankó* (2)
horogra tesz a bőrt a gerendára akasztja (kihúsoláskor) 381: *horogra teszi*
hosszúabrosz lakodalomkor vagy halotti torban használt asztalterítő 251
hosszúasztal 3—4 m hosszú, befűrt lábú asztal (lakodalomkor és hallottá torban használják) 121
hosszú-bikfaláda nagy ruhásláda 117
hosszúgerenda koszorúgerenda 58: *felsőkosztoroba, külsőfruntár*
hosszúguzsaly 1,70 m hosszú guzsaly 197
hosszúgyolu hántoló gyalu 80
hosszúkendő fehér gyapotból szött nagykendő 261
hosszúkozsók lábszár közepig érő ujjasbunda 351 r.: *kozsók*
hosszúpárna hosszú alakú díszpárna 248: *magyaros*
hosszúrend hosszabb sorhím a női ingem 339
hosszúszék két- vagy többszemélyes szék 113: *kettesszék*
hosszútalp hosszanti talpgerenda 58
hosszútekenő a rendesnél hosszabb tekenő 138

hozughím hullámvonalas hím a női ing mell- és hátrészián 318: *nagyrecés-hím*
hujogtat csujogat, lakodalmi versikét mond 260
hujogtató csujogató, lakodalmas versikét mondó 260
hurka májas/véreshurka 172
hurmuz hólyaggyöngy r. *hurmuz* ua. 412
hurkos csupágrend huroköltéses sor a női ing melón 339
hurokba szed 206: *gecába, kalácsba, láncba szed, lekezel*
búshagyat húshagyókedd 195
hustya kukoricacibrében leüledett korpa; a szövőszékre felhúzott fonal kenőjét készítik belőle r. *nyj. huszte* ua. 214
hosszúkarjosszék hátságpad 80
húzólánc Tragkette 171
húzza a hasát 158: *hasat csinál*
húzza fel csőbe 158: *felhúz csőbe*
húzza fel lapockával 158: *felhúz lapockával*

I

ibrisin fekete gyári selyemcérna r. *ibrisin* ua. 241
icár vászon- vagy gyapjúinadrág r. *ıtar(i)* ua. 409
idnapı-ing ünnepi ing 235: *inneplőing*
ıffas-ing élénk színő fonallal hımezett ing 378
ıge, ıgi 3 szál a motollán 201
ıgyenes-in egyenes vonalú hımezés-mintaelem 306: *ıgyenes-in*
ıgyenes-szenetor bunda-oldalhım 353
ıgét olvas 3 szálanként számolja a szálakat szövéskor 199: *megolvas*
ıkres babak/babok színben párosával váltakozó keresztzemes hım a női ingen 321
ıkresfogıborda bordafajta: benne a fogak egymással szemben állnak 212
ıkres keresztkek a harántcsıkos női ingen színben párosával váltakozó keresztzemes hımek 345
ıllogató kancsó kisebb agyagkorsó 168
ımádkozó olvasó (fızér) 134
ın 1. szőcshım: *ınazás* 2. kandargós hım (1. ott) mintaeleme 294
ınáıntye betoldás elöl a posztókabáton r. *ınainte* elöl, ellött 386
ınas-kicsihım (ing)hımzés a magyaros-ingen 292
ınasöltés vászonszél-megerősıtő öltésmód 292
ınasvarrás szálánvarrott öltéssel varrt hımzés 293
ınas-varrottas szálánvarrott hımzés 299
ınaz összevarr (bördarabokat és vászonszéléket) 299
ınazás 1. a børszélék összevarrása ın-hımmel 355 2. a vászonszél megerősıtésére használt hımzés 292: *ınavarrás*
ıng Hemd 234
ıngai az ing alsó fele 374: *pendej, rokoja* (3)
ıngaljas-ing szoknyarésszel megtoldott ing 177

ıngfele az ing felső fele 374
ıngmellkötő az ing nyakhasítékát összekötő zsinór 403: *cérna, boafér, bezerő*
ıngszedés ingmell-kıvarrás 290
ıngıujj Hemdärmel 268
ıngıujjhegye az ıngıujj végét lezáró öltéssor 312: *régi brecár*
ıngváll az ing válla és ujjá közé bevarrt szövéses vagy hımezett vállfolt 262
ıngvállas-ing ıngvállal készített női ing 373: *csángós-ing*
ıngvállvászon az ıngváll felső felére varrt vászondarab 374
ınkelés lepedők, takarók összevarrására használt öltés 315: *enkielés, kandargó vert gyüttés, kondorgós gyüttés*
ınkrecilás 327: *enkrecilás, szedés, vállazó*
ınnapló ünneplő 219
ınnaplóba felvetve ünnepiesen feldıszıtve 125
ınnaplókalap ünnepi kalap 134
ınnaplókendező 1. ünnepi fejkendő 264 2. lakásdıszül használt kendő 241: *szegrevaló*
ınnepplő *csokros-lécsér* ünnepkor használt, csıkosan szövtt padravaló 276
ınnepplő gyapjú-padravaló ünnepi gyapjú padtakaró 230
ınnepplőing ünnepi ing 232: *ıdnapi ing*
ınnepplő-kockás-ágyvető ünnepi kockamıtás ágytakaró 230
ınnepplő lécsér ünnepi szövttes padravaló 277
ınnepplő lepedő ünnepekkor használt, butorokra, falra tett vászon- vagy gyapjúszövttes
ınnepplő-padtakaró ünnepi padravaló 230
ınnepplő tarısnya ünnepekkor hordott szövttes zsákocska 230
ınnepnapıs ünnepi 232
ınnya 1. a nyüstpálcák végére kötött s a nyüst felső élén végıgfutó erős zsinog; ez tartja össze a nyüst hurokjait 212 2. a szövttes vállú csángós ıngek vállán az öltéssor 301
ıntyegետare juhtej-öltő edény r. *ınchegătoare* ua. 140
ıntyegետor juhtej-öltő r. *ınchegător* ua. 140
ınvarrás 1. díszıtőhım 299: *zınvarrás* 2. *ınazás* (2) 292
ıping apósing 405
ır metsz, ró 27
ırház ırhaszegéllyel lát el 351
ıró bőrből vagy gumiból készített fésőszerő mintahúzó fazekasszerszám 154
ırószaru fazekas mintázó-eszköz 146
ırótál agyagos tál 156
ırott 1. erősen zsinórozott 388 2. rajzolt 146
ıst üst 96
ıstálló Stall 76
ıstennevibe ajándékba 232
ıtatóveder Tırinkeimer 172
ıusz 302: *ıhuız, ıvıss*
ıuszos-házıcérna viasszal megkent, házilag készített cérna 301
ıuszos-vászon viaszos vászon 301
ıvus-gyortya vékony gyortya 413
ızecske zöld-fehér szövtteshım 224: *borozda*

J

járás a tűz húzása katlanban 161
járom 1. Joch 55 2. a fazekaskorongot tartó villás ágú foglalat 155
járompálca a járombafogáshoz használt hosszú vasszög, kendermagcsépelésre is használják 184: *pálca*
jegy a legénytől kért kendőcske, ez jelzi, hogy van már választottja 256: *himesruhacska*
jegykendő eljegyzéskor adott és kapott szőtteskendő 255: *kisruva* (2), *kicsiruhacska*, *servet*, *szervet*, *tarkaruha*
jesztre 232: *esztre*, *gúnya* (2), *ronygya*, *zesztre*
jóba szó két nyüsttel kenderfonal felvetővel gyapotszál beverővel szó 241
joho juh 381
johoganyi juhganéj 183
johónyiró a juh nyírására használt olló 193
johoakol juhakol 34
johosavó juhsavó 382
jót tesz tiszta kenderszálat fog a nyüstbe 241
juhacska juh 183
jukattosan vászonszál összekötési mód 379

K

kabalát vet eltéveszti a fonal vetését a motollán 199: *félágot vet*
kacavejka rövid női bunda r. *cațaveică* ua. 388
kájér guzsalyba tűrt kender vagy gyapjú r. *caier* ua. 197
kájérba csán csomóba formál 188 r. l. előbb
kájérka kicsi türet kender- vagy gyapjuszál 197 r.: *kájér*
kakastaré(j) keresztaszemes díszítőhím a női és férfiingen 293
kakastej apróra tört és felfőzött kendermag fehér leve. Ebben főzik a zulfát (l. ott) 181
kakasülő a szarufákat összekötő keresztgerenda 60
kalács 1. a gémeskút kávéja 113 2. a vetőkaráról összefonva levett fonalsomó 206
kalácsba(n) *rak/szed* a fonalat a vetőkaróról kalácsformában leszedi 206: *gecába/burokba/láncba leszed*, *lekezel*
kalagori kupás kupásmintával szőtt pámafajta 222
kaláka közösségben végzett munka 52
kalakános rézgáliccal festett r. *calaican* ~ *calacan* vasgálic 180
kalakányos-takargató rézgáliccal festett csikú takaróruha 240 r. l. előbb
kalán mázmerítő kanál 146
kalándor 185: *hálándor*
kalánfuru fűrőfajta; kerekesmesterek használják 52
kalánytartó kanáltartó fogas 134
kalap Hut 400
kalapács Hammer 172

kalapok jegykendőre hímzett keresztaszemes hím 327: *két keröm esszefordítva*
kaláris piros gyöngyfajta 412
kamandér halotti tor r. *comîndare* ua. 121
kamara, *kamra* 1. az ereszhátos felén elfalazott helyiség 74 2. a ház oldalához vagy hátsó feléhez hozzátoldott helyiség 10: *kilér* 3. fazekasműhelynek használt helyiség 152 4. fűskamra
kamaraajtó kamraajtó 72
kamarás asztal 120: *fiókos/szekrényes asztal*
kámfor virágfajta 413
kancsó agyagkorsó 146
kandargó 1. kendővég minta 220 2. ingujjhím 319 3. vászonszélek összeöltéséhez használt hím 254
*kandargó-láncocsk*a varrottashím a női ing összevarrásán (Tr) 335
kandargó magára ötnyüstös szőtteshím 265: *kondorgó magára*
kandargó-mura harántcsíkos bordó széldísz a szőtteskendőn 269
kandargós 1. harántcsíkos (ingujj-hímzés) 180: *harcosan*, *tekerményes* 2. hullámvonalas bundahím 318 3. keresztaszemes mintaelem a férfiingen 405
kandargós-bunda tekerményes hímekkel kivarrt női bunda 309
kandargós/kondorgós-gyűtés/gyűttés az ünnepi ingek részeinek összevarrásához használt harántcsíkos öltéssor 330: *inkelés*, *kandargós-gyűtés innaplóra*, *kandargó vert gyűtés*
kandargós-gyűtés innaplóra 310: *kandargós-gyűttés*
kandargós-in/innya ünneplő ingek összevarrására használt hím 309: *horgas-in*, *szenetur* (2)
kandargós-ing harántcsíkos hímű ing 378: *tekerményes-ing*
kandargós-keptár hullámvonalas dísszel hímzett bőrmelles 309 r.: *keptár*
kandargós-öltögetett hím szálánvarrt laposöltéssel varrt hím 349
kandargós-öltögetés hullámvonalas paráma-rend 330
kandargós-sinór tekerményesen varrt bundahím 310
kandargós-sútás sujtásszerű zsinórdísz a román kabátokon (*taui* l. ott) 388
kandargós-urkosrend harántcsíkos láncöltéssor a csángós-ingen (P) 315: *szőthím*
kandargós vert gyűtés takarók összevarrásához használt öltésforma 315: *inkelés*, *kondorgós gyűttés*
kankó 1. az edények katlanba való berakásakor használt vaskampó 161 2. bőrnújító-horog 381: *harang*, *horog*
kantár visszakötött hajfonat 266
kantárvég a kalotaszegi öltözetben a bojt mellett a nyakban viselt szőttes-hímzett szalag vége 290: *sallang*
kaos gabonamérő r. *căuș* ua. 138
kapagtatott szélhím a kiskendőn 318

kapca 1. rongydarab 144 2. lábfejre csavart posztó- vagy vászondarab 395: *petyik*
kapcsos újabb szöttesminta 216
kapcsos-kovor négy nyüsttel, kapcsos mintával szőtt gyapjúszőnyeg 222
kapcsos-tarkarend kapcsos hímmel varrt tarka karhímű női ing 343
kapucska a kemence vasajtaja 99
kar a szövőszék része; ez tartja a nyüstöket és bordát 208: *kar-*, *karatfa*, *pipa* (2)
karatfa 209: *kar*, *karfa*, *pipa* (2)
kardagerenda mestergerenda r. *coardă* ua. 58
karfa 209: *kar*, *karatfa*, *pipa* (2)
karika 1. hajkarika 264 2. a menyecskekendő végére szőtt mintaelem 225 3. a fazekaskorong felső karikája 157
karikára tőr hajkarikára felcsavar 264
karikós szövés minta 216: *öntyüstös*
karinca 281: *katrinca*
karja a szék támlája 119
karjaság támláság 126
kar(j)osszék karosszék 113: *karszék*, *karsszék*, *korsszék* 113
karó, *karu* Pfahl 185
kárré megy (kárba vesz) 233
karszék háts-, támlásszék 113: *karjosszék*, *karsszék*, *korsszék*
karsszék 119: *karszék*, *karjosszék*, *korsszék*
kártya faedény 140
kasinka, *kászinka* nagy fejkendő r. nyj. *casincă* díszes gyapjúkendő 370
kasornya, *kosornya* nádból vagy gyékényből font kosaracska 93: *kosornya*
kasornyas, *kucornyas gecácska* körbe font haj 367: *kerek gecácska*
kaszáp mészáros r. nyj. *casap* ua. 381
katlan, *katlany* 1. tüzelőhely üsttel 81 2. fazekas étetőkemence 159
katlany edény egy étetőkatiannyi edény **153**
katlanyfenék a katlan alja 161
katlanyház kicsi épület az udvarnak a házzal szemben fekvő oldalán; itt áll a katlan 151
katlanylika az étetőkernence nyílása 160
katlanyszáda a katlan szája 159
katrinca, *karinca* háziszöttes gyapjú lepelszoknya 391: *kerekítő*
katrincavég a katrinca csíkozott része 392
kázán lúgzó üst r. *cazan* ua. 141: *lugzó üst*
kázma csákány r. *cazma* ua. 153
kazuk kocsók r. *cojoc* rövid bunda 130: *kozok*, *kozok*
kebele 374: *ceszőfele*, *elej*, *elsőcsupág/lapacka*
kecke, *kecske* 1. lábtartó a fazekaskorong előtt 145: *lépő* 2. háromlábú szék 155: *fazakaló szék* 3. bak (asztallap-tartó) 94
kégyőfej(es) öv-szötteshím 226
kékice selyem kék selyemszál 301
kelcun, *kölcun*, *kálcun* kötött gyapjúharisnya r. *călțun* ua. 410
kemence Herd 86
kemenceszáda a kemence nyílása 94

kemeszój, *kömöszej* rövid férfi felsőing r. *că-măsoiu* nagyon hosszú, kieresztve viselt ing 389
kender Hanf 174
kendercérna Hanfgarn 304
kender-edény törölő Geschirrlappen aus Hanf 231
kenderkita 12 kitisztított kenderfő 191
kendermag Hanfsamen 184
kendermag-törő famozsár 139
kendermosni a kiázott kendert a tóban vagy patakon kimos 185
kenderpolyha kenderpolyva; (Hóvirággal keverve tavaszi juheledel) 184
kenderrágtatás kendentörés a rágtatón 185
kenderszál Hanffaser 234
kenderszála *kender* (lécsér) tiszta kenderszálból szőtt (pad- vagy ágytakaró) 232
kenderszálu vászon vászonfajta: felvetőszála kenderfonal, keresztszála gyapotfonal 373:
rendes kendervászon
kendertilulás kendentilolás 186
kendervászon vászonfajta: mind a felvetőmind a beverőszála kender 373
kenderverő-lepedő kendermag kivetéseikor használt vastag lepedő 184: *szekérlepedő*, *ágyilepedő*
kendező, *kendezű* 1. törülköző 130: *kendő* 2. fejkendő 264
kendezővég törülközőkendő-vég 217
kendő, *kendű* 1. törülközőkendő 177: *kendező* 2. szöttes kikötött végű díszfejkendő 266
kendőpóc tányérpalc 80: *kendőszeg* (2), *tálas*, *táltartó*, *tányérpalc*
kendőszál 1. a virágos kender szálfonala 191 2. gyapotszál 212 3. pácfonalból szőtt csíkos végű kendő 255
kendőszeg 1. kendőtartó rúd 130 2. tányérpalc 130: *kendőpóc*, *tálas*, *táltartó*, *tányérpóc* 3. fogas 130
kendőszövő *borda* selyemhernyó szál szövéséhez használt bordafajta; mérete: 6×70 cm 213
kenő a szövőszéken levő szálak bolyhosodásának meggátolására használt kukoricakorpa és tojás keverékéből csinált kenőcs 214: *kenőcs* *kenőcs* 214: *kenő*
kenősvászon rövid szálú, egyenetlen fonalból szőtt vászon (az ilyen szálból szőtt vászon szálait szövéskor kenni kellett) 234
kentár 165: *kantár* (2)
kenyér Brot 172
kepák az inghasítékot lezáró vászondarabocska r. *capac* fedő, borító 403
keprior szarufa r. *căprior* ua. 71
keptár 1. ujjatlan bőr mellrevaló 382 2. posztómellény r. *pieptar* ua. 408
keptárhím 312: *ágas csillag*, *batája*, *bodzabél*
keptesun gyapjú fésülő r. *pieptenă* fésű 193: *gyapjúfűsű*
kercsék hajfonat r. *cîrcea* szőlőkacs 367
kercselés hajfonás 367: r.: *kercsék*
kéregpadló fonott tábla-mannyezet 74
kerek fazekaskorong 145

kerekasztal étkezésre használt alacsony asztal, kerék asztallappal 124: *ennivaló-asztal, kerek evőasztal, kicsiasztal, kicsidasztal, kisasztal*
kerekeskút Ziehbrunnen 23
kerek evőasztal 124: *kerekasztal*
kerékfalazószek a kerék falfáinak összeillesztéséhez használt kerek-eszköz 39
kerek gecácska körbefont haj 367: *kaszoronyás gecácska*
kerekítő, kerítő szöttes lepelszoknya 218: *katrinca, karinca*
kerek-keptár férfi börmellrevalló 407 r.: *keptár*
kereklevelű muskátli 413: *ablakvirág*
kerekszáru-csizma a szárán felül bevágás nélkül készített csizma 411
kerekszek kerek ülőlapé kicsiszek 86
kerektekenő teknőfajta 138
keremida cserép r. *cărămidă* téglá 90
keremidafal téglafal 49 r. 1. előbb
keremida szobának kályhának való téglá 39 r. *cărămidă* és *sobă* kemence
kerest, keresty kereszt a motollán és a vetőkarón 204: *keresztve*
kereszem kereszt szem 293
kereszem fogasan kereszt szemes hím 326
kereszt 1. kendővég minta 225 2. a szekercés ingujjhím mintaeleme 323: *keresztcseske* (2), *kereszt szem* 3. a bernéc díszítőeleme 226 4. kereszt szemes mintaelem a férfiingen, 405 5. mellrevaló-hím 354
keresztbe hánt kendőszövési mód 257
keresztcsépecske a szövőszékre fölvetett fonalak keresztződésébe dugott kicsi bot 212: *keresztcsipke*
keresztcsipke 212: *keresztcsépecske*
keresztcseske, keresztcseske 1. szöttes mintaelem a leányok kendőjén 265 2. varrottashím az ingen 244: *kereszt, kereszt szem*
kereszték dupla-kereszt szem 331
keresztés 1. kereszt szem-öltés 321 2. kereszt szemmel varrt hím 405
keresztshím kereszt alakú hím 267
keresztés szedés kereszt alakú hímmel szedett 279
keresztvászón vászonfajta: hosszanti szála gyapot, kereszt szála kender 212: *felemásos keresztvászón lesászka, vegyített-vászón*
kereszt hátraforgatva mesterke-hím 297: *vertvarrott*
keresthímecske kereszt-hím 325
kerestkupás 1. öv-szötteshím 289 2. női ing varrás- és szötteshíme 336
kerestkupás-rend szövés-minta sor 221
kereszt szem hímzés-elem 293: *kereszt, keresztcseske*
keresztülje kereszt-talpgerenda 58
keresztül(való)fa 1. a nyüstöket tartó fa a romános szövőszéken 208: *nyüsttartófa* 2. a talpakat összekötő fa a szövőszéken 209: *átalfa*
keresztve a motollán és a vetőkarón a fölfelé és lefelé haladó szálak keresztződése; itt: számlálják meg a szálakat 200: *kerest, keresty*
keröm 319: *köröm* (1)
kerpa felcsavart fejkendő r. *cîrpă* ua. 220: *kerparuha, kerparuva*
kerparuha, kerparuva 177: *kerpa*
kerpel egyszerű öltéssel levarr r. *cîrpi* ua. 404
kerpinyára 1. a mejjeskeptár zsebében alkalmazott keresztöltéses hím 407 2. *géppel varrt hím* az icár alján r. *cîrpeală* faldobzás, toldozás. 410: *fekete kerpinyára*
kert 1. kerítés 29 2. Garten 21
kertel vesszőfonattal körbevesz 29
kertelés vesszőfonás 90
kertek vesszőfonatú 29
kertelt fal a talpas sasgerenda közé rögzített kasokra erősített vesszőfonadék 56
kertelt falú ház bükkfaágakból font falú ház 46
kertelt kapu vesszőfonású kapu 29/41
keske kecske 381: *kecke*
keskeny féci keskeny élű fejsze 51
keszken(y)ő 368: *kendő*
két bobóka kendővég szötteshím 263: *bobok*
két cseresnye beőtvé kereszt szemes hím a női ingen 321
kétdeszvás párnahím szedett technikával szőtt párnavég 228
kétfülű-fazék vagy *-fazak* 10 l-es fazekas-készítmény 158: *búcsúsfazak, nagyfazak*
kétfülű-nagyfazak 10—15 l-es fülesfazék 165
kétigés 1. szélesebb, színes (fekete, veres, zöld) csik a szöttesen 273: *háromigés* 2. a női ingen a zsinór- és huroköltéses rendek közé varrt hím 315: *háromigés, köröm, nagykörömök, nagyneszedülés, nagyrend, nagy szembevaló*
kétigés-futóka nyitott láncöltés-fajta; ujjhím az alárendű ingeken (L) 315
két kandargó összeütve szöttes mintaelem a leányok kendőjén 265
kétkandargós szvetter kötésminta 389
két kereszt szem beőtvé dupla kereszt szemes hím a női ingen 321
két kereszt békoppantva kereszt szemes hím a női ingen 321
kétkereszt(es) -szedett díszítősor 224
kétkeresztés (deszkás) servet szöttes jegykendő-fajta 224
két kereszt magában kereszt szemes hím a női ingvállon 325
két keröm esszefordítva jegykendőre hímzett kereszt szemes hím 327: *kalapok*
kétkilus-kancsó 2 l-es cserépkancsó 166
kétkilus-korsó 2 l-es cserépkorsó 168: *kicsike-korsó*
két nyüstben két nyüsttel szőtt vászon 227: *kétnyüstös*
kétnyüstös két nyüsttel szőtt vászon 216: *két nyüstben, kettős*. Szövési módok: *beleznásan, borzolásan, mindjőba, vátakul* (l. ott)

két nyüstöt köt nyüstkötési mód fehérnemű vászonhoz 216
kétokás-fazak 4 l-es fazék 165
keton gyári kötőtharisnya r. nyj. *cāl□un* gyapjúharisnya 396
kétötés a női ing mell- és hátrészére varrt hím 318: *ötés kandargatottan, háromötés, setrán*
kétrendes-fog a kalotaszegi vállfősing varrot-tashíme 315
két rend köröm megtőve cseresnyével ujjhím a bogdánfalvi női ingen 348
kettesház az eresz szabadon hagyott oldalán még egy szobával megtöltött épületípus 58: *kettősház*
kettesszék kétszemélyes szék 119: *hosszúszék*
kettős kétnyüstös vászon 230: *kétnyüstös*
kettősház 58: *kettesház*
kettős-kendező két nyüsttel szőtt fejkendő 243
kettősön szövési mód: két szálát fognak egy bordafogba; főleg fehérneművászon szövés-szor 216: *mindjőba*
két urak összevervel két láncöltés-sor a csángós-ingen (KI) 315
kétvetőlős két vetélővel szőtt 221
kéve nádcsomó 49: *zsuf*
kevékedik büszkélkedik 244
kézbe hozni való tekenyő agyaghordáskor használt kicsi teknő 153
kézelő-cifra kézdőhím 308
kézfogó jegyváltás 228
kézífrisz kézi (keret) fűrész 39
kézi vonószerék faragószékkláb 39: *faragószék, kézvono*
kézvel szed szövéskor kézzel fölemeli a szálakat, hogy a keresztszálat a minta szerint beölthasse 217
kézvel választott szövési eljárás 225: *szedett*
kézvonó famegmunkáláshoz használt eszköz 52: *faragószék, kézvono*
kézvonószék 52: *kézvonó, faragószék*
kiaprít kinyomkod 238: *kiszorít*
kiás ausgraben 153
kicsány, kicsán(va) kicsinál(va), kidíszít(ve) 70
kicsiabrosz abroszfajta, a puliszka letakarására használják 232
kicsiasztal alacsony (25 cm magas) asztal 95: *ennivaló/kerek-asztal, kerek-evőasztal, kicsid-/kisasztal*
kicsibabok *harcosan* ferdén varrt bab-hímecskék 324
kicsi bikfaláda apróbb ékítmények, ruhadarabok tartására használt bükkfaládika 117
kicsi bóc kis agyagcsomó 154: *bóc*
kicsi butuk keresztszemes hím a női ingen 293 r.: *butuc*
kicsicsokor a kendővégbé szőtt keskeny csík 241
kicsidasztal 124: *ennivaló/kerekasztal, kerek evőasztal, kicsi/kisasztal*
kicsiding 1. csecsemőing 233 2. kevéssé kihímezett ing 339: *kisikeing* 3. ünnepi rövid

ing 404: *kicsi-innapló* 4. ujjas férfing 377: *kicsi innapló*
kicsi emelés szövési (szedetttes) eljárás, 3—4 szálát szednek az orsó hegyére 223
kicsifedő kis cserépfödő 166
kicsigyűtés 311: *bubagyűtés, felkötés, kicsikegyűtés, ötéses-gyűtés*
kicsi-háromnyistes három nyüsttel szőtt vászon 228
kicsiház alváásra szánt helyiség 74: *hálólakóház, lakóház*
*kicsi házacsk*a egysejtű ház 57
kicsihím 1. a zsebkendő, a kattrinca szélébe szedetttesen szőtt keskeny szélhím 257: *fiacska* 2. varráshím a női ingen 332: *körmök*
kicsi-innapló ünnepi röviding 404: *kicsiding* (3)
kicsikandargó összevarráshoz használt fogasöltés 318: *kondorgós, ökörhúgyas* (2), *visz-szarugó*
kicsi karjosszék kisebb hátasszék 80: *kicsi korszék, kicsi karszék*
kicsi karszék 119: *kicsi karjosszék, kicsi korszék*
kicsike asztal kisasztal 93
kicsike-gyűtés 311: *bubagyűtés*
kicsike korsó 2 l-es víztartó cserépkorsó 168: *kétkilus-korsó*
kicsikeptár egyszerűen díszített bunda 384 r.: *keptár*
kis keresztű ruhacska szötteshímű lakodalmi kendő
kicsikócina gyöngyfűzér 412: *matacsel, metecsel, sujta*
kicsi korsszék alacsony háttálciszék 80: *kicsi karjosszék*
kicsimatolla 199: *félmatolla*
kicsinyálva a szádja a tálkorongolás első mozzanata, amikor az edény peremét formálják 146
kicsi nyistecske nyüstfajta 225
kicsíp a virágos kendert két-három szálanként a magvas közül kinyúvi 189
kicsipad alacsony padocsk 112
kicsiruhacska kicsi kendő 177: *kisruha*
kicsiszarvazó 61: *kurtaszarvazó*
kicsiszék alacsony szék 119
kicsi szoba kicsi kemence r. *sobã* kemence, kályha 91
kicsitál agyagtál 158
kicsitánygyér 1/2—1 l-es mély cseréptányér 167
kicsitarisnya gyapjúszóttas zsákocsk 283: *szütkü*
kicsi tarkaing többszínű fonallal varrt, hétköznap is viselt női ing 343
kicsiurak 315: *előurak, gecaeléhányás, gecagyűtés, urak, urkasan varrt*
kicsi végű kendő keskeny szöttescsíkkal díszített fejkendő
kicsi vertelke kisebb karú fonaltekerő 194: *vertelke*
kicsi virág keskeny szöttescsík 251
kicsi zseréb 12 ige (36 szál) 199

kiéget elsőre a megszáradt cserépedényt először égeti ki 160
kifejérít fehérkőporral fehérré teszi a bőrt 381
kifog falura 173: *falura fog ki*
kígyóbőrös a női ing vállrészére varrt minta (Gy) 336
kígyóhátas a női ing vállrészére varrt minta (Gy) 336
kígyószemes szvetter kötés minta 389
kihány kendert a tóból kivett 185
kihúz, kihúz vályogfalat először lesikárol 381: *kinyújt*
kiír az íróval (l. ezt) egyenes vagy hullámvonalas dísz formát az edényre 158
kiírás az edény díszítése írókával 163
kijjér a ház-, esetleg pajtaeresz meghosszabbítása alatti kis helyiség r. *chiler* ua. 76: *killér, killér, tyilér*
kikendöz kiskendőkkel feldíszít 260
kikészítés a fazakasanyag előkészítése a korongoláshoz 153
kilenc-singes matolla hosszabb (1,20 m) motolla-fajta 199
killér, killér 27: *kijjér, tyilér*
kilincs Klinke 61
kilug kukoricamorzsoló r.? *huj* kukoricaszár, kóré 139
kinga a szövőszék talpát összekötő deszka r. *chingă* ua. 61
kinyújt 381: *kihúz, kihúz*
kiőtvé felöltve 387
királynécérna fehér kötőgyapot 231
kirostoz a vászonszél szálait kibontja, hogy rojtos legyen 283
kirostozott, varrott övedző széles, rojtos, hímzéssel díszített gyapjúöv 288
kirpicsfal vályogtégeléből rakott fal 66
kirtő 94: *kürtő* (2)
kisabrosz két vagy négy nyüstös vászonból szőtt abroszfajta 178
kisasztal 95: *ennivaló asztal, kerekasztal, kerek evőasztal, kicsiasztal, kicsidasztal*
kisebb tarkája a női ing ujján a függőleges díszítősorok közé varrt hím 339
kísérős két vetélővel való szövés 222
kisfaldur hátsó-betoldás a posztókabáton 386
kis-háromnyüstös szövési mód: egy nagy nyüsttel és két kisebbel szövik. A színes verőszálat a három szál fölött verik be. Így szövik a párnacsúpot és a kendővégeket. 216
kisike-hím keresztzetemes hím a lészpedi női ingek mellrészén 325
kisikeing 339: *kicsiding* (2)
kisike tarka (tarkáska)-ing körmös renddel (l. ezt) kivarrt karhímű női ing (Ka) 343
kisike tarkásán többszínű fonállal kissé kihímézve 343
kisike veresing piros szállal hímzett vagy szőtt női ing 339
kisikul kisimul 414
kiskereszt szöttes mintaelem 224

kiskereszt szöttes minta 256
kiskócina keskeny gyöngyfüzét 370: *kicsikócina, matacsel, metecsel, sujta*
kislécsér kicsi gyapjútakaró, szőnyeg 259 r.: *lécsér*
kisnyoszolyó nyoszolyóleány 258: *vornicsásza, vurnicsásza*
kisruha, kisruva 1. zsebkendő 394 2. jegykendő 255: *kicsi ruhacska, servet, servetke, tarkaruva* 3. kicsi takaró; ezzel takarják be a csecsemőt 232: *kisruha, takarócska*
kis-szembevalóska női ingujjhím 348
kisvégű keskeny, szötteshímű kendő 369
kisvirág keskeny, világos színnel szegett csik a szöttesen 275
kiszed kinyű 184: *kitép, szálontként választ, tsíp*
kiszedés kendernyűvés 183: *aratás*
kiszór kivesz 414
kiszorít kinyomkod 238: *kiaprit*
kiszökik kipattan a kő étetéskor az edény falából 161
kita 12 megtilalt kenderfej 191
kitakarít a bőrt húsos részeitől megtisztítja 208
kitép 184: *kiszed*
kitér kitör, kihajt 376
kivetkezik leveti a ruhát 287
klengea hosszú fászeig r. nyj.? *clenci* ua. 61
klin, kliné, kliny oldalbetoldás r. *clin* ua. 351: *penčík, pencika* (1), *puisor*
klinecske kicsi oldalbetoldás r. l. előbb 390
kóbor szekéremyő 169
kóc góc r. *colț* ua. 119
kócina, kolcina 1. gyöngyös fejék 370: *kiskócina* 2. zsinórozás 408 r.?
kockás tarisnya szöttes minta 287
kockás(an) kocka alakú szöttes mintával 178
kockás-csepülepedő szőszfonalból kockásain szőtt takaró 230
kockás-fálravaló kockásan szőtt falilepedő 280
kockás-feketelepedő gyapjúpokróc-fajta 271
kockás-gyapjülepedő kockásan szőtt gyapjútakaró 270
kockás-kendező kockásan szőtt fejkendő 242
kockás-lécsér kockamintás padtakaró 230 r.: *lécsér*
kockás-lepedő négy nyüsttel szőtt kockamintás pokróc 271
kockás-násznagykendő kockamintás szöttes násznagykendő 242
kockás-padravaló kockásan szőtt gyapjú padtakaró 177
kockás-párna kockamintás párna 247
kockás-servet kockásan szőtt jegykendő 255
kockáz a kalotaszegi kötény és muszuj ráncait leölti 314
kócosblidar saroktálas r. *colț* sarok és *blidar* kredenc 140: *saroktálas*
kócos-véső sarkos véső 51 r.: 1. Előbb
kócra állít sarokra állít 405 r.: 1. előbb és *szegre állít*
kócs kulcs 73: *kócsoló*
kócsoló 1. kulcs 61: *kócsoló* 2. zár 73

- kócsolós kulcsos* 73
kók kontyszerűen felcsavart haj r. *coc* ua. 368
koklánc kendő-szötteshím r. *cocleț* nyüstszem, szál a vászonban 265
kolcina 388: *kócina*
kolozsna gyermekágyas asszonynak vitt ajándék (étel, vászon) r.? 281
kondorgó magára szöttes mintaelem a leányok kendőjén 269: *kandargó magára*
kondorgós 318: *kicsikandargó, ökörhúgyas* (2), *viszarugó*
kondorgós gyüttés 315: *inkelés*
kondorgós töltelkes váll apró négyzet alakú sorokból álló vállhím a női ingen 339
kondor szenetor bunda aszályhím 353
konstancai hím újabb szötteshím 225
konty hajkarika 368
kontyoló vékony fejkendő (Kalotaszeg) 267
koor szőnyeg r. *covor* ua. 195
kopecska a tyúkszaros-ing (l. ezt) karhímét díszítő varrottas mintaelem 343: *nagybab keresztcskével*
kopu kapu 30
korácsi egykorú leánytárs 368
korda (*gerenda*) mestergerenda r. *coardă* ua. 58
korona 1. menyasszonyi koszorú 397 r. *co-roană* ua.: *koszorú* 2. kifaragott házeresz 130: *mejjékrúd*
korondi korondi (tarka) edény 151
korong 1. fazekaskorong 155 2. a fazekaskorong alsó karikája 155: *nagykereke*
korpin iszalag r. *nyj. corpin* inda, venyige 192
korpinkosár iszalagból font kosár 192: *szapukosár*
korsó fazekasedény 146
korsócska agyagkorsó 146
korsszék 119: *karjosszék, karsszék*
kosár kukoricakás 27: *kuska, pujkas*
kosár a kalányoknak kanáltartó kosár 93
kosárka gyapjúmosáskor használt kosár 192
kosárka kalánnak kanáltartó kicsikosár 93
kosica, koscár a fejen viselt gyöngyös szalag r. *cosiță* hajfonat 370
kosornya 93: *kasornya*
kóst lóabrák (széna vagy here) 171
koszorú menyasszonyi fejkendő 397: *korona* (1)
koszorús négy nyüsttel szőtt, kék festővel festett szöttes ágyterítő 230
kosztiseres vállán és ingujján hímzett női ing r. *costițel* fekete színű hímzés a női ing ujján
kosztoroba koszorúgerenda r. *costoroabă* ua. 58
kotináca tyúkol r. *coteț* ól 27: *tyúkpajta*
kotlija kozmásítja 167 r.? *cocli* vasízűvé válik (ital)
kozók 385: *kozók, kazuk*
kozók rövid ujjasbunda r. *cojoc* ua. 130: *bunda, kozók, kazuk*
kozokár, kozokár szücsmester r. *cojocar* ua. 351
kozokár-gyűtés a bőrruhadarabok részeinek összevarrására használt öltésmód 311 r.: *kozokár és szücsgyűtés*
kozokároltás 384: *kozokár-gyűtés, szücsgyűtés*
kőbomba a függőleges megállapítására használt kőmíves eszköz 52: *bomba*
kölkecske 4—5 éves gyermek 400
könyökbe varrott magyaros-ing könyökhímes női ing (L) 301
könyökhím a magyaros-ing könyökét díszítő hím 378
körhaj hosszú, vállig érő haj 399
körmös-hím keresztzemes hím a jegykendőn 332
körmös-ing körömhímmel varrt női ing (Gy)
köröm, körnök 1. zsinór- és huroköltéses rendek közé varrt hím 319: *keröm, kétigés, háromigés, macskakörnök, nagyneszedilás, nagyrend, nagy-szembevaló* 2. a női ing hasítéka alá varrt hímes-sor 332: *kicsihím*
kösmös 1. gyári műszálhulladék 181 2. műszálból szőtt vászon 237
kötél hosszúságmérésre használt madzag 52
kötelet ver kötelet készít 183
kötés támaszgerenda 63: *szélkötő*
kötőcske a csecsemő ruhácskája 281
kötött flanyéla szvetter 193: *fláner, flanyéla*
kötözőcsépecske az első hasajón levő pálca, ehhez kötik a fonalvégeket a szövés megkezdésekor 213: *kötözőpáca*
kötözőpáca 213: *kötözőcsépecske*
közgerenda mennyezetgerenda 58: *házi-, világgerenda*
közönséges kopu kiskapu 30
köztves a szedettesen szőtt mintasorok között simán szőtt rész 278
krácica 2—4 l-es lábas *cratiță* ua. 167: *krática, lábas*
krákk gatyá-harisnya(icár) szár r. *crac* ua. 405: *szár*
krática 151: *krácica*
krecc fodor az ingujjon r. *creț* ua. 416
kreccál ráncol 416 r.: l. előbb
krincsó hinta r. *scrinciob* ua. 24: *hinta*
krinta faedény r. *crință* sajtkészítő faedény 140
kubázs köböző ácsszerszám r. *cubaj* köbtartalom 39
kuckó a tűzhely körüli sárpad 99: *kucok, pucok, tőtés* (2)
kucok 99: *kuckó, pucok, tőtés* (2)
kucornyas gecácska 367: *kasornyas gecácska*
kucsanyom szöttes kendővégminta 225: *kutyanyom*
kucsma báránybőr sapka ,172: *kusma*
kufer kis láda r. *cufăr* koffer, láda 81
kukónavirág kisasszonypapucs r. *cucoană* nagysága 28
kulcár derékszög-vas r. *colțar* szeglet-, sarok-vas 39
kulusvári hím újabb szötteshím 225

kulusvári-hímes párna újabban hímezett párna-fajta 225
kapa 1. szöttes és varrottas mintaelem a leányok kendőjén, párnán 265 2. szöttes övmintaelem 226
kupás 1. három vetélővel, öt nyüsttel szőtt kendőfajta 216: *ötnyüstös* 2. esküvői párnára varrt hím 294 3. női ing vállára szőtt hím
kupás-bernéc kupáshímmel szőtt öv 290 r.: *barnéc*
kupás-festékes kupáshímmel szőtt gyapjuszőnyeg 282
kupás-hímvel (varrt) kupáshímű 296
kupás-kendező öt nyüsttel szőtt fejkendő 269
kupás-párnafej fejtővel varrt kupás-mintás párnavég 295
kupás-söllő ladás fonalcsevélő-fajta 205
kuptor sütőkemence r. *cuptor* ua. 86
kurtagerenda keresztgerenda 58: *girinda*
kurtakendő keskeny rakott vagy szedett széllel szőtt, 50 cm hosszú fejkendő 177
kurtarend rövid sorhím a női ingen 287
kurtaszarvazó a szarufák alsó felét meghosszabbító rövid gerenda 60: *kicsiszarvazó*
kurticska rövidcske 266
kurtiszoknya rövid posztókabát 408: *szurtuk*
kuska kukoricakas r. *cușcă* kalitka, ketrec 27: *kosár, pujkas*
kusma 400: *kucsma*
kusmabőr kucsma 381
kút Brunnen 27
kutyafi(ak) a makkos fazár mozgó makkja(i) 61
kutyanyom 1. szöttes mintaelem a menyecskekendő végén 225 2. szöttes öv-mintaelem 290: *kucsanyom* 3. keresztzemes hím a női ing hasítéka alatt 326
kutyanyomos kisike-hím női ingujj-hím 325
külbecshím a női ing ujján a függőleges díszítősorok szélére varrt hím 339
külsőfruntár koszorúgerenda r. *frunte* homlok 58: *felső-koszoroba, hosszúgerenda*
külső ográda külső akol 28 r.: *ográda*
kürső hátsó 72: *küső*
kürtő 1. vesszőből font, tapasztott füstelvezető 90: *hornya* (1), *kirtő, sód, tüszekürtő, tűzfogó, gogonyáca* 2. kéménycső 94
kürtőnyak(a) a füstkivezető cső felső része 94
kürtős (fűtő) kürtős tűzhely 89
küsebb gávánosz 3 l-es agyagedény 166
küsebb tejtartó/tejesfazak 2 l-es tejesfazék 166: *tejesfazak, tejtartó, tejlopó*
küső 72: *kürső*
külsruha 197: *kisruha* (3)
küszürü köszörű 40

L

láb 1. szék-, asztal-, edénytartó-, tűzhelyláb 119/141/97 2. a szikrafogót tartó faoszlop 90: *góbláb, gócláb, gógláb* 3. a szövőszék része 209 4. fonalmennyiség-egység (1 láb:

4 matring fonal) 235 5. hímezés díszítőelem 293
lábak a mezei bölcső állványa 129
lábás háromlábú 2—5 l-es agyagedény 167: *krácica, krática*
lábica lóca r. *la(b)itã* ua. 81
lábító a nyüstök váltogatására szolgáló része a szövőszéknek 209: *líptető*
lábítódeszka a szövőszéken a lábítókat tartó deszka 209
lábítófej a lábítódeszka része, ez tartja a lábítókat 209
lábra (rak) szájával lefelé rak (edényt a katlanba) 161
lábra tesz kenderföket felállít 189
lábtartó a fazekaspad része 156
láda Kiste 81
láj szürke színű gyapjú r. nyj. *lai, laie* fekete, szürkésfakete 192
lakóház 79: *hálóláz, kicsiház*
lamba hornyolás r. *lambã* ua. 61
láncba szed a vetőkaróról a fonalat láncformán leszedi 206: *gecába/hurokba/kalácsba szed, lekezel*
lánchím láncöltéssel az ingujj végére varrt hím 315
láncocska 1. hímezett mintaelem a női ing öszszevarrásán 335 2. bundahím 353
láncszem varrottashím 293
lanka, lonka liget, berek r. *luncã* ua. 49
lapas 217: *belezna, egyes*
lapas-kócina pártaszerű lapos gyöngyös fejek 370
lapát Schaufel 153
lapátra emelés/szedés szedett szövősi eljárás 223: *deszkára szedés, emelés*
lapáttal emelget szedett szövősi mód 223: *deszkára/lapockára emelget*
lapicka lapító 93: *lapító, fedő* (2)
lapikendő hernyóselyem fejkendő 265
lapis csupágrend keresztzemes mellhím-sor 343
lapító 138: *lapicka, fedő* (2)
lapocka lapos ötszögű falkés 146
lapockára emelget 200: *deszkára/lapáttal emelget*
lapockára szedés 223: *deckára emelés*
lapockás szedett szőttshím 287
lapon szövősi eljárás 217: *beleznásan*
laposszegés a vászonszélék szegéséhez használt laposöltés-sor 306
laska metélt tészta 165
látót vesz az alázott kenderből mutatóba néhány szálat kivesz 185
leánka 1. csőtartó, csévekeret 204: *alergetor* 2. 203: *melléktartó*
leánka-ing női ingfajta 373
leányruha leány-fejkendő 261
leány-tarisnya leányoknak készített tarisznya 287
leboldol gombostüvel letüz r.: *bold* 369
leborogat a katlanba rakott edényt cserepekkel betakarja 161

lécsér a fal díszítésére, a pad és padló leterítésére használt gyapjúszöttes r. mold. *lăicer* ua. 10: *lenser*, *lőcsér*, *falilepedő*
lécserbe ver lécsert sző 186
lecsíp leszorít 49
lecsíptet átöltéssel levarr 314
lecsongolyít átcsavarva leköt 281
léég étetéskor eltűnik a máz az edényről, ha igen híg volt, amikor rákenték 160
leeresztés 70: *eresztő* (1)
lefoglint a nyújtószálat szövéskor a keresztszállal leölti 222
légy keresztszemes varrt szűcsím 313
legyecske apró fekete pontokból álló mellrevaló-hím 384: *légy*
léhel¹ kenderszál-finomító eszköz 187: *redzsila*
léhel² fogas kenderfésülő-eszközzel dolgozik 187
léhelbe ver a kenderfejeket a léhellel (l. ezt: 1) tisztítja 187
léhelés a kenderszál fésülése a léhelen 187
léhelt kender sűrű fogú léhellel vagy ecsettel kifésült kenderszál 187: *pác*, *pácolt kender*
léhelt kenderkita 12 fej léhelt kender 187
lekaszál agyagot leszeletel 153
lekezel a vetőkaráról kezére leszedi a felvetett fonalat 206: *gecába/hurokba/kalácsba/láncba szed*
lelikaszt lyukat fúr az agyagba 157: *fúr*
léne a fonal motollálásakor használt fonalvezető r. *lene* □ *lusta* 199: *matollálófa*, *matollálóka*, *restfa*, *restike*
lenser 278: *lécsér*, *lőcsér*
lenyom hin-/herunterdrücken 157
lenyomva (és *belé lik csinálva*) a korongolás harmadik munkamozzanata 146: *leszorít*
leos (fonás) hajfonásfajta r.? *leu* oroszán 367
leőről a mázt megőrli 159
lepattog lepattogzik étetéskor a máz, ha igen sűrűn kenték az edényre 160
lépcsőt üt a léhal aljára keresztfát szegez, hogy lábával lenyomhassa 188
lepedő 1. vastag vászonszöttes 172: *lepegyű*
 2. bútor letakarására használt vászon- vagy gyapjúszöttes 237
lepedőbőcsű lepedőből készített függő-bölcső 129: *fennjáró-bőcsű*
lepedőcske 237: *lepedő*, *lepegyőske*
lepedőkatrinca 218: *csepükatrinca*
lepedőszál gerebelt csepűfonal 188
lepedőszövő *borda* ikresfogú bordafajta (8×75 cm) 212
lepegyőske 202: *lepedő*, *lepedőcske*
lepegyű 239: *lepedő*
lépő lábtartó a korongoló padon 156: *kecske* (1)
lerágtat megtör (kendert a rágtatón és tilón) 185
lerágtatott (fej) megtört kenderfej 185
lerak talpfákat elhelyez 52

lesászka vászonfajta r. *leșească* ua. („lengyeles”) 405: *felemásos* (*keresztes*)*vászón*, *keresztesvászón*, *vegyített vászón*
lesimít vizes kézzel simává teszi az edényre felragasztott fület 158
lesíti a hamut leforrázza a hamut szapuláskor 414
lésza, *leásza* asztalfajta: a lapja fonott r. *leasă* vesszőből font *cserény* 81
leszorít 1. az agyagesomót kézzel a korongra nyomja 157: *lenyomva* 2 átcsavarva leköt 281
lészpedi falra való csepűből szőtt kockás faliszöttes 279
lészpedi padra való csepűfonalból szőtt padterítő 279
létka csévéelő r. *letcă* ua. 205: *csöllőlétka*, *hajtóka*, *söllő*, *csöllőszék*, *létkaszék*
létkaszék csévéelő. A nagy fellvető-csővek csévélésére használják 205 r. l. előbb
letődz 307: *tődz*
levág a kiformált edényt dróttal a korongról leszeli 158
levágtat levág 185
levélke bundahím 384
leves Suppe 165
lidérc láb bundahím (Gyimes) 353
ligiánka mosdótál r. *lighean* ua. 194
likacka vakablak 99
likas lyukas 161
likas-likas a szövőszék első keresztfáján levő lyukasfa 209: *likasztott/likatos fa*
likasvas a fazekaskorong tengelyének alsó felén levő vas, ebben forog a tengely 157
likasztott fa 209: *likas-likas*, *likatos fa*
likat csinál a korongra tett agyagba lyukat fúr 146
likatos lyukacsos, lyuggatott 407
likatos fa 209: *likas-likas*, *likasztott fa*
likatos-hím az inghímezés szélét díszítő öltés-sor 405
likatozás a gatyá szárát díszítő öltés-sor 405
liliák borostyánvirág alakú szöttesminta r. *lilic* borostyán 279
liliomoska szőnyegminta 232
lingurár kanáltartó r. *lingurar* ua. 129
líptető 209: *lábító*
liszteshordó liszt tartására használt hordó 124
lisztesputyina lisztartó láda, fabödön r. *putină* fabödön 83
lisztestekenő lisztartó teknő 95
locsos nedves, lucskos 195
lőfejes varráshím a női ingen 304
lőfog a fazekaskorong orsójának végébe tett lő-zápfog 157
lőkötő 10: *dereg*
lőcsér 103: *lécsér*, *léser*
lú szűcsím a keptár hátán 353
luak mellrevalóhím 353
lúdszem hímezett mintaelem az ingen 178: *paráma*
lug Lauge 414

lugalávaló a lúgzócseber alá tett kisebb fa-
cseber 202
luzás ruhamosás 201
luzó fonalféhrítéshez használt faceber 414:
lúgzócseber, lugalávaló, deber
lúgzócseber 202: *luzó, lugalávaló, deber*
luzó/luzozókatlan fehérneműmosásra használt
tűzhely 97
luzót rak a lúgzócseberbe rakja a fonalat 202
luzóüst lúgfűző üst 141: *kázán*
lyásza vesszőből font polcfele r. *leasã* ua. 86

M

macskaköröm 1. fazekas díszítőelem 293 2.
hímzés-motívum 293
macskanyom 1. fazekas díszítőelem 293 2.
hímzés-motívum 293
madzag 1. a mezei bölcső felfüggesztésére hasz-
nált erős spárta 129 2. a női ing nyakába
húzott zsinór 314
madzagnyakú-ing 314: *bezeres-/bezeröss-/mo-
kányos-ing*
magazia gabonás r. *magazie* raktár 42
magoskender magvas kender 184: *őszikender*
magyaros (párna) hosszúkás párnafajta 231:
hosszúpárna
magyaros-ing női ingfajta 375: *magyaros-rend-
vel-való-ing*
magyaros- (*osztovata*) szövőszékfajta, amelyen
a nyüstöket és a bordát karok tartják 208:
régi-osztovata
magyaros-párna 2:51: *hosszúpárna, magyaros*
magyaros-rendvel-való-ing 301: *magyaros-ing*
magyarszárú-csizma a szárán elöl íves bevágás-
sal készített csizma 411
magyar-zsinór egy színből varrt szücsím a
bundán (Gyimes) 353: *berszán-zsinór*
málé kemény puliszka r. *mălai* kukoricaliszt,
kukorica-kenyér 93
máléfűző (üst) puliszkafeűző (üst) 85
máléhabarás puliszkafeűzés 141
máléhabaró puliszkafeűző 95
málésüst puliszkafeűző üst 119
málészelő a puliszka feűzésére használt
madzag 134
maliga puliszka r. *mămăligă* ua. 22
malom Mühle 24
mántává posztóköpeny r. *mantaua* ua. 81
marhaganyi marhaganéj 183
marhaistálló Viehstall 42
marhajászój fonott marhaetető 54
marhavasaló iskala marhavasaló kaloda 24
markizét, martyizéta (gyolcs) finom, vékony
gyolcs r. *marchizet* ua. 377
marokba szed markába fogja a kinyűtt ken-
derszálat 184
másfélfa 184: *cséphadaró, hadarócsép, hadaró*
masin teherautó r. *masina* gép 195
masina 1. gyapjűfűsűlő gép 193 2. varrógép
308 r.: 1. előbb
masinavarrás varrógéppel végzett levarrás a
vászon szálán 307: *mesinvarrás*

másmódú újszerű, eddig nem alkalmazott min-
tázatú 248
másodegyenes szövési mód: egyik bordafogba
egy, a másikba két szálat fognak be. Kockás
szőtteket szőnek így. 217: *vátakul*
másoccorra (kiéget) a mázzal bekent edényt
még egyszer kiégeti 159
maszor, mőszor felvetőcső r. *mosor* ua. 205:
nagycsű
matacsel, metecsel gyöngyös hajpánt r.? *mätase*
selyemfonál 397: *kicsi/kiskócina, sujta*
matásza selyemfonál 369 r. 1. előbb és *metász*
matolla, motolla a fonalmennyiség mérésére
használt eszköz 199: *matulla* 2. egy matol-
llányi fonal-mennyiség (kb. 3 m vászonra va-
ló) 231
matolla feje a motolla felső fele 199
matollálás a fonal felhajtása a motollára 199
matollálófa fonalvezető 199: *léne, matollálóka,
restfa, restike*
matollálóka 199: *matollálófa, restike, léne, rest-
fa*
matollaszám a motollán megmért fonalmennyi-
ségben 177
matulla vagy *motulla* 199: *matolla, metula*
mázascsipor mázzal borított 1 l-es agyagsu-
por 170
mázaszakal uborkának uborkásfűzék 170
mázascsipor mázzal készített fűlesedény 170
mázastál mázzal készített cseréptál 170
mázolni való tál máztartó tál 146: *mázoló tál*
mázolókalán máz öntésére használt kanál 160
mázolótál 146: *mázolni való tál*
mázra (ki)éget, *mázasan éget* a mázzal bekent
edényt másodszor kiégeti 159
medve szikrafogó-kas 89
megaszal megszárit 184: *asz, aszal*
megaszik megszárad 127
megáztat a kendert vízbe teszi ázni 185
megboil 287: *bojál*
megdöcsköl megnyomkod 202
megdubil (bört) pácol, cserez r. *dubi* ua. 381
megengesztel melegítéssel megpuhít 198
megered (a máz) az égetéstől szép fényessé
lesz az edényen a máz 161
megeősödik megszíjasodik, merevvé válik a
kenderszál, ha nem a szedés évében dol-
gozzák fel 188
megesik megázik 185
megforgat a bőrt a páclében forgatja 381
megforróz leforráz 192
megganyéz megrágyáz 183
meggerebel kenderszószt és gyapjút kézi fűsűlő
eszközzel finomít 193
meggyúr az agyagot kézzel összenyomkodja
153
meghabarít megkavar 194
meghasadozik megreped 159
meghint a bőrt korpával és sóval megszórja
381
meghintőztat meghintőztat (felvetéskor a vető-
fáról levett fonalat a vetőfa első keresztjén
átveti) 206

- megkap* hirtelen ér vmi vmit 161
megken híg agyaggal bevon 49
megkondorgat hullámvonalasan kivarr 410
megkucorodik megrövidül, összehúzódik 384
meglágyít nyomkodással lággyá tesz (a meszes vízbe tett fonalat) 202: *meztördel*
meglágyul megpuhul 153
megmázol mázzal bevon 159
megmos waschen 381
megnyirkít megnedvesít 381
megnyúz häuten 381
megolvas megszámlál 199: *igét olvas*
megőti 309: *esszeköti*
megrágtat a kenderszálat a rágtatón megtöri 185
megrégül elhasználódik, elfakul 289
megretezál a haját körbevágja r. *reteza* ua. 367
megsebesedik 1. megcsipősödik (megerjed a búzakorpából és kükoricadarából készített korpacibre) 203 2. a húsos-faggyas rész leválik a bőrről 381
megsikárva megsikárolva, megtapasztva 90
megsírül a szöttes, ha a lábitást a 7—9. vagy 11. szál után megfordítják, amivel a sima négynyüstös rendet megtörik 219
megsulkol, megsulkoz megsulykol 192
megszakaszt megrokkant 237
megtanácsol megbeszél 184
megtapadás az agyagnak lábbal való meggyúrása 153
meztarkál, meztarkáz szöttest több színű sávval díszít, megcsikoz 178
meztép a gyapjúszálat feltépi 193
meztitul meztitol 186
meztipor meztapos 61
meztisztel ehren 168
meztördel megnyomkod, nyomkodással puhít 202: *mezlágyít*
meztörölget (ab)wisehen 144
megveresedik az égetőkatlan teteje izzik az első égetéskor 161
meztvet 287: *felvet*
meztvirágoz más színnel keverve sző 284
meztvizít meztvizez 157
megy a pora porzik (a kender) 184: *fistel*
meggy(ek) szűcsihím a bundán 353
mejtj mellbetoldás az ingen 375
mejtjék, mejtjék, mejtjék, mejtjék 1. felmotollált darab-fonal 199 2. hosszanti szál a szövőszéken 193: *mejtjék*
mejtjékrúd az ereszt alatt végignyúló hosszú rúd 129: *korona* (2)
mejtjeskeptár oldalt-gombolós férfi mellrevaló 172
mejtrend az ingmellre varrt hímes sorok 294
mejtjék 199: *mejtjék* (2)
mell-cifra mellhím 308
mellék 199: *mejtjék* (2)
melléktartók a tekerőlevél végébe dugott orsók, amelyekre tekeréskor a fonalat ráteszik 203: *leánka*
menyecske kerpát viselő fiatal nő 397
menyecskékendő menyecske-fejkendő 225: *menyecskeruha*
menyecskeruha 261: *menyecskékendő*
menyekező menyegző, lakodalom 121
mesinvarrás 307: *masinavarrás*
mester mesterember 55
meszelés Waißung 49
meszelő díszítőecset 154
meszelőcske kis díszítőecset 157
metász gyári fonalfajta r. *mátase* selyem, selyemfonal 265: *matásza*
metecsel 412: *matacsel*
mető eszterga 80
metula 199: *matolla, matulla*
mezei bécsű könnyű, hordozható, lábakra erősített függő-bölcső 129
mezeje a szöttes felülete, színe 219
miesnap hétköznap 300
mindenember-szövés szöttesminta 278: *far-kasfog*
mindenmódú többféle színnel szőtt 267
mindennapis hétköznapra való 232
mindjőba szövési mód: két szálát fűznek egy bordafogba; főleg fehérművésznat szőnek így 216: *kettősön*
mindjót tesz kenderszálból font fonalat vet fal és azzal is veri be 234
mintyánka ujjatlan posztómelles r. *mintean* ua. csak ujjal 408
minuszmáz a máz alapanyaga 159
mívesnap *csepülécser* hétköznap használt, kenderfonalból szőtt padra való 276: *dolognap* *csepülécser*
módja a szöttes mintázata 273
mokányos-ing női ingfajta r. *mocan* román pásztor 373: *bezeres-/bezeröss-/bezerus-ing, madzagnyakú-ing*
morzsa, morzsányi kevéské 245
mosdótál 5—8 l-es agyagtál 166: *mosogatótál, nagytál, nagytávál*
mosogató vizes rongy a bőrök megnedvesítéséhez 381
mosogatótál 166: *mosdótál*
moszor 205 r.: *masor*
motolla 199: *matolla*
motton flanyéla molton anyagból készített kabát 389: *hundér*
mozsár kukoricatörő 139
mulé sodratlan gyapotszál 235
munkás(ok) Arbeiter 165
mura(csík) bardó(csík) r. *mură* szeder 265
murás sötétbordó színű 378 r. l. előbb
murás-ing sötétbordó szállal himzett női ing 378
mura szedett tarisnya bordóicsíkos szedetttes technikával szőtt tarisnya 265: *tarisnya*
muskucel szűcsihím r. nyj. *muşcuţel* legyecské 325: *légy, legyecské*

N

nációnálos újabb szöttesminta r. *național* népi, nemzeti 216
nációnálos-ágyvető romános jellegű, négynyüstös csíkos gyapjú ágytakaró 274
nációnálos-ing újabb, papírmintáról levett, virágmintás ing 301
nációnálos-kendő újabb szöttes fejkendő 244
nacsöröm 319: *háromigés, nagykörmök*
nád Schilf 46
nádborda nádból készített borda 209
nádibot nádvirág 127
nádső nádső 226
nádsuffedél nádsúpos fedél 49
nagyabrosz a tisztaszoba asztalterítője 178
nagyasztal magas asztal 81
nagybab keresztcskével 343: *kopecska*
nagy babok horcosan ferdén varrt babbímek 124
nagybotú virág a völégénypálca feldíszítésére használt mezeivirág 412
nagybutuk nagyobb keresztzemes hím a női ingen 323
nagybuzoros-ing 301: *buzoros-ing*
nagycsipor galuskának töltött káposzta tartására használt 9—10 l-es agyagedény 170
nagycsokor szélesebb szöttes csík a kendő végén 243
nagycsokros-ágyvetőlepedő széles csikozású gyapjúszöttes padterítő 217
nagycsokros-padravaló széles csikozású gyapjú lepedő 276
nagycsű a fonal csévéléséhez használt nagyobb-fajta cső 205: *maszor*
nagydeszkás-katrinca szedetttes technikával szőtt újabb katrinca 285
nagy emelés szedetttes szövési eljárás 223
nagyfaldur betoldás a posztókabáton 386: *aszaj* (2)
nagyfazak 165: *búcsúsfazak, kétfülű-fazak*
nagyfedő fazakra nagyobb formájú cserépfedő 166
nagyfirisz kétkéz fűrés 39
nagyfogású szálfelifogással szőtt 243
nagyfogású kendő újabban szőtt három- vagy ötnyüstös fejkendő 243
nagygávános 10 l-es fazék 166
nagygyűtés/gvittés 1. a szélek összevarrására használt öltés 318: *purcelos-/vertgyűtés* 2. átsavart laposöltés, nagyünnepi ingeken látható 315: *bokorhánnyás*
nagy-háromnyüstös szövési mód: egy nagy nyüsttel és két kis nyüsttel szövik; kerparuhát, kendőt szőnek így 216
nagy-háromnyüstös-hím ingváll-szötteshím 219
nagyház első- vagy tisztaszoba 83: *elsői tiszta-ház*
nagying gazdagon hímzett vagy szőtt karhímű ing 192
nagy-innapló ünnepi hosszúing 404: *rokojás-ing*
nagyírt széles hímű 384
nagykalány merítőkánál 138

nagykalap széles karimájú férfikalap 401
nagykandargó pittyeckével kettős keresztzemes hímzett, harántcsíkos női ingujj 337
nagykandargós harántcsíkos (ingujjhímű) 337
nagykarikás szövés minta 216: *nagy-ötnyüstes, ötnyüstös*
nagykereszt(es) szöttesminta 224
nagykeresztű ruhacska lakodalmi szötteskendő 224
nagykócina 30×30 cm nagyságú gyöngyös fejkendő 370
nagykócina-forma a nagykócina fejkendő mintája szerint szőtt minta 370
nagykockás kockamintás szöttes 252
nagykockás-abrosz kockamintás abrosz 252
nagykörmök 319: *háromigés*
nagylebbentyű 318: *csupágszem, nagysetrán*
nagyneszedilás/neszegvilás 319: *neszedilás, háromigés*
nagyobb gávános 8 l-es zsirtartó cserépedény 167
nagyobb tál 2 l-es agyagtál 167
nagyobb tejtartó/tejesfazék 3 l-es tejes cserépfazék 166
nagyördögtérgye keresztzemes könyökhím a magyaros-ingen 325
nagyördögtérgye csukorban csíkszerűen varrt keresztzemes könyökhím a magyaros-ingen 325: *ördögtérgye négy csukorban*
nagy-ötnyüstes 220: *nagykarikás*
nagypárna hosszúkás ágypárna 231
nagypataki békaszem Nagypatakon hímzett mintaetem a női ingeiken 293
nagyrecés-hím 318: *hozughím*
nagyrend 319: *háromigés*
nagyrózsás kovor nagy-rózsamintás szőnyeg r. *covor* szőnyeg 225
nagysetrán 318: *csupágszem, nagylebbentyű, szaparahím*
nagyszembevaló tömötten varrt váll- és ujjhím a női ingen 319: *háromigés*
nagyszoknya hosszú posztókabát 94
nagytál agyagtál 158: *mosdótál, mosogatótál, nagytávál*
nagytávál nagy 5—8 l-es agyagtál r. *tavá* serpenyő, tál 164: *mosdótál, mosogatótál, nagytál*
nagytekerő fonáltekerő 203: *tekerőlevél, tekerü, vertelke, nagyvertelke*
nagyujj hüvelykujj 157
nagyujjával lelikaszt az agyagba a korongon hüvelykujjával lyukat fúr 157
nagyüst ordafőző üst 140
nagyvégű széles szötteshímű kendő 369
nagyvertelke 204: *fonáltekerő, nagytekerő, tekerőlevél, tekerü*
nagyvirág széles világos színű szöttescsík 251
nagyszerb 24 ige (72 szál) 199
napa após 399
naping anyósing 405
násznagykendő a násznagnak adott szötteskendő 224

nedzura közepes minőségű gyapjúsál r. *nedzură* ua. 193
négybobóka kendővég szőtteshím 263
négyes-ágyvető négy nyüsttel szőtt ágytakaró 218
négyesbe fog két szálat a nyüstbe, két szálat a bordába fog be 379
négyes-csokros-ágyvető négy nyüsttel szőtt csíkos gyapjú ágytakaró 273
négyes(en) négy nyüstös szövési mód; így szövik a katrincákat, a ványolt posztót, a tarisznyát 218: *négy nyüstvel*, *négynyüstös*, *rendes/tiszta négyesen*, *síkon*, *horcosan*
négyes-gyapjűlécser négy nyüsttel szőtt gyapjú padra való 275
négyes-gyapjűlepedő négy nyüsttel szőtt gyapjú-pokróc 279
négyes-gyapjűtarisnya négy nyüsttel szőtt gyapjúból készített tarisnya 227
négyes-kendő/-kendező gyapotból négy nyüsttel szőtt kendő 243
négyeslepedő műanyagszálból szőtt fehér lepedő 275
négyesvászón négynyüstös vászon 227
négyigés-rend hímzés mintasor a női ingek ujján 319
négy keresztm keresztmészes hím a magyaros-
ing vállán, kezelőjén és az inghaskék alatti pánton 325
négylikú katlan nagy tüzelőnyílású égetőke-
mence 159
négynyüstes, *négynyüstvel* szövési mód 227: *négyesen*
négynyüstös négy nyüsttel szőtt vászon. Szö-
vétési módok: *barackmágos*, *fenyőágas*, *négyes*,
villás (l. ezt) 231: *négyesen*, *négy nyüstvel*,
rendes négyese(n), *síkon*
négynyüstös-csokros-ágy terítő gyapjúfonalból
szőtt csíkos ágytakaró 227
négynyüstes párnafej négy nyüsttel szőtt párna-
vég 227
négy nyüstöt köt nyüstkötési mód: lepedőhöz,
posztóhoz és övhöz kötik így 212
négysegre szőtteshím a menyecskekendő végén
263
nem ered meg a máz nem olvad meg a máz
az edényen, ha kicsi a katlanban a tűz
161
nem ura nem képes vmire 198
népek (a menyasszony) családjának nőtagjai
398
neszedilás, *neszegyil(ás)* harántcsíkos ujjhímzés a
női ingen r. *násádeala* a kévék elterítése
csépléskor 378
neszekita szőtteshím a menyecskekendő végén
r. ? 263
nevezi a szálat a nyüstbe való befogáskor
megjelöli, hogy melyik szálat kell az egyes
nyüstökbe beadni 212
numeros gyapotszál minőségét jelző szám r.
număr szám 243

nunta lakodalom r. *nuntă* ua. 165
nutoló gyalu horony-gyalu n. *Nut* horony 52

Ny

nyakhám a hám nyaki része 171
nyakkötő sál 408
nyám rokon r. *neam* ua. 256
nyámság rokonság 52 r.: l. előbb
nyári ágy deszkából összerakott, cöveklábú
heverő 86
nyáriház nyárikonyha 85: buketéria, nyári tü-
zelő, tüzelő
nyárikender 184: *virágoskender*
nyárikonyha 43: *nyáriház*
nyári tüzelő nyárikonyha 43: *buketéria*, *nyári-
ház*, *tüzelő*
nyelve l. a kendertörő fakése 185 2. a csép-
hadaró mozgó része (ez *szabja* a kicséplendő
dolgot) 184
nyeszegylimű harántcsíkos női ing (Bf) 378 r.:
neszedilás és *seggelé*
nyír a juh gyapját levágja 192
nyírásza menyasszony r. *mireasă* ua. 251
nyírászatánc menyasszonytánc 251 r.: l. előbb
nyírel völegény r. *mire* ua. 251
nyireling völegénying 235 r.: l. előbb
nyirelpáca völegénypálca 412: *virágos pálca* (2)
nyírés, *nyírás* nyírás 192
nyírfaqíz nádzsúpok összekötéséhez használt
vesszőfonadék 61
nyíróolló juhnyíró olló 193: *cigány olló*
nyistek nyüstök 209: *nyüst*, *nyüsty*
nyistel a kendő szélére színes csíkot sző 220
nyistelő 3 vagy 5 nyüstös szöttesek mintaszö-
vő-szála 265: *emelgető*
nyistelt fej színes szélcsíkkal szőtt párnavég
220
nyistelt mező színes csíkos-felület a vásznan
253
nyistelt tarka abrosz tarka fonalból szőtt szélű
abrosz 252
nyistelve színes csíkot szőve 244
nyistes szedésű abrosz apró nyüstre fogott
szedetttes szöttesabrosz 220
nyistfa 209: *botocska*, *nyisttartó-bot*, *nyisttar-
tó-páca*
nyistkarika a nyüstök fal- és lemozdítását elő-
segítő karika 209: *szkripc*
nyistkötő-lapocka a nyüstkötéshez használt
deszka 212
nyistmadzag a nyüstöket tartó madzag 211
nyisttartó-bot a nyüsthurkokat tartó pálca 209:
botocska, *nyistfa*, *nyisttartó-páca*
nyisttartó-fa a nyüstöket tartó keresztfa a ro-
mános szövőszéken 208: *keresztűlfa*
nyisttartó-páca 209: *botocska*, *nyistfa*, *nyisttar-
tó-bot*
nyistvesszőcske az alsó és felső nyüstöt széttar-
tó pálca 209
nyitás a szál nyílása a szövőszéken 277

nyolcai ingváll nyolcas alakú hímmel díszített női ingváll 339
nyom hímzés-mintaelem 293
nyúlás a szövőszék első keresztfája és a borda közti távolság 209
nyülfül 1. fazekas díszítőelem 293 2. hímzés-motívum 293
nyű az ingvállon alkalmazott összevarrás-fajta
nyűg a lovak lábára tett kötél-béklyó 198
nyüst Schaft 209: *nyüstek*, *nyüsty*
nyüst felfogó asszony az az asszony, aki pénzért, imáieliszért befogja és elindítja a mintás szövést 212
*nyüstös hím*es szövési mód 216: *hím*es *nyüstös nyüsty* 209: *nyüst*, *nyüstek*

O

odafelől alulról 289
odája szoba r. *odaie* ua. 102
ódalhím a férfi kocsók oldalára varrt hím 407
oficereszka-csizma bélelt bokszcsizma r. *ofiteresc* tiszti 411
ogradá első udvar r. *ogradá* udvar 27
okásfazak 2 l-es cserépfazék 165
okás- s feles fazak 2,5 l-es cserépfazék 165
okol második, hátsóudvar; itt tartják a barmokat, itt van a pajta, a disznó- és tyúkök 31: *akol*, *marhák aklík*, *zsukol*
oláhos-ing női ingfajta 373: *plátkás-ing*
oldalal (hely) lejtős (hely) 182
ollu olló 192: *allu*
oltóseber tejtöltéshez használt cseber 238
olvasás a férfiing galléjára és a női ing ingvállára és ujjára varrt hím 325
olvasás gyöngyvei gyönggyel díszített női ing-ujj-hím 326
olvasógyöngy apró, tarkagyöngy 412: *viziző*
olvasás 405: *olvasás* 325
ón máz készítéséhez használt anyag 160
ontok beverő- vagy keresztzál 188: *verő*, *vereje*
ontokol beszövi vagy beveri a keresztzálát 232
optos nyolcas alakú újabb szötteshím r. *opt* nyolc 180
optoska lécsér nyolcas mintával szőtt fali szőnyeg 232 r.: *optos* és *lécsér*
óratartó falra akasztható, fából készített órásdoboz 80
organtina laza szövetű pamutvászon 376
orsó, *orsu* 1. Spindel 197: *ursu* 2. a fazekaskorong tengelye 155 3. a vető tengelyfája 204
orsófej orsónehezék 198: *orsósorka*, *ursufej*
orsósorka 198: 1. előbb
osztóacsék szövőszék 207: *esztováta*, *Osztováta*, *szüvő*
osztováta 1. szövőszék 207: *esztováta*, *osztóacsék*, *szüvő* 2. a bőr kikészítéséhez használt állvány 208

Ö

ő az ingre, ill. az ingaljra csavart széles (8—10 cm) gyapjúsöttes öv 177: *övedző*, *ű*
ökörhúgy szötteshím 225: *horgos-horgos választék*
ökörhúgyas, *ökörhúgyos* 1. négynyüstös szövési mód: hozzá különböző vastagságú, többféle színű fonalat használnak 219: *tarkavil-lás* 2. összevarráshoz használt fogasöltés 318: *kicsikandargó*, *kondorgós*, *visszarugó*
ökörhúgyas-innya a női ingujj és váll közévart díszítőhím 342
öltöget mintát hímez 178
öltögetés, *ötögetés* előöltés-fajta, a vászonszél megerősítésére használják 178
ördögtérnye négy csukorban 325: *nagyördögtérnye csukorban*
öreg beleznás-ágyvető szöttes ágytakaró 216
örege-csepülécsér egyszínű fonalból szőtt padtakaró 276
örege-ing egyszínű vagy sötét színnel hímezett ing 378: *hábás-ing*
örege-párna régi egyszerű végmintás párna 248
örege szedettesokros-lécsér szedettes technikával szőtt egyszínű csíkos padra való 277
öregöltés a vászonszélék összeöltésére használt hímzés 178
öregpásztor számadójuhász 192
őrost az öv végén kibontott szálak, rojtok 379
örömfá a kompostor vége Diószegen 211: *ponkostor*
örömmadzag spárga, amellyel az örömfára (l. ezt) kikötik az elnyújtandó vetőszálakat 211 *össze-* l. *essze-* alatt is
összebócol csomókba rak, gyúr 153 r.: *bóc*
összebotol az agyagot fakalapáccsal csomókba veri 153
összecsátt összerótt/csinált 52
összecsombolít felcsavar 381
összeereszt (gerendát) végeinél összeilleszt 58
összegyűjt a vászon-széléket összeölti 275: *eszszegyűjtöget*, *összevarr*
összekorcol fodrossá összehúz 375
összerétel rétegeive összehajtogat 228
összesint 1. két szálát összecsavar 193 2. öszszegöngyölt 188
összetűz összeölt 247
összevarr 291: *összegyűjt*
összeveri a földet az agyagot egy vasdarabbal csapkodja 153: *esszeveri bóbca*
őszi katlany az őszi munkához szükséges edények kiegészítése 164
őszikender 184: *magoskender*, *magas*
őszirúza őszirózsa 413
őt szövéskor beveri a szálát 214
ötés szálbeverés szövéskor 226
ötéses-gyűtés 311: *bubagyűtés*, *felkötés*, *kicsi-gyűtés*
ötés kandargatottan a női ing mellére és hátrészére varrt hím 318: *két/háromötés*, *setrán-*

ötéske keresztalakú öltés 305
ötetlen-neszegyilás ferdén varrt hím a női ingen 319: *háromigés, kandargó* (2)
öt keresztzem keresztzemes hím a magyaros-ing vállán és kézelőjén 325
öt kilus-kancsó 5 l-es cserépkancsó 168
ötnyüstös l. szövési mód. Fajai: *apró* és *nagykarikás, karikás, kupás* (1)(l. ezt) 216 2. abroszfajta 252
ötnyüstös-gyapjúlepedő csíkos gyapjúszöttes 274
ötnyüstös-nagyabrosz öt nyüsttel szőtt ünnepi abrosz 216/178
ötnyüstös-párnahím öt nyüsttel szőtt párna-minta 249
ötnyüstös-tarka-nagyabrosz öt nyüsttel szőtt több színű ünnepi abrosz 216/178
ötöget (tűzőöltéssel) összevarr 306
ötő keresztzál 231
ötögetés 306: *öltögetés*
ötögetés-hátra tűzőöltés-fajta 307
ötögetés-szemzés szálöltés, szálánvarrás 330
ötrendűs ötsoros alárendű ujjhím 416
övedző szöttes öv 177: *ő, ű*
övszövő *borda* bordafajta; öveket szönek vele 212

P

pác ecsettel, majd sűrű léhellel megfésült kenderszál 187: *léhelt/pácolt kender*
pácfonal finom szöszből font fonal 198
pácol ecsettel kenderszálát kifésül 187: *esél*
pácoló disznósörtéből készített kenderfésülő ecset 187: *eset, gyakorléhel*
pácolt kender 187: *léhelt kender, pác*
pad l. Bank 110: *lábica* 2. a fazekas munkapadja 154: *fazakaló pad* 3. padlás 185
padláda ládás ülő részű pad 80
padladszika kéktök r. *pādlāgicā* ua. 150
padlás padló (l. ezt) 61
padlásronyog rongyszőnyeg 230: *padlásterítő*
padlásterítő rongyszőnyeg 230: *padlásronyog*
padló Fußboden: 46: *padlás*
padlója a szöttes csíkozása közti sima (minta nélküli) része 278
padocska vízpad 81
padolatlan mennyezet nélküli 74
padravaló vászon- vagy gyapjúszöttes padtakaró 131: *padtakaró*
padtakaró 133: *padravaló*
páha 409: *pálha*
páhahím a férfiing gallérijára varrt hím 405
páhecska a kemeszój (l. ezt) hónaljbetoldása 389: *pálha, páva*, (2), *pencik, pencike* (2)
pajta istálló 27: *grászsd*
*pajtacsk*a kisebb istálló 47
palacsintasütő-kő egyfajta köttetészta sütésekor használt forró kő 97: *palacsintasütőkő*
palástul vállra vetve 229
palástul szoknya vállra vetve viselt posztóbát 398
pálca járompálca 184: *járompálca*

pálha l. hónaljbetoldás az ingen 374: *páhecska, páva* (2), *pencik, pencike* (2) 2. oldalbetoldás az icár szárán 409: *pencik* (3)
palló a ravatal mellé terített fehér vászondarab 234
pánk kerek szötteshím (a menyecskekendő szélén) 263
pánt szélsík a katrincán 285
pántálon hosszúnadrág r. *pantalon* ua. 410
pántika, pántyika l. hajba kötött pántlika 367 2. lapos fekete zsinór 388
pántika-közepű sima szövésű öv 290
pántikás a simán szőtt festékes neve (Kásson) 285
pántof pántos félcipő r. *pantof* ua. 395. *szijas-papucs*
panzójka gyapotvászon r. *pīnzā* ua. 405
papba rak kenderfejeket úgy rak egymásra, hogy minél jobban összefüljenek 184
papilot gyáricérna 232: *papiota*
papiota gyáricérna r. *papiot* ua. 232: *papilot*
paplan Feder(bett)dacke 230
páppogó oroszlánszáj 28
papucs l. félcipő 395 2. tartólécecske a folyógerenda oldalán 66
papusa szötteshím r. *pāpušā* baba 222
papucsra tett tető támasztott tetőszerkezet 55
parecska, parecska l. pénzecske 282 2. érmecskekből készített nyakravaló r. *para* régi román pénz 282
paráma, práma hímzett mintaelem az ingen 178: *lúdszem*
paráma szökdösve varrottashím 306: *tyúkszem*
parang vászonfeszítő (l. ezt) 214
paraszthányás a pánttal szegett ingnyak levarrására használt leöltési mód 314
párdusálás *padló* meszelt deszkázott mennyezet r. *pardosealā* deszka 66: *plafon*
parecska 282: *paracska*
párfogó kürtő a tűzhely fölé helyezett pára- és füstfogó-készlet 96
párkányozó gyolu gyalufajta 52: *virágozó*
párna Kissen 127
párnaecska kicsi párna 281
párnafej párnacsúp/vég 246: *feje*
párnahij párnatok (l. ezt) 247
párnahím párnát díszítő szötteshím 247
párnaszín(e), -színye, -szénye párnahuzat 230
párnatok párnahaj 247: *párnahij*
pászma 10 ige (30 szál) a motollán 199: *pászmecska, zseréb*
pászmecska 212: *pászma, zseréb*
patkó l. Hufeisen 172 2. félkör alakú hím a bundán 384 3. varráshím a női ingen 326
patkós-hím keresztzemes hím a női ingek mellrészén (L) 325
patkós-keptár patkó alakú hímmel díszített börmelles 351
patkószeg Hufnagel 172
pattanás l. szedettes szötteshím a leánykendőn 216 2. öv-szötteshím 226
pattanások szöttes mintasor 219

pattanva emelt közép szedéssel technikával szőtt középrész 244
pátulu pávatoll 401
patyolat vékony fehér fejkendő 266
páva 1. hónaljbetoldás a posztókabátban 386: *klin*, *klinecske*, *pencik*, *pencike* (1) 2. hónaljbetoldás a férfiingen 403: *páhecska*, *pálha*, *pencik* (2)
pecek ajtózárr 61: *peckelő*
peckes fazáros 73
pedurehéj vadalma-, vackorhéj r. *páduref* vadalma, vadkor 277
pencik, *pencike*, *pencikécske* 1. oldalbetoldás a rövid posztókabátban és bundéron (1. ott) 388: *klinecske*, *páva* (1) 2. hónaljbetoldás a férfiingen 376: *páhecska*, *pálha*, *páva* (2) 3. betoldás a harisnya száron 409 4. az inghasítákot lezáró vászondarab 405: *proháb* r. *bentijá* bővítésre szolgáló vászondarab: *bentince*
pendej az ing alsó fele 234: *ingaj*, *rokoja* (3)
pendejrongyocska a csecsemő betakarására használt pendelyvaszon-darab 233: *pendejruhácska*
pendejruhácska 233: *pendejrongyocska*
pénzes-leánka hajában pénzzel díszített hajpántot viselő kisleány 282
péntartó persely 146: *puskulica*, *tömlec*
pestimán, *pestyimán*, *peistimán* régen viselt karton lepelszoknya r. *pestiman* ua. 393
pestimánmódú-katrinca pestimánszerű katrinca 284: *pestimánrendű-katrinca*
pestimánrendű-katrinca 283: *pestimánmódú-katrinca*
peszcselka 1. nagyobb fajta kendő 257 2. durva szöttes kötény, surc r. nyj. *pestelcá* ua. 394: *pesztelka*, *peszterka*
pesztelka 257: *peszcselka* (1), *peszterka*
peszterka 257: *peszcselka*, *pesztelka*
petyála ezüstszálból készült fejék r. *ptealá* ua. 397
petyik kapca r. *petec*, *petic* folt (darab) 411: *kapca*
pillangó(s) bunda-szélhím 353: *félficfalevél*
pillangóvirág az újabb *házak* előtti kiskertbe ültetett virág 28
pince Keller 27
pipa 1. cseréppipa 168 2. a szövőszék két karja, amelyen a nyüst és a borda függ 208: *kar*, *karatfa*, *karfa*
pipás-osztovátye régi típusú szövőszék 210
piros-veres lécsér téglavörös színű szöttes padtakaró 278
pislenyborított csirkeborító-kas 54
pitán, *pitánka* 1. a menyecskekendő végére szőtt hím 263 2. váll- és mellhím a női ingen r. *pitán* rozskenyér 321
pitánkás váll rozszem-mintás vállrész a női ingen 343
pitános rozszem mintázatú szöttes és hímzés 321 r.: 1. előbb, *rozsféjes*

pitános-ing rozsszemes hímű női ing 304 r.: *pitán*
pityóka burgonya 174
pityecske kettős-keresztzemes hím a női ing. vállrészén 325: *szem* (2)
pivál ványol r. *piua* ua. 236
piválás ványolás r.: 1. előbb 236
pivált ványolt 388 r.: 1. előbb
pivált posztó ványolt posztó 218 r.: *pivál* és *ványolt posztó*
placsintasütőkő egyfajta köttetészta sütésére használt lapos kő 97: *palacsintasütőkő*
plafon mennyezet 66: *párdusálás padló*
plátka vállbetoldás, vállalátét r. *platcá* ua. 404: *vállazó* (2)
plátkás-ing vállbetéttel varrt újabb ing 373: *oláhos-ing*
plit, *plita* a főzőkemence vas teteje, plattenes takaréktűzhely r. *plitá* ua. 88: *füttő*
plitás-fűtő vaslapos sütőkemence 97 r.: *plit*, *plitás tűzhely*
plitás-tűzhely 93: *plitás fűtő*
plop nyárfa r. *plop* ua. 58: *plopfa*
plopfa 119: *plop*
pluta tutaj r. *plutá* ua. 46
plutába csány az ázni tett kenderfejeket tutajszerűen rendezzi el 185 r. 1. előbb
póc 1. edénytartó polc 81 2. faliszekrény 132: *duláp*
pócika kicsi polc 124
pócocska kicsi, falra erősíthető polc 132
pócos kürtő polccal ellátott füstfogó 93: *góg*
pocs vizes, finom agyag 160
pohártartó fali szeglettéka 80
pókakötő pólyakötő 281
pókaszkonya pólyakendő 281
pókaszúr gyapjú bolyakendő 281
pokróc Tuchdecke 172
pokrócocska csecsemő-takaró 281
ponk tűzhely-padka 108
ponkos szöttesminta 230: *pánk*
ponkostor a szövőszéken a hátsó lábfaikon forgó bot, melyre a felhúzendő fonalat kikötik 211: *örömfá*
popocskát ültet a hegyibe a kalangya tetejét egy kévével leborítja 184
por a vörösrézről égetéssel leváló réteg 160-
pórász szörből font madzag (bocskorkötő) 395
porozó gyalufajta 52
portokálos szárig narancssárga r. *portocalá* narancs 301
posztóhímes négy nyüstös szövési mód 218
posztószandál könnyű nyári posztó lábbeli 395
posztószövő *borda* bordafajta, melyben egy fogba két *szilat* húznak be 212
pozdorja a kenderszár fás része 185: *puzdorja*, *pozsgyere*
pozdorjások a Szereten túli községek lakóinak gúnyneve, mert sok kendert termesztettek 186
pozdorjás-sár kenderszár-törmelékkel kevert sár, mellyel a sáros szalmatekercsből készített házfalat beverik 66

pozdorjaszösz kendertöréskor a törő alatt ösz-
 öszegyült szösz 185: *tilószakadék*
pozsgyere 190: *pozdorja, puzdorja*
prémes-suba hétfalusi bundafajta 353
prestyina a tetőn átvett karó, hogy a zsú-
 pokat lefogja r. *práštinā* ua. 45
priccses 237: *bufánt*
priccsese a csizmanadrág buggyos része 236
 prim(bőr) prémszegély a bőrmellessen 383 l.
 r. *prim* ua. m. *prém*
proháb az inghasítékot lezáró vászondarab r.
prohab ua. 403: *pencik* (4)
prücsök szedetttes szőtteshím 258
pučík lépcsőszerű sártöltés a katlan tövében 159
pučok padka a kemence oldalán 159: *kuckó,*
tőtés (2)
pučina fabödön 93: *putyina*
pučina cibrének cefrés bödön 93: *cibris pu-*
csina
puhacska puha (szösz) 234
puisor betoldás az ing oldalában 374 r.:
puisor virágdísz (ingen, mellrevalón): *klin*
puj kukorica r.: *pui* ua. 32
puj föld kukoricaföld 183 r.: *puj*
pujkas kukoricakas 32 r.: *puj* és *kuska*
pujkorpa kukoricakorpa 203
pujkuca lakodalmi jegykendőre varrt hím r.
puicuță kisgyermek 321: *fia, fiak, szikra-*
hím fia
purcelos-gyűtés a vászonszélek összevarrására
 használt öltés 315: *nagy/vertgyűtés* r. *purcel*
 malac
purkeréc disznóol r. *purcareață* ua. 27: *disznó-*
pajta
pusica irhaborítás a bőrmellessen r.? 351
pusicáz fehér irhaszegélyt varr a bőrmellessre
 351: *irház*
puskulica persely r. *pușculiță* ua. 146: *pénz-*
tartó, tömlec
pusztája a szöttes fehéren maradt része 248
pusztinás (kendő) széles hímmel díszített végű
 jegykendő 257
putinácska hordócska r. *putinā* ua. 171
putyina fabödön 140 r.: *putinácska, pučina*
putyina urdának ordásbödön r. *putinā* bödön
 és *urdā* édestűró 140
puzdorja 185: *pozdorja, pozsgyere*
püncösdi katlan tálakból és csuprokból álló
 katlan (püncöstre szokták kiegészíteni) 164

R

radináskendő szöttes komatál-kendő r. *rodinā*
 komatál 224: *rodinavivő*
ráemel felemelve rátesz (gerendát) 52
ráfogat vékony fehér fejkendő (Nyitra) 267
ragaszt az edény fiilét az edényhez tapasztja
 158
rágtat kenderszálat tör 181
rágtatás kedertörés a rágtatón 186
rágtatatlan kender töretlen kender 186

rágtató kendertörő (eszköz) 185
rúgtatott kender megtört kenderszál 187
rakás oszlopba rakott edények 159
rakattasruha tömött, szedetttes technikával szőtt
 fejkendő 369
rakomány a menyasszony hozománya (Gyimes)
 228: *ronygya, esztre, zesztre, gúnya* (2)
rakottas kézzel beoltott szálú szöttes 369
rakott-bernyéc a bélfa segítségével szőtt öv
 226
rakott-hím szedetttes hím (párnavégen) 249
rakott ifjúmenyecske-ruha fiatal asszonyoknak
 szőtt szedetttes fejkendő 265
rakott párnafej szedetttesen szőtt párnavég 249
rakott servet szedetttes kendő 261
rákszem varráshím a kandargós mintájú ingen
 178
rákszemek betöltve a harántesíkos ujjú női
 ing híme 321: *töltött rákszemek*
razsszalma rozsszalma 49
rece keskeny gyári csipke 379
récepajta rucaketrec 44
récetollu rucatoll 127
redzsila szegrózás kenderfésű r. *răgilă* ua. 180:
léhel, rózsila
régi brečár 311: *ingujjhegye*
régi-osztováta 208: *magyaros-osztováta*
rend 1. csík 219 2. egy sor edény a katlanban
 161 3. gerendasor 58
rendes 1. függőleges sorú 180 2. (egyfajta)
 mintás 226 3. természetes 280
rendesen (fog) sorba (fogja a nyüstbe a szála-
 kat) 218
rendesen szó függőleges csikokkal szó 284:
harcosan, horcosan
rendes-festékes csíkos gyapjúszőnyeg 180
rendes-ing függőleges csikokkal hímzett vagy
 szőtt női ing 287: *alarendű csángós-ing,*
szöttesing
rendes-katrinca csíkos kerekítő 283
rendes-kendervászón 234: *kenderszálú vászón*
rendes-kendő csíkos fejkendő 266
rendes négyesen 1. szövési mód 216: *négyesen,*
négynyüstös 2. gyapjúöv szövési mód 288
rendű szöttes csíkú 287
restasszony-himecske szőtteshím neve a Barca-
 ságban 224
restes lusta, rest 196
restfa 199: *léne, matollálófa, matollálóka, res-*
tike
restike l. előbb
részibe (vesz) felébe (vesz) 49
rételt összehajtott 230
rezes szabadparaszt r. *răzeș* ua. 21
rezesie-erdő a rezeseik (szabadparasztok) erdő-
 része r. *răzeșie* a *răzeș* (szabadparaszt) föld-
 je, birtokrésze 46
rezeta rezeda 28
rézvel megcsepegtet vízzel kevert rézport csep-
 pent az edényre 160
rezsilál kenderszálat a léhelen kifésül 180: *ró-*
zsilál

rezsnyice, festék- és mázórló kézimalom r. *rís-niță* ua. 145
ribanlepedő rongyszőnyeg 217: *rongypokróc*
ribancos, *ribanszos* (zsák) rongyos (zsák) 272
ringó bölcső 271: *bécsű* (1), *búcsű*
riszka veres orrú juh r. *ruscă* vöröses színű gyapjú juh 192
rodinavivő a betegnek vitt ételnemű letakarására használt kendő r. nyj. *rodină* komatál 242: *radináskendő*
rogozsina fonott gyékény r. *rogojină* ua. 169
rokoja, *rokola* l. a kozsók bő alsó része 384
 2. szoknyafajta 285 r. a hosszú férfiing alsó fele 404: *ingaj*, *pendely*
rokojás-ing két részből (ingből és rokolyából) álló ünnepi ing 404: *nagy-innapló*
rol sütő cső, ler r. nyj. *rolă* ua. 98
romános ház eresz nélküli háztípus 78
romános-osztováta újabb fajta szövőszék 208
rományos-párna négyszögű damaszpárna 251
ronygya, *ronygyája* a menyasszony szöttes hozománya 81: *esztre*, *gúnya* (2), *jesztre*, *zesztre*, *rakomány*
ronygyásláda ruhásláda 115: *ronygyásputina*
ronygyásputina ruhatartó kád r. *putină* fabödön 81: *ronygyásláda*
ronygyatartó fogas 80
rongypokróc 217: *ribanlepedő*
rongyszőnyeg durva szövőfonalból szőtt szőnyeg 232
rosfelesen az ing aljának díszítése apró kerek hímekkel
rostos vég rojtos (kendő)vég 264
rostya a főta rojtja 286
rostyát hagy rojtot hagy (szövéskor) 254
rózsa szöttes és varrottas minta 296
rózsája a főta csikos része 286
rózsálila ciklámenszínű 279
rózsás 1. szötteshím 225 2. párnafejre való hímzéminta 294
roszfejes szövési mód 219: *fenyőágas* (1), *pitános*
rózsila gereben r. *răgilă* ua. 180: *redzsila*
rózsilál gerebenez 190 r. l. előbb és *rezsilál*
rövidkozások combközépig érő ujjasbunda 351 r.: *kozások*
rua fejkendő 220: *ruha*, *ruva*
rúd 1. a szoba belső fala mentén felfüggesztett ruhatartó karó 81: *gúnyatartó* 2, 1,7 ár nagyságú kenderföld 21: *rúd föld*
rud(ak) női ingujjhím az álarendű ingen 339
rudas szöttes- és varrottashím 267
rudas-ing rudas hímekkel díszített ing 304
rudas-rend hímzett díszítőminta-sor a női ing ujján 339
rudas-váll rudas hímzéssel díszített váll 304
rúd föld területmérték 21: *rúd* (2)
rúdilepedő rúdra terített szöttes vászonlepedő 105
rúdravaló rúdra föltett szöttesnemű 83
rúdravaló-lepedő rúdra vetett szöttes lepedő 103

ruha fejkendő 220: *rua*, *ruva*
ruhacska 1. kicsi kendő 281 2. zsebkendő 177
 3. jegykendő 254: *kisruha/ruva*, *servet*, *szik-rahímű servet*, *tarkaruva* 4. a csecsemő kicsi ruhája 281
ruhaterítő ruhateregető 171
ruva 232: *ruha*, *rua*
rúzás-szoknya piros zsinórral díszített posztókabát 388
rúzsá piros (szín) 267
ruzsája piros csík a főtán 283
ruzsika rózsaszínű 289
ruzsika cseresznye rózsaszínű cseresznye-hím a női ingujjon 289

S

sábák az ingvállat körülvevő több színű keresztaszemes hím r.? *saibă* gyűrű (alátét) 323
sábákol az ingvállat több színű keresztaszemes hímekkel körbe hímezi 323 r.: ? *sábák*
sablon mérőminta 39
sallang hímzett szőrszalag (Kalotaszeg) 290: *kantárvég*
sandrâma, *sândrima* l. féleresz r. *şandrama* ua. 27 2. lóistálló 57
sapka női fez 265
sáprum, *sopron* fészter, szín r. *şopron* ua. 34: *szín*, *gáng*
sárfruntár hosszanti falgerenda r. *frunte* homlok 58: *falgerenda*
sárgít a fonlra tett zabszalma sárga színűre festi a szálakat 202
saroglya a szekér hátsó le- és feljáró része 169
saroktálas sarokba helyezett táltartó 140: *kócosblidár*
saru csizma 395
sasköröm szűcs hím 293
satu sut 79: *suta*, *sutu* (1), *szóba/szubaköz*
savanyodik megalszik 166
sebesítő kukoricacibre 165: *bors*
seggelés, *seggelő* harántcsikos ing (L) 319: *neszegyilinu*
seghám a hám fari része 171
sehým Saidenfaden/-garn 304
seprő seprű 134
serge 278: *cserge*
serít csavar, összefon 198: *sirít*
serített rost a kendővég szálaiból alakított rojt 263
serítő, *sirítű* a cérnaszál összesodrásához használt orsóféle 197: *cérmázó*
serítükarika a cérnaszál összesodrásához használt karika 198
serkurele 376: *cserkurele*, *fordítás*
servet 1. zsebkendő 394 2. jegykendő 254: *kisruha* (2), *ruhacska*, *servetke*, *tarkaruva*, *szik-raservet* 3. kicsi takaró, ezzel takarják be a csecsemőt 232: *kisruha* (3), *takarócska* r. *şervet* kendő
servetke 394 l. előbb

sesz kenderföldnek alkalmas lapos hely, terület
 r. *şes* ua. 182
sétár sajtár 140
setrán kanyargós öltéssel hímzett mell-, váll-
 vagy ujjrend r. ? 293: *két/háromötés, ötés*
kandargatottan
sík 1. sima, díszítetlen 218 2. hosszanti csíkos
 226
sikárolás tapasztás 49
sikárt tapasztott 34
sikbernyéc egyszerű szövésrel szőtt, hosszanti
 csíkos öv 226
sikít csúszóssá tesz 214
sikittás simítás 49
sikközepű mintázatlan középrészű (szöttes vagy
 hímzés) 218
síkon, síkan szövési mód 216: *négyesen, négy*
nyistvel, négynyüstes, rendes négyesen
síkon kockázva kockás szötteshímmel simán
 szöve 216
síkon megtarkázva több színű szállal simán
 szöve 243
síkon sző mintázat nélkül sző 218: *gomolyásan*
sikul csúszik 157
sima egyenletes 66
sima karinca száráddal minta nélkül szőtt,
 gyapjúzsinórral szedett katrinca 291
simaszedés egyszínű, egyenletes szövés 278
simaszöttes egyszerű, minta nélküli szövés 216
simít az edény fenekét simára korongolja 158
simítja a szádát bőrvei az edény száját a
 bőrozóval simává teszi 157
sing hossz mérték (62 cm) 238
sinór 1. az invarrás keresztzemes fajtája 297
 2. mintaelem a bundán 353: *snír*
sinóros-magyaros-rendvel-való díszítőelem a
 női ingen 304
sinórvarrás öltésforma 293: *fonottöltés*
*síp*¹ madár alakúra formált cserépsíp 168
*síp*² csép 212: *csíp, csipke*¹
sipkásfal lécből rakott fal r. *şipcă* léc 48:
csipkásfal
sír 1. ezüstsál 268: *csur, tyír* 2. ezüstsá-
 laból készített fejk 397 r. *fír* sál, fonal,
 de lehet a *teară* csőre felcsavart fonál szóra
 is gondolni
sirbernyóc simán, csíkosan szőtt öv (Gyimes)
 289
siringetett szedett szötteshím 287
sirít 198: *serít*
síró-ing menyasszonyi ing 398
skutyig pólyapárna r. *scutec* pelenka 281
snír zsinórhím a bundán 309
só Salz 172
sód vesszőből font füstfogó 90: *hornya* (1),
kürtő, tüszekürtő, tűzfogó
sódláb a füstfogót tartó láb a tűzhelyen 90
sógatyócska szöttes sótartó zsákocsk 237
sokrocska csíkocsk 277: *csokor*
sopron 27: *sáprun*
sor Reihe 219
sorok sarok 73: *ajtósarok*

soszéta rövid harisnya, zokni r. *şosete* ua.
 396
sótartó fából faragott, falra akasztható sőtartó
 ládika 130
*sótartó bánicocsk*a sőtartó bödön 130
sózalék télire sóban eltett zöldségféle 166
ső cső 207
sög 1. butykó (ezen forog a tekerőlevél) 203:
cigányka 2. a vető csapja 206: *csap*
söll csévé 206
söllő csévé 214: *csöllő, csöllőlétka, csöllő-*
szék, létka, létkaszék
sötét katrinca sötét színárnyalatú katrinca 284
sujok, suljak ruhamosáskor használt falapá-
 tocska 414
sujokvirág szücs hím (Gyimes) 353: *lidércláb*
sujta gyöngyfűzér 412: *kicsi/kiskócina, ma-*
tacsel, metecsel
sulyfű szálfestésre használt növény 203
susza főút országút r. *şosea* ua. 21
suta, sutu sut, a kemence mögötti töltés 79:
satu, szobaköz, szubaköz
sután (visel) magára (visel) pl. a kócinát kerpa
 nélkül 264
sutba vet a kemence és fal közti helyre tesz
 177
sutu 79: *suta*
sű 207: *ső, cső*
sütő nyárikonyha-féle 27
sütökemence 1. tűzhely 86 2. kenyérsütő-
 kemence 84

Sz

szab méret szerint kivág 381
szabogatás a fehérnemű-hozomány elkészítése
 a rokonság segítségével 228
szabogató a fehérnemű-hozomány elkészítésében
 segédkező rokon 275
szád, száda nyílás, száj (edényé) 88
szádát meghúzza az edény száján fehér-festékes
 ecsettel végighúzza 158
szádát simítja a bőrozóval az edény száját si-
 mává formálja 158
szádát vastagítja a kiformálandó edény száját
 bal kezével alakítja 158
szádokfa hársfa 46
szakác (gyapot) nyers vagy fehérített gyapot fel-
 vetőszál 235
szakácvaszon nyers vagy fehérített gyapotszál-
 ból szőtt vászon 235
szakadékos veres és fekete fonállal varrt női
 ingujj-hím a tölélkes-ingen (l. ezt) 339
szál(a) 1. kender- vagy gyapjúszál 193 2. fel-
 vetőszál a szövőszéken 194 3. gerebelt szösz:
 zsáknak, lepedőnek, hammasnak való fonal
 készül belőle 188: *finom szösz, gereblett szá-*
la, gereblett szösz, szépszösz
szála kender kenderszál 191
szálánvarrott keresztzemes öltés 293
szálas hosszú szálú gyapjú 286

szálba(füzér) pénzceskékből készített nyaklánc
 r. *salbã* ua. 412
 szálfonal hosszú gyapjuszálból font fonal 288
 szalma Stroh 49
 szalmakalap női fejrevaló 372
 szalmavirág kiskerti virág 28
 szálona szálánvarrás 405
 szaparahím 318: *csupágszem, nagylebbentyű,*
 144
 szálonként választ kendert nyű 184: *választ,*
tsíp
 szalonna Speck 172
 szalonnabőr a fazekaskorong orsóját borítják
 be vele, hogy az könnyebben forogjon 155
 szalu (fejsze) tekenő-vájó eszköz 39
 szálvonás a kihúzott szál nyomán leerősített
 szegély 263
 szaparahím 318: *csupágszem, nagylebbentyű,*
nagysetrán
 szapu 1. 30 l-es, hársfakéregből készített ga-
 bonatartóedény 139 2. gyapjúmosásra hasz-
 nált kéregedény 192
 szapucsáló kéregedény-csináló 192
 szapukosár venyige-, iszalagkosár 192: *szapu-*
kosár
 szár 1. a gatyá és a harisnya (icár) lábrésze
 405: *krákk* 2. a párna díszítetlen középső
 része 247: *alja, színe*
 szarád, szerád színes gyapjuszínór a katrinca
 szélén vagy a posztókabáton r. nyj. *sárad*
 ua. 387: *szerád*
 szarados gyapjú-tarkazsinóros 284 r.: *szarád*
 száras-bokáncs bakancs, egészcipő r. *bocanc*
 tbsz. *bocanci* ua. 395
 száras-papucs egészcipő 395
 száraszt szárít 159
 szárfruntár a legfelső hosszanti gerenda r.
fruntaş élenjáró 58: *falgerenda*
 száríg sárga 245
 száríg aranyszál sárga selymfonal 301
 száríg cinta sárgaréz szegecske 396
 száríg föld sárga föld 49
 száríg papusecska sárga gyapotszál 405
 száríg patkó rézpatkó 396
 száríg szerma sárgaréz drót r. *sírmã* drót 412
 szárva az első pár szarufa találkozására erősít-
 tett fejfa-szerű dísz 60 *bold, buld* (3), *szar-*
vazó
 szarvazó 1. szarufa 71 2. a szarufák találko-
 zásába helyezett függőleges nyárs 60: *bold,*
buld (3) *szarva*
 szászfű a völegénypálca feldíszítésére használt
 erdei zöld 412
 száznüstös szövési mód a Kis-Küküllő men-
 tén 225
 szed kendert nyű 181: *gyűjt* (1), *tyép, kitép,*
tsíp, szálonként választ
 szedés, szedett 1. az ingváll és az ingujj közé
 szőtt vagy a vászon visszáján varrt hímzés
 267: *bibiron, enkretilás, inkrecilás, szedett,*
vállazás, vállazó 2. az ingujj aljának tán-
 colása 292 3. 284: *emelés*
 szedések-emelések szedettes szövési eljárás. Fa-

jai: *deszkával és kézvei szedett* (1. ezt) 217
 szedés megtöve kereszttekkel telehímzett szedés
 a női ingen (Ka) 267
 szedett 1. szövési eljárás 225: *kézvel válasz-*
tott 2. a vászon visszáján varrt (ing)hímzés
 327: szedés (1)
 szedett-bernyéc szedettes technikával szőtt öv
 289
 szedett csokros-lécser szedettes technikával
 szőtt kétnyüstös csíkos padraivaló 225
 szedett csokros-tarisnya szedettes technikával
 szőtt színes csíkos tarisnya 232
 szedett deszkás-kockás-rodinavivő ételvivésre
 használt szedettes szövési kockamintás ken-
 dő 245
 szedett deszkás tarka-servet lézpedi kendőfajta
 257
 szedettes tarisnya-szöttesminta 287
 szedettes-csokros-ágyvető szedettes technikával
 szőtt, színes csíkos gyapjú ágytakaró 272
 szedett-katrinca szedettes technikával szőtt
 katrinca 393
 szedett-kendő szedettes technikával szőtt fej-
 kendő
 szedett-rend szedettes technikával szőtt csík
 259: *vreszta*
 szedő nyútható 184
 szedve szedettesen 277
 szeg¹ 1. keményfából faragott faszeg 124:
faszeg 2. a kendertörő nyelvét tartó faszeg
 190
 szeg² szegélyez 308: *bészeg*
 szegény cserge sima, vékonyra szőtt cserge 271
 szegés 1. a vágott vászonszélek levarrásához
 használt öltéssor 308: *behányás, bezere* (2)
 2. *behajtás, szegély* 374
 szegfuru fűrófajta (a faszeghez készítik vele a
 lyukat) 52
 szegre (állít) sarkára (állít) 405: *kócra állít*
 szegrevaló a lakásbelső díszítésére való, szegre
 akasztott kendő 241: *innapló-kendező*
 széjrend a vászonszélek összevarrása mentén
 hímzett öltéssor 346: *esztánhím, szélrend*
 szék Stuhl 93
 székek az írószaru tartására használt cseréptá-
 lacska 146
 székely-, székelyes-párnafej párnavég-fajta 295
 szekerce 1. rövid nyelvű fejsze 51 2. ingujj-hím
 323
 szekercés 1. ingujj-hímzésminta 323 2. Szöttes
 öv híme 291
 szekeres fuvaros 153
 szekér fazék egy szekérrakomány fazék 153
 szekérkas fonott szekérderek 171
 szekérláda a szekérra felszerelt láda 172
 szekérlepedő 184: *kenderverő lepedő*
 szekrényes-asztal 120: *fiókos/kamarás asztal*
 szélhím a férfi kocsók aljára varrt hím 248:
fiacska
 szelistye a faluból kirajzással keletkezett ház-
 csoport, telek r. *silişte* házhely, telek 20:
újfalu
 szélkötés a ház széleit összekötő gerenda 63

szélkötő támaszgerenda a ház szélén 63: kötés
szelődrót az agyag szeléséhez használt drót 154: szerma
szélrend 346: *esztánhím, széjrend*
szem 1. Auge. 2. szötteshím 265: *babok, bobokák* (1) 3. vízszintesen varrt hím 293: *pitytyecske, szemesvarrás, szemezés*
szembevaló-ing női ingfajta 346
szemes szem szötteshímű 290
szemes deszkára emelve szedettes technikával szőtt takaró-hím 290
szemes-ing szem-hímmel varrt női ing (Gy) 321
szemesrend szemekből (l. ezt) varrt hím a függőleges karhímű női ingen 335
szemesöltés a vászonszél megerősítésére használt öltés 292
szemes-szélrend a menyasszonyi ingre varrt hímes-sor az összevarrások mentén 335
szemesvarrás hímzés mód: három szál körülöltése 293: *szem*
szemezés 293: *szem* (2), *szemesvarrás*
szemfödélvászón a halott letakarására használt vászon 233
szemmérték a vízszintes sík megállapítására használt mérési mód 52
szénafű kaszáló 127
szenator, szenetur 1. lapos öltéssel varrt hímzés 293 2. hullámvonalas ín-hím 343: *kandargós-in* r.? *asemánator* hasonló
szénnek tüzel vastag fát éget el, hogy parázs keletkezzék 161
szennyül niszkolódik 228
szentkép Heiligenbild 124
széppárna díszpárna 231
szépszösz 188: *finom/gereblett szösz, szála, gereblett szála*
szerád 387: *szarád*
szerádos tarka zsinórral szegett (katrinca, posztókabát) 285
szerádoz tarka zsinórt varr a katrinca aljára vagy a posztókabátra 393 r.: *szarád*
szerma, szirma drót r. *sírmá* ua. 61: *szelődrót*
szertemegy elhasad 161
szertül szétszéled 172
szervet 255: *servet*
szíjas-papucs pántos félcipő 395: *pántof*
szikrafogós (kemence) szikra- és füstelvezető kassal készült kemence 87
szikrahím apróhím a jegykendő szélén húzórió egyenes és hullámvonalas ínak és körmök (l. ott) között 327
szikrahím fia lakodalmi jegykendőre varrt hím 327: *pujkuca*
szikrahímű apróhímű 335
szikrahímű *servet* 335: *ruhacska* (3)
szikraservet kicsi zsebkendő 192 r.: *servet* (1)
szín 1. nyitott helyiség a fedélrész alatt 27 2. fűtetlen előszoba 81 3. csürköze 42: *gáng, sáprun, sopron*
színajtó kamraajtó 73
színe 1. a kelme felső fele 222: *csepüje* 2. a párnahuzat középső (ki nem díszített) része; ezt többnyire kockásan szövök 178: *alja, szára*
színes-lenser színes gyapjúsöttes takaró 279 r.: *lécsér*
szirba fekete cigája r. (oai) *sírbá* magyar racka 192
szirma 61: *szerma*
szita Sieb 95
szivárványos-lécsér újabb, tarkamintás szöttes padtakaró 277
szkripc nyüstkarika r. nyj. *script* szorítócsiga 214: *nyistkarika*
szkul matring r. *scul* ua. 194
szóba 1. kürtő 97 2. kályha r. *sobá* ua. 10:
szuba
szóbaköz, szóbaköze a kemence és a fal közötti rész 177 r.: *szóba* és *satu, suta, sutu, szubaköz*
szoknya 1. sötétbarna posztó 236 2. hosszú posztókabát 386
szoknyaposztó 236: *szurtukposztó*
szoknya-szabó posztókabát-szabó 192
szókra anyós r. *soacrá* ua. 399
szolgáló *nyist* kiegészítő nyüst 209
szór magot vet 237
szovák a kendővég széle 264
szökdösötten varrott *paráma* hímzés mintasor az ingen (négy oldalról körülöltötgetett 3 szál) 321
szőnyeg Teppich 231
szőr Haar 395
szőrfonal gyapjúfonal 395
szösz apró kenderszál 187
szöszgereben 193: *gereben*
szöttesing szötteshímmel díszített ing 232
szöttes lepedő szöttes vászontakaró 231
szöttes váll szöttes vállrész az ingen 267
szőttháló szöttes halászhaló 233
szőtthím harántcsikos láncöltés-sor a csángós-ingen 315: *kandargós-urkas-rend*
szőtting kevés szötteshímű ing 232
szőtt *prim(os)* gyapjúsöttes prémutánzat(os) 351
sztámbula fatörzsből készített véka r. nyj. *stambol* ua. 139
sztina juhakol r. *stíná* ua. 56
szuba 103: *szóba* (2)
szubaköz 103: *satu, sutu, suta, szóbaköz, szóbaköze*
szúr bedug 119
szurtuk rövid posztókabát r. *surtuc* ua. 386
kurti szoknya
szurtukposztó szoknyaposztó 192
szű, szűnyi sző, szőni 214
szűcsgyűtés a bőrruhadarabok részeinek összevarrásához használt öltésmód 311: *kozsockárgyűtés*
szürkeposztó szürke színű gyapjúposztó 236
szürkeszoknya szürke posztó-felöltő 229

szűrővászon a tej szűrésekor használt, dézsára tett vászon 233
szütkü kicsi tarisznya 237: *kicsitarisnya*
szüvő szövőszék 207: *esztováta, Osztováta, osztocácsék*

T

tábla bádoglemez 97
tajpa húsvágó bárd 141
takargató rúdravaló 203
takaró faliszöttes 109
takarócska a csecsemő kicsi piroskockás szöttes takarója 281: *kisruha* (3), *servet* (3)
takaróázó lepedő szöttes ágylepedő, ágytakaró 127
tál Schüssel 93: *távál*
tálacska kis cseréptál 146
tálas tányértartó 80: *blidár, kendőszeg* (2), *kendőpóc, tányérpóc, táltartó*
talp 1. talpgerenda 55: *tőke, tüke* (1) 2. a szövőszék két oldalsó gerendája 2C9: *zálla*
talpaló kőalapzat 63
táltartó tálak tartására használt polc 130: *blidár, kendőpóc, kendőszeg* (2), *tányérpóc*
tál víz a vízszintes sík megállapítására használt, tálba öntött víz 52
tanácskozók beszélget 196
tányér-, tányérpóc tányértartó polc 80: *blidár, kendőszeg* (2), *kendőpóc, tálas*
tánygyér(ja) 1. Teller 158 2. a fazekaskorong felső része, amelyen az edényt kifomálják 155: *felsőkarika*
tánygyérvirág napraforgó 28
tarisnya, tarisznya 1. szöttes zsákocskas 134 2. egy véka nagyságú zsákocskas 183
tarisnyaszövő borda bordafajta, mérete 55×5,5 cm 213
tarka aprócsíkos (szöttes) 289
tarka barackmagos abrosz veres, fehér, fekete csíkozású, barackmagos mintával szőtt asztalterítő
tarka-beleznás több színből szőtt vékony-vastag csíkú (szöttes) 275
tarka hosszúpárna különböző színű csíkokkal tarkázott nagypárna 255
tarka-ing több színű fonallal hímzett ing 344
tarka kendező több színnel szőtt fejkendő 242: *tarkakendő*
tarkakendő 242: *tarka kendező*
tarkakerpa kockás fejkendő 262
tarka nagyabrosz több színű fonalból szőtt ünnepi abrosz 252
tarkarendű (ing) több színű fonalból kivarrt (ing) 338
tarkarendű tekerményes-ing rákszemekből (l. ezt) alakított hímzésrenddel díszített harántcsíkos karhímű női ing 339
tarkaruva 1. zsebkendő 394 2. jegykendő 225: *jegykendő, kisruha, ruhacska, servet, servetke*
tarkás-párna több színű fonalból szőtt párna (héj) 247

tarkasokros-ing hurkosrendekkel (l. ezt) kivarrt karhímű női ing 343
tarkavillás(an) négynyüstös öv-szöttesminta 288: *ökörhúgyos*
tarkáz szöttest színes csíkokkal díszít 253
tarkázás a szöttes színezése csíkokkal 289
tartólánc a szekérrúd és a hám-szükszija között levő lánc 171: *tartósziju*
tartósziju az előbbi csak szíjból 171: *tartólánc*
taui posztókabát-féle r.? 388
távál tál r. *tavá* ua. 166: *tál*
tavaszi katlany az edények tavaszi kiégetése 164
téglafal téglából rakott fal 49: *keremidafal*
tejesfazak tejtartó agyagedény 158: *tejtartó*
tejforralni tej forraláshoz való 167
tejlópó a kisebb tejesfazék tréfás neve 166
tejszűrő-vászon/vászonya tejszűréshez használt kenderszálvászon 238
tejtartó-fazak 144: *tejesfazak*
tekenő, tekenyő teknő 93
tekenő kenyérnek dagasztóteknő 138
tekenyőbőcsű teknő formájú bölcso 128: *bubatekenő*
tekercs(es) fal karóra tekert sáros szalmafonatból készült fal 49: *bubatekenő*
tekerményes harántcsíkos 180: *harcosan, horcos(an), kandargós*
tekerményes-ing harántcsíkos karhímű női ing 301: *kandargós-ing*
tekerményes vert urkos a harántcsíkos ujjhímű női ingek díszítőeleme Kalagoron 315
tekerő a szövőszék hátsó keresztfája, erre tekerik a vetőszálat 209
tekerőborda 211: *fogas* (1)
tekerőlevél fonaltekerő 203: *fonaltekerő, nagytekerő, tekerü, vertelke*
tekerü 203: *nagytekerő, tekerőlevél, verteike*
tép, tyép kendert nyú 181: *gyíjt* (1), *szed*
tépő masina gyapjútépő gép 193
térgyeplő-festékes fekete alapú, piros csíkos szöttes; ezt teszik a hallott ágya elé, hogy rátérdepeljenek 279: *halottaságy elé térgyeplő-festékes*
terü föld szekér föld 153
tesgye munkapad r. *tejghea* ua. 145
teszi horogra 381: *horogra tesz*
tetejefa a romános szövőszék két felső gerendája 208
tetübel két irányba öltött keresztzemes hím a női ingen 299
tevelug henger r. *táválug* ua. 65: *csutak*
tevelugból való sár szalmával kevert sár 65 r.: *tevelug* és *csutkolt/tevelugolt föld, valatog* (1)
tevelugolt föld 65: *csutkolt/tevelugolt föld, tevelugból való sár, valatog, valatug* (2)
téverő dézsa tejkeverő dézsa 140
tézla szalu r. *teslá* ua. 39
tidva, tyidva lopótökből készített víztartó edény r. nyj. *tidvá* lopótök 138
tik tyúk 293

tikmon, tikmony 1. szöttes- és varrottashím 293
tikmonykás 1. tyúktojás alakú szöttesminta (esküvői párnahím) 232 2. mellrevalóhím 354
tikmonykányi tyúktojás nagyságú 203
tikmonyos-kandargós-keptár tikmonyhímmel (l. ezt) hullámvonalasan díszített mellrevaló 354
tilószakadék gyenge minőségű szösz 185: *poz-dorjaszösz*
tilu finomabb levelű, szűkebb nyílású kender-törő eszköz 186: *vonogaló*
tilul a tilón kender tör 186: *vonogal*
tilult kenderfej eltíltolt kenderfej 187
tincs a hátsó kompostorról (: *ponkstor*) egyszerű félfogott fonalmennyiség; ennyit fognak a bordába 211
tisztagyapot gyapotvásznon-fajta 300
tisztaház 79: *elsői nagyház*
tiszta négyesen szövési mód 218: *négyesen*
tisztító/tisztító gyalu gyaktkfajta 52
tizikfal vályogtéglából rakott (tőzeg) fal 49
tizkilus-korsó 10 l-es cserépkorsó 168
tó nádas 49
tojás Ei 293
tojik petézik (a selyemhernyó) 194
tollu toll 246
tóra víz áztatni víz (kender) 185
tordai edény Tordán készült cserépedény 163
 tótos szöttesminta 230
tótos-párnafej párnavég-minta 295
tornác Hausflur 60: *cserdák* (1)
tődz a vászonszél szegését letűzdeli 307: *letűdz*
tődzelés az ingaljszélek összevarrására használt öltéssor 308
tődzés, tődzelés, tűdzés a mell-, gallér- és kézelőhímen alkalmazott levarrási mód az erdélyi férfiingeken 307
tőke 1. talpgerenda 59: *talp, tűke* 2. fára csavart vékony gyertya 198
tölt a minta belsejét színes mintaelemekkel díszíti 278
töltelékes (ing) gazdagon hímzett nagyleány-ing 338
töltelékes békaszem hímzés mintaelem a nagyünnepi női ingen (Bf, Ff) 321
töltött rákszem 321: *rákszemek bétöltve*
tömléc cseréppersely 168: *pénztartó, puskulica-töngörgő* 210: *nyüstkarika*
törlő viselő-kendő használati törlőkendő 238
törökbúza kukorica 174
törülközőkendező törülközőkendő 231
törzsöl dörzsöl 414
tőt 278: *tölt*
tőtés 1. az ereszalj kö- és földtöltése 67 2. a tűzhely körüli sárpad 95: *kuckó, pucok* 3. hímzés minta belsejét kitöltő hím 296
tőtéses ház földtöltéssel készült ház 69
tőtésfa tornác-talpfa 60
tőtélékes inghímzés 321
tőtött békaszem 321: *töltelékes békaszem*
tőtött cseresznye szücszím a bundán 314

tőtött csillag szücszím 310
tőtött ficfalevél bundahím 353
tőtött kupás szedés-hím 338
tőtött ökörhúgy öltésforma a gyimesi csángó bundákon 318
trake borszűrő edény r. *tragă* ua. 93
trandafir szöttes mintaelem r. *trandafir* rózsza 279
triblik fonalfajta 251
trunki forma ötnyüstös szöttesminta 221
tsíp virágos kender tanyú 184: *kitép, tyép, választ*
tulipános bolti fejkendő-fajta 180
tulpán, tulipán karton fejkendő r. *tulpan* se-lyemkendő 229
turma juhnyáj r. *turmă* ua. 192
túró Quarg 172
tűdzés 307: *tődzés*
tűke 1. épületfa, gerenda 59: *tőke* (1), *talp* 2. a fazár vastagabb farésze, ebben járnak a makkok 61
tűkör Spiegel 134
tűr (övbe) övbe dug 393: *felakaszt*
tűredék (vásznon) végvásznon 228: *valatog, valatug* (2)
tűszej, tűszel tűzhely 81
tűszejkürtő 94: *góg, hornya, tűzfogó*
tűzelő nyárikonyha-féle 79: *buketéria, nyári ház/tűzelő*
tűzfogó 94: *góg, hornya, sód, tűszejkürtő*
tűzvas(as) gyapjúöv-minta 226

Ty

tyép 181: *tép*
tyeptyerika ujjatlan, bebújós szvetter r. *pieptar* ua. 389
tyidva 139: *tidva*
tyika konty 368
tyilér 27: *kijjér, killér, kilér*
tyilus kilós 271
tyír 285: *csur, sír* (1)
tyiriska fémszál r. *fír* szál, fonal 285
tyúk Huhn 293: *tik*
tyukbőr ráncleöltéshez használt hím 330
tyúkláb jegykendőre hímzett keresztzemes hím 332
tyúkpajta tyúktól 27: *kotináca*
tyúkszaros(an) kevert színű (bordó-fekete) fonallal hímzve 378
tyúkszaros-ing bordó-fekete hímű ing 301
tyúkszem 1. szöttes öv-mintaelem 290 2. inghímzés mintaeleme 178: *paráma, szökdösve*
tyupor kb 10 l-es agyagedény 151: *csipor*

U

ugor ugarföld 183
újból leszorít az agyagot a korongon másodszor lenyomja 157
új ember fiatal házasember 412

újfalu új település 27: *szelistye*
újfogás 1. újabban alkalmazott szövési mód
 216 2. újabb szöttesminta 180
újhím melles mellrevalóra varrt hím 354
ujj Ärmel 390
ujjhegy az ingujj végződése (kéz fölötti része)
 306
újmódi hím újabb keletű hím 335
újra simítja a fazék ódalát a lapockával (l.
 ezt) másodszer formálja az edény oldalát
 158
ulica utca r. *ulijā* ua. 18
umpletur laposöltéssel varrt hím r. *umpluturā*
 űr kitöltésére szolgáló valami, töltelék 361
urak 1. nyitott láncöltés; különösen a kalagori
 női ingeken gyakori öltésforma és minta-
 elem 315: *előurak*, *gecaelöhányás*, *kicsiurak*,
urkasan varrt, *urkos* 2. a női ing mellré-
 szének tüzelése mellé varrt hímes sor 315:
urkasrend
urakbavetés láncöltésfajta: az ingujj végére hí-
 mezik 315: *lánchím*
urkas, *urkos* 315: *urak* (1)
urkasan varrt 315: *előurak*, *gecaelöhányás*, *ki-*
csiurak, *urak* (1)
urkas kandargó hurok-hímmel varrt harántcsík
 a kalagori női ing válla alatt 343
urkasrend huroköltéssel varrt hímes sor 315:
urak (2)
urkosan 1. az inghasíték szélét lefogó és díszítő
 öltéssel (varrt) 309 2. bundahím 331
urkos-szegés 315: *farkasfog* (2)
ursu orsó (l. ezt: 1) 197
ursufej orsónehezék 198: *orsófej*, *orsósorka*
urzila 314 r. *urzealā* láncfonal: *cseresznyevetés*
utaja a katrinca hátsó fele (Gyimes) 285

Ü

ű öv 288: *ő*, *övedző*
ülődoszka ülésre szolgáló deszka a szövőszéken
 209
ültéske 305: *ötéske*
ültises négyzetöltéssel varrt hím 405
üselő viselő 300
üselő-fejéring viselő fehéring 300
üselő-gyűtés összevarrás a vászonszélen 308:
viselő-gyűtés
üselő-kendező kéztörlő kendő 241: *viselő-ken-*
dező
üismerős ismerős 172
üst Kessel 96: *ist*
üstláb az üst tartására használt háromlábú
 vasállvány 88
űszirózsa őszirózsa 28

V

váhegy vállhímzés (Nyitra) 267
vakaró húsoló vas 208
vákis olyan juh, melynek fekete karika van
 a szeme körül r. *oaches* ua. 192

választ 1. virágos kendert 2—3 szálanként ki-
 nyű a magvas közül 184: *szálonként vá-*
laszt, *tsíp*, *tyép* 2. szövési eljárás, mallyel
 az igényi kockát két-két szállal elkülönítik
 222
választék a vőfélykendő szélére szőtt hím 225
választott szövési mód; fajai: *festékesek*, *go-*
molyások (l. ezt) 217
választott bernyéc szöttes öv-fajta 217
választott elejű katrinca újabban szőtt, tarka
 (veres, sárga, kék, fehér) csikozású katrinca
 284
választott-katrinca fele szélességben díszített
 katrinca 393
választott menyecskekendő szedettesen szőtt fia-
 talasszony-kendő 265
választott nagyvégű ifjú-menyecske ruha sze-
 dettes technikával szőtt, szélesen csikozott
 végű fiatalasszony-fejkendő 262
választyék hajválaszték 367
valatog 1. szalmás sár, melyből a földfalat ké-
 szítik 64 2. végvászón 228: *türedék* r. *vá-*
lätuc szalmás sár: *csutkolt föld*, *tevelugból*
való sár, *tevelugolt föld*
valatug 49: *valatog* (1), *tevelug*, *tevelugból*
való sár, *tevelugolt föld* r. *välätuc* ~ *tävä-*
lug ~ *täväluc* vályog
vállak a női ing ujjja és válla közé tett szöt-
 tes- vagy varrottashímű vászondarab 267
vállazás 327: *szedés* (1)
vállazat váll-alátét az ingen 404: *vállazó* (2)
vállazó 1. a vállrész és az ujj közé varrt csip-
 keszerű betét az ingen 267: *bibiron*, *enkre-*
cilás, *inkrecilás*, *szedés* (1) 2. vállbetét a
 férfiingen 404: *plátka*, *vállazat*
vállazó szedés(e) a női ingujj vállbetéte mellé
 varrt hím 327: *enkretilás*
vállfolt 267: *vállazat*
vállfü a kalotaszegi női ing vállhíme 267
vállhegye a női ing vállrésze 315
vállhím a magyaros-ing vállára varrt hím 375
változó váltásra való ágynemű 231
vánkos szalmazsák 127
ványolt posztó 218: *pivált posztó*
varr nähén 298: *gyűjt* (2)
varráska kereszt alakú öltés 326
varrott hímzett 232
varrottas hímzett vászondarab 300
vasal megpatkol 171
vásáros-tarisnya vásárba menéskor használt
 gyapjúszöttes oldalzsák 232
vasbomba a függőleges megállapítására hasz-
 nált súlyos vastárgy 52
vastagtulpán vastag gyapjúkendő 370
vasverő atelier kovácsműhely 24 r.: *atelier*
vászón, *vászony*, *vászan*, *vászany* Leinwand
 237
vászonfeszítő a megszótt vászon szétfeszítésére
 használt fa- vagy fémeszköz 214: *parang*
vászonkendő pác- és gyapotfonalból szőtt fej-
 kendő 264
vászonnal csípteti szövéskor a mintázatot vá-
 szonszövással fogja le 219

vászonszövő *borda* bordafajta, mérete vászonfajták szerint különböző 212
vátakul tesz kétnyüstös szövési mód 216: *másodegyenesen*
vátáv a legények vezetője, a tánc, lakodalom felelőse r. *vátaf* ~ *vátav* ua. 367
vatazica a leányok főnöke (a bálban, mulatságban) r. nyj. *vătăjiță* ~ *vătășiță* ua. 367
vecsü vetőkaró 204: *vető*, *vetőkaró*, *vetű*
vegyített vászon 234: *felemásos (keresztes) vászon*, *keresztesvászon*, *lesászka*
vékás föld akkora földdarab, amelybe egy véka (20 l) vetőmagot vethet 183
ver keresztzálat beölt a szövőszéken 232
vér rokon 18
vereje keresztli szál a szövőszéken 194: *ontok*, *verő*
veres piros 235
veresen éget első égetéskor cserépszínűre égeti az edényt 161
vereses piros színű 251
vereses-ing égőpiros hímű ing 300: *veresszeg-ing*
veresfonal színes (piros) gyapjúfonal 304
veresfődű piros alapszínű 248
veres-katrinca veres színben játszó katrinca (Onyest környékén viselik) 285
veres láncocská piros fonallal hímzett lánchím a női ing szedése körül 332
veresparadicsom paradicsom 172
veresrész edényfestéshez használt anyag 160
veres ruhacska pirossal szőtt jegykendő 268
veress piros 235
veresse a katrinca veres alapú eleje 284
veresses-ing túlnyomórészt piros fonallal hímzett ing 398
veresszeg indiai vörös 273
veresszeg-ing piros fonallal hímzett női ing 343: *vereses-ing*
veresszeg mezejű vörös középrészű 273
veres-szenetur piros laposöltéssel varrt hím 384: r.: *szenetur*
verő, *verű* 1. tejkeverő bot 140 2. a bordahéj felső — sokszor szépen kifaragott — fája, melynél fogva ráverik a bordát a keresztli szálakra 213 3. keresztzál a szövőszéken 203: *vereje*, *ontok*
vert bobóka bundahím 355
vertelke kisebb karú fonalterelő r. *virtelniță* motolla 194: *nagytekerő*, *tekerőlevél*, *létka*
vertgyűtés 315: *nagy-purcselos-gyűtés*
vert varrott mesterkehím 297: *kereszt hátrafor-gatva*
verzelés mintaelem a férfing gallérján r? 405
verzel színes fonallal költőget 285
véső Meißal 51
veszta posztómellény r. *vestă* ua. 237
vésztón rövid posztókabát 237: *visztón*
vetés keptár oldalhím 353
vetis 1. abrosz 231 2. lepedő 172
vető fonalvető 204: *vecsü*, *vetőkaró*, *vetű*
vetőkaró fonalvető 289: *vető*, *vecsü*, *vetű*
vetülő, *vetöllő* vetélő 214

vett fejú készen vett csipkével díszített végű 230
vett festő boltból vett fonalfesték 285
vetű 289: *vető*, *vetőkaró*, *vecsü*
véza 1. a menyasszony leányrokonsága r. nyj. *vesar* unokanővér/húg 367 2. 2—4 éves leányka 367
vézecske 367: *véza* (2)
vígveres világospiros 306
világgerenda 58: *házigerenda*, *közgerenda*
villás(an) négynyüstös szövési mód: öveket szőnek így 216
villásforma szedetttes szöttesminta a kendőn 265
villát tesz villásan sző 265
vinyike venyige 414
virág 1. színes szöttescsík 222 2. öv-szöttesminta 226 3. bundahím (Gyimes) 347 4. díszítőelem a tálon 168
virágja az orsó feje 198
virág kereken a szvetter gallérjára kötött szegőhím 408
virágos ujj- és vállhím a női ingen 335
virág(os) cserép mázatlan virágtartó cserépedény 168
virágoskender magasabb, vékonyabb szálú kender, augusztusban nyúvik ki 184: *nyárikender*
virágosláda festett láda 118
virágospálca 1. virággal díszített vőlegényi pálcáca 198: *hivogató-nyirelpálca* 2. férfiak sírjelére tűzött virágdíszes pálcáca 25
virágos-szálvászon virágoskender szálából szőtt vászon 234: *virágosvászon*
virágos-tarisnya színes szöttes csikú tarisnya 287
virágosvászon 300: *virágos-szálvászon*
virágoz 333: *ágaz*
virágozó (gyalu) 52: *párkányozó* (gyalu)
virágtartó cserépváza 168
viselő csepű-padtakaró használatba fogott kenderszöszlőből szőtt padravaló 230
viselőgyűtés 308: *üselőgyűtés*
viselőing hétköznapi viselt ing 232
viselőkendező 1. kéztörlő kendő 234: *üselőkendő* 2. hétköznapi viselt fejkendő 399 3. zsebkendő 232
viselőpárna használatba fogott párna 231
viselőpokróc hétköznapi gyapjúpokróc 230
viselőszöttes használatba fogott szöttes 238
visszafogatott gyűtés/gyűtés vászonszélek és az ingváll összevarrására használt öltésmód (kereszt szem laposöltéssel) 267: *babagyűtés*, *esszeverés*, *fargatott gyűtés*
visszafótoz agyaggal betöm 161
visszarugó 318: *kicsikandargó*, *kondorgós*, *ökörhúgyas*
visztón rövid posztókabát r. *veston* ua. 388: *vesztón*, *zebon*
vízcső agyag vízvezetékcső 168
vizesedény víztartó edény 156: *vizestál*
vizesgalyáta vizesveder r. *gáleata* veder 133
vizeskorsó 5—6 l-es mezei cserépkorsó 164

viz(es)pad vizesedények tartására használt pad 81
vizestál 156: *vizesedény*
vízfolyásos a női ing vállrészére varrt hím 336
vízivócsipor ivócsupor 164
viziző apró tarka gyöngy 412: *olvasógyöngy*
vízzel áztat az agyagot vízzel locsolja 153
vol fátyol r. *voal* ua. 397: *fátyor*
vonogal a tiló levele alatt huzogatja a kenderszálat 186: *tilul*
vonogaló, vonagló kendertörő 186: *tilu*
vornicsásza nyoszolyóleány r. *vorniceasă* ua. 397: *kisnyoszolyó, vurnicsásza*
vreszta, vriszta, viriszta, vesztra csík, sáv r. *vristă* ua. 220: *szedett rend*
vresztál, vrisztál csíkoz 220 r.: *vreszta*
vresztás csíkos, sávós 237 r: *vreszta*
vurnicsásza 258: *vornicsásza*
vurniselbot vőfélybot r. *vornicel* vőfély 225
vurniselservet vőfélykendő r. *vornicel* vőfély és *servet* asztalkendő, kendő 225: *hivogatókendő*

Z

zab Hafer 172
zacskócska 237: *gacskócska, gatykócska*
zajtó húzója ajtó-behúzó 75
zajtó peckelője kilinccsel emelhető ajtózár 75
zák zsák 183
zákvászon durva, zsáknak való vászon 230
zálla 209: *talp* (3)
zámca fekete irhaszegő a mellrevalón és bundán r. *zamcă* ua. 351
záur retesz r. *závor* ua. 75
zebon 1. posztómellény 408 2. kurta posztókabát 388 r. *zabon* ua. mint 2.: *viszton*

zendely 49: *endely*
zesztre, zesztréje 177: *esztre, gúnya* (2), *jesztre, romygya* (2)
zesztreláda kelengyés láda 118 r.: *zesztre és esztre/zesztretartó*
zesztretartó 228: *esztretartó, zesztreláda*
zgarda pénzecskékből álló nyaklánc r. *zgardă* ua. 413: *eszgarda*
zin 293: *in*
zin egy igére félkeresztzemből álló ín 330
zing 235: *ing*
zin két igére keresztzemből álló ín 330
zinvarrás 292: *invarrás*
zöldes zöld színben játszó szőttes 279
zuza fekete fonallal körülhímzett keresztzemes hím 348: *nagybutuk*
zűd zöld 267

Zs

zsák 1. Sack 232: *zák*. 2. zsáknakvaló vászon 237
zsákvászon durva, zsáknakvaló vászon 237
zseréb pászma: 20 igefonál r. nyj. *jerebie* ua. 199: *pászma*
zsindelyes zsindellyel fedett 49: *endelyes*
zsuf zsúp, nádköteg 49: *kéve*
zsufkötő fatű zsúpkötő eszköz 39
zsufkötő tű a nád kötéséhez használt, drótból készített eszköz 39: *fatű*
zsufozás zsúpozás 39
zsukol az udvar végében levő akol 28: *akol, okol, marhák aklik*
zulfá kakastejjel (l. ezt) készített böjti étel r. *julfã* mézes kendermag 181: *kakastej*
zsumatéc (papucs) félcipő r. *jumătate* tbsz. *jumătăți* vminek a fele 396